

เปิดกล้อง สองศิลป์

ประทับใจ สิกขา

เรา รัก พ่อ ของ แผ่นดิน

เปิดกล้อง ส่องศิลป์

ประทับใจ สึกขา

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ประทับใจ สึกขา

เปิดกล้อง ส่องศิลป์ - อุบลราชธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2550
199 หน้า.

1. การถ่ายภาพ 2. ศิลปวัฒนธรรม

ISBN XXX-XXXX-X-X

จัดทำโดย โครงการจัดทำหนังสือเผยแพร่ความรู้ทางการถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรม
แถบลุ่มน้ำโขง กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
เลขที่ 85 ถนนสถลมารค ตำบลเมืองศรีไค
อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190

พระ เจริญราษฎร์ไร้อาตุ พระบาทบริ
 เจ้า อยู่หัวประทับ อยู่เกล้า
 แผ่นดินอิสานอร่าม ธิโปรตุ
 ดิน ชุ่มฟ้าเพื่อตเศร่า พสกซึ่งเฝ้าพระทัย
 ๐ สองแท่งแก้วมณีรังอร่าม กาล้องกุล้องพระหูล
 บันทิกักุษาป้าเขา
 ๐ น้ำทิณดินทรลิ่งนา เลนสีส้องมอเล
 รุ้เราเขาจันเหตุปัญญ
 ๐ แก้วจรัญธิฐีสัมมา กอประจักษ์ปัญญ
 พระเมตตกลั่นหล้าฟ้าไทย
 ๐ เป็นพ่อหลวงสงกลสมมัย ประทับในใจ
 สดใสจตุรภาพเกษพยาน
 ๐ อัครธรรมาโลกกสวชาณ ขอทรงพระสวญ
 ชิงนานเป็นหมื่นปีเทอญ

จัวยเกล้า จัวยกรณมอ ๑๐๑๑
 ๑, ๑๑๑
 ๑๑๑ ๑๑๑

จากผู้สืบสาน

- เดินทาง - บันทึก - ศึกษา นับเป็นหัวใจของผู้สืบสานการเดินทาง เพื่อศึกษาศิลปวัฒนธรรมแถบลุ่มน้ำโขง หากขาดการบันทึก โดยการเขียนเป็นอักษรบอกกับการถ่ายเป็นภาพเสียแล้ว การเดินทางเที่ยวนั้นก็ถือว่าล้มเหลว ! เวลาผ่านไป 10 ปี ดูรูปแล้วก็นั่งงง ว่าไป ถ่ายอะไร - ที่ไหน ? - เมื่อไหร่ ?
- ความรวดเร็วด้วยอาภักดิ์ปรีชา สายตาที่สอดสายทะลุทะลวง ก็นับเป็นองค์ประกอบของผู้สืบสานฯ หากขาดการตัดสินใจโดยฉับไว ก็ขาดการบันทึกไว้ด้วยภาพอย่างน่าเสียดาย ! จะย้อนกลับมาอีกครั้ง... ก็อย่าหวังเลยว่าจะได้เหมือนเดิม !
- จงปฏิบัติให้เคยชินเป็นนิสัย แล้วการเดินทางในแต่ละครั้งจะได้กำไร จนร่ำรวยไปเสียทุกอย่าง..... ในทางศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่ข้อมูลเบื้องต้น ของผู้สนใจจะสืบสานคนต่อไป

รศ. ดร. วิโรฒ ศรีสุโร

คณบดีผู้ก่อตั้งคณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ที่ปรึกษาโครงการฯ

จากผู้เล่าประสบการณ์

ด้วยเหตุที่คนเรามีความจำอันจำกัด มีความอยากที่จะจดจำเรื่องราวที่ตนเองประสบพบเห็น ทั้งที่เป็นการจดจำเพื่อสนองความรู้สึกตัวเอง และการจดจำเพื่อการบอกเล่าแก่คนอื่น

การถ่ายภาพเป็นการจดจำที่ตรงตาม สื่อความหมายได้แบบตรงตาม ที่ตามองเห็นและสามารถสื่อความหมายแบบสร้างสรรค์เสริมความงามได้ตามจินตนาการ

ผู้ที่รู้จักการเรียนรู้ ทั้งจากทฤษฎีและประสบการณ์จะเป็นผู้ที่ก้าวหน้าในการถ่ายภาพได้เร็ว

ภาพถ่ายทางศิลปวัฒนธรรม เป็นภาพที่มีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ คนที่จะถ่ายภาพในแนวนี้นี้ได้ดีต้องมีใจรัก มองศิลปวัฒนธรรม ด้วยความชื่นชมซาบซึ้งในคุณค่า วัฒนธรรมของคนในแต่ละท้องถิ่นหรือภูมิภาคมีความแตกต่างกันและมีความคล้ายคลึงกันในบางแง่มุม ผู้ถ่ายภาพต้องรู้จักเรียนรู้สิ่งที่จะถ่ายเหมือนกับเรียนรู้อาหารก่อนที่จะลองลิ้มชิมรสชาติ

หนังสือเล่มนี้เปี่ยมด้วยคุณค่าหลากหลายชาติ เขียนวิชาการให้อ่านสนุก อ่านตอนแรก ๆ จะรู้สึกทรงคุณค่าเป็นวิชาการ อ่านนาน ๆ จะรู้สึกสนุก ได้ทั้งความรู้และอรรถรส เพราะทั้งเนื้อ ทั้งน้ำในเล่มนี้มาจากข้อมูลที่กลั่นกรองบวกประสบการณ์ของผู้เขียนตลอดทั้งเล่ม ขอให้ท่านผู้อ่านมีความสุขจากการอ่านและชมภาพงามงามครับ

ดร. ศักดิ์ชาย สิกขา

พฤศจิกายน 2550

จากผู้เขียน

เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสที่ทรงมีพระชนมายุครบ 80 พรรษา องค์เอกอัครศิลปิน พระองค์ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2513 ความว่า "งานด้านการศึกษาและวัฒนธรรมนั้น คือ การสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุ ทั้งองค์ประกอบ ที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่น ๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้สืบไป" พระองค์ทรงเป็นนักถ่ายภาพผู้มีพระปรีชาสามารถยิ่ง ทรงโปรดการถ่ายภาพบันทึกความก้าวหน้าของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ทรงสนับสนุนให้ใช้ภาพถ่ายเพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือสังคม ไม่ใช่เพียงเพื่อบันทึกความงาม หรือเพื่อความรื่นเริงใจแต่เพียงอย่างเดียว ดังพระราชดำรัสว่า "ศิลปะเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาประเทศได้อีกทางหนึ่ง"

การจัดทำหนังสือเผยแพร่ความรู้วิชาการทางการถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมแก่กลุ่มน้ำโขง โดยการสนับสนุนจากกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จะเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้การเป็นนักถ่ายภาพที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเครื่องมืออุปกรณ์ หลักการถ่ายภาพ แสง มุมกล้อง การจัดองค์ประกอบภาพ การสื่อความหมายด้วยภาพถ่าย เทคนิคการถ่ายภาพ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเมื่อต้องออกสู่ภาคสนาม รวมถึงประสบการณ์ในการถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ นับได้ว่าเป็นความรู้พื้นฐานที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการถ่ายภาพ เพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานศิลปวัฒนธรรมแก่กลุ่มน้ำโขง ทั้งในด้านการอนุรักษ์ บริการทางวิชาการ และการวิจัยต่อไป

ประทับใจ ลึกชา

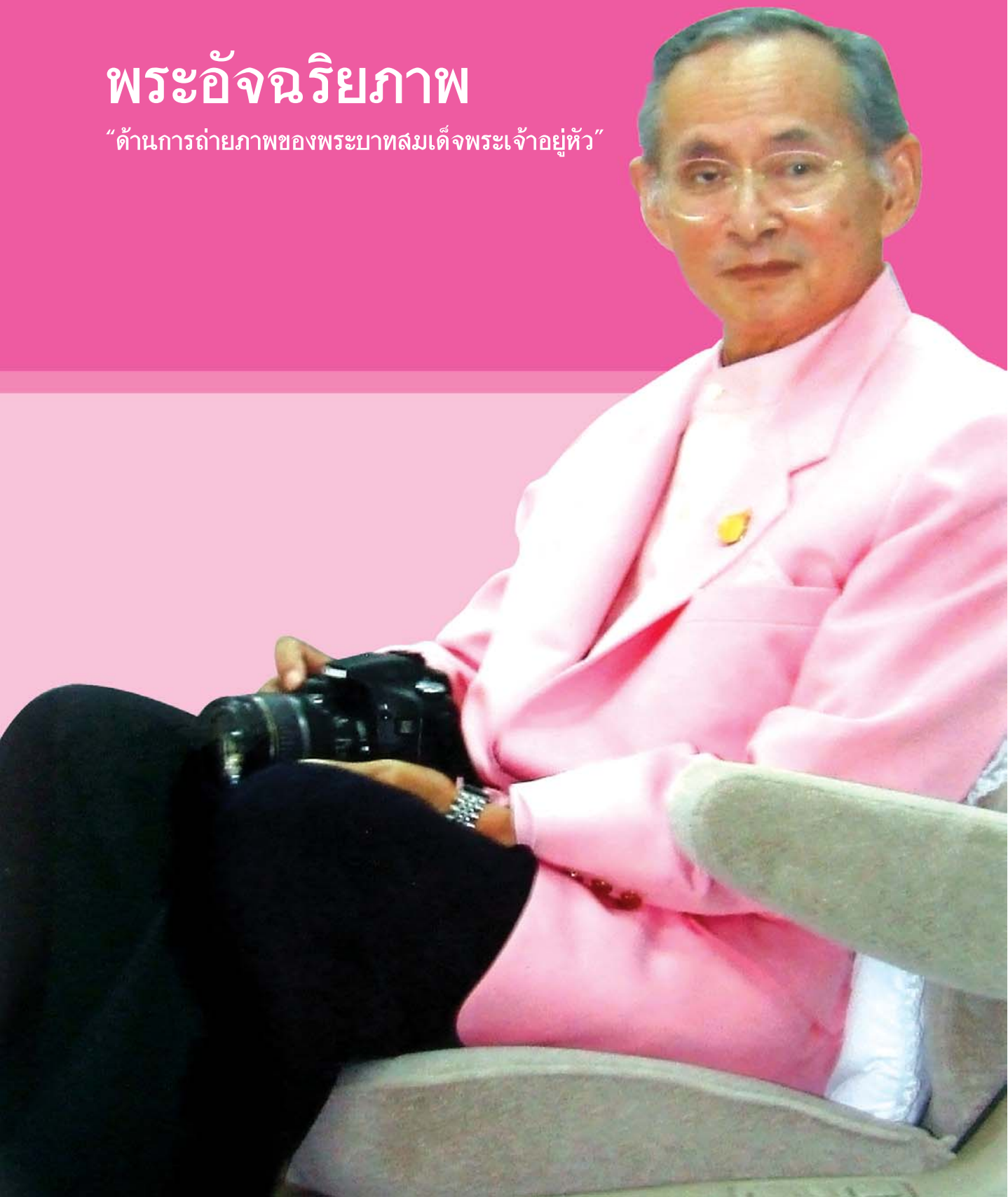
พฤศจิกายน 2550

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
พระอัจฉริยภาพด้านการถ่ายภาพ	1
ศิลปวัฒนธรรมแถบลุ่มน้ำโขงกับการถ่ายภาพ	9
เปิดกล้อง	17
เรื่องของกล้อง จะไม่รู้ก็ไม่ได้	20
มองผ่านเลนส์ เห็นอย่างไร	39
แสง องค์ประกอบพื้นฐานที่เป็นหัวใจสำคัญ	47
ส่องศิลป์	65
มุ่มมอง & มุมกล้อง	67
จัดภาพอย่างไร จึงจะดูแล้วดี	72
เพื่อภาพที่ดี ต่อไปนี้ ควรระวัง	94
บันทึก ผีไก่เป็นนิสย	103
ตะลอนถ่ายภาพ	113
เล่าประสบการณ์	151
เรื่องที่ไม่อยากเล่า	185

พระอัจฉริยภาพ

“ด้านการถ่ายภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

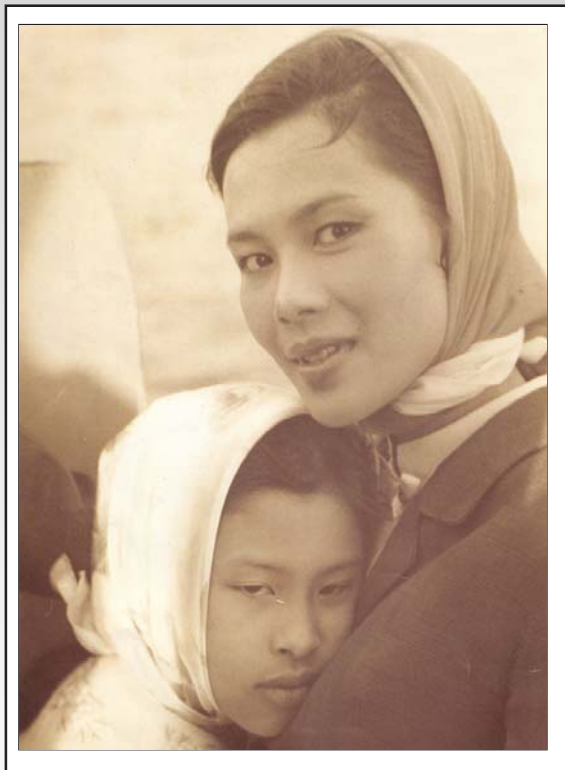
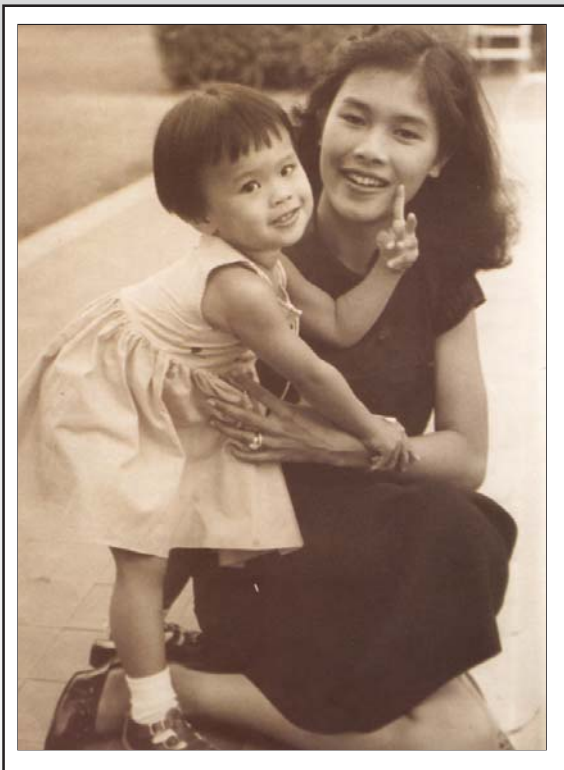
พระอัจฉริยภาพ

“ด้านการถ่ายภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

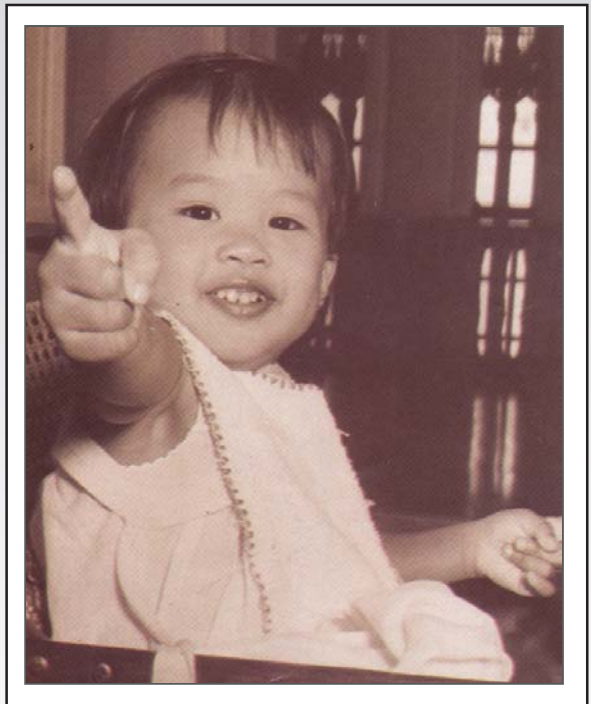
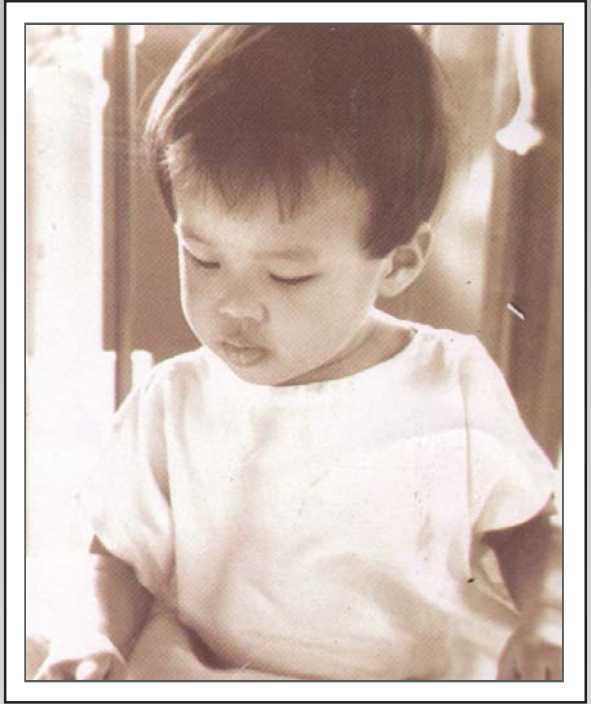
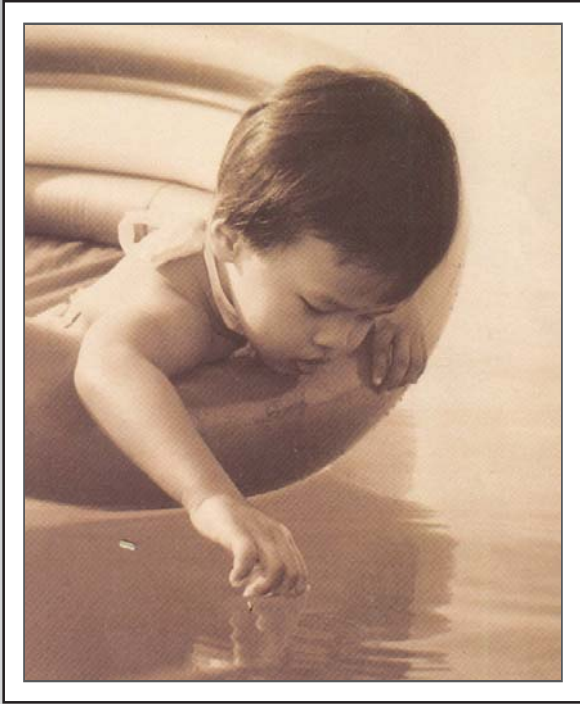

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยในการถ่ายภาพตั้งแต่พระชนมายุได้ 8 พรรษา โดยสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเป็นต้นแบบ และเป็นพระอาจารย์ในเบื้องต้น ต่อมาเมื่อพระองค์มีพระชนมพรรษาสูงขึ้น ทรงศึกษาศิลปะการถ่ายภาพและเทคโนโลยีการถ่ายภาพจากตำราต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง จนทรงเชี่ยวชาญ เมื่อทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระราชาธิบดี ทรงทำหน้าที่เสมือนเป็นช่างภาพส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และทรงเป็นช่างภาพสมัครเล่นให้แก่นิตยสารสแตนด์สตาร์ของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร ด้วย

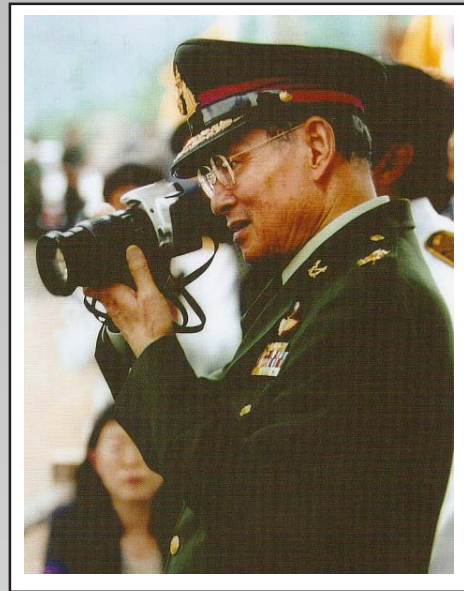
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเชี่ยวชาญการถ่ายภาพทั้งด้วยกล้องถ่ายภาพธรรมดา และกล้องถ่ายภาพยนตร์ พระองค์ทรงใช้กล้องถ่ายภาพคู่พระหัตถ์ทั้งแบบที่ใช้ฟิล์มขนาด 35 มม. จนถึงขนาด 120 มม. กล้องถ่ายภาพที่ทรงใช้ในระยะเริ่มแรกเป็นกล้องที่ไม่มีเครื่องวัดแสงในตัว เวลาที่จะทรงถ่ายภาพแต่ละครั้งจำเป็นต้องปรับหน้ากล้อง ความไวชัตเตอร์ เพื่อเปิดรับแสงให้พอดีกับฟิล์มที่ทรงใช้ นับว่าเป็นภาระที่ยุ่งยาก ผลงานภาพถ่ายฝีพระหัตถ์นับได้ว่าเป็นผลงานศิลปะที่ล้ำยุค มีศิลปะในการจัดองค์ประกอบภาพ นอกจากนั้นยังทรงเชี่ยวชาญในการล้างฟิล์ม การอัดขยายภาพขาวดำ และภาพสีอีกด้วย

ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์

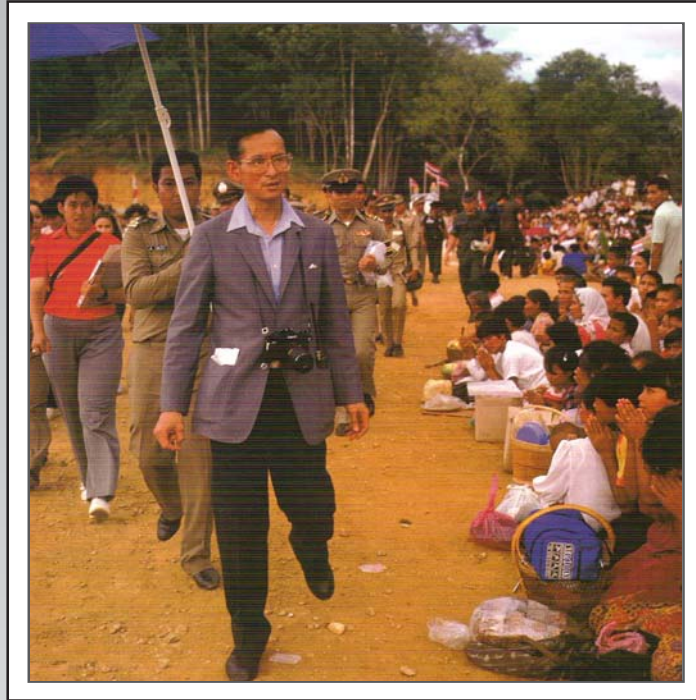

ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์

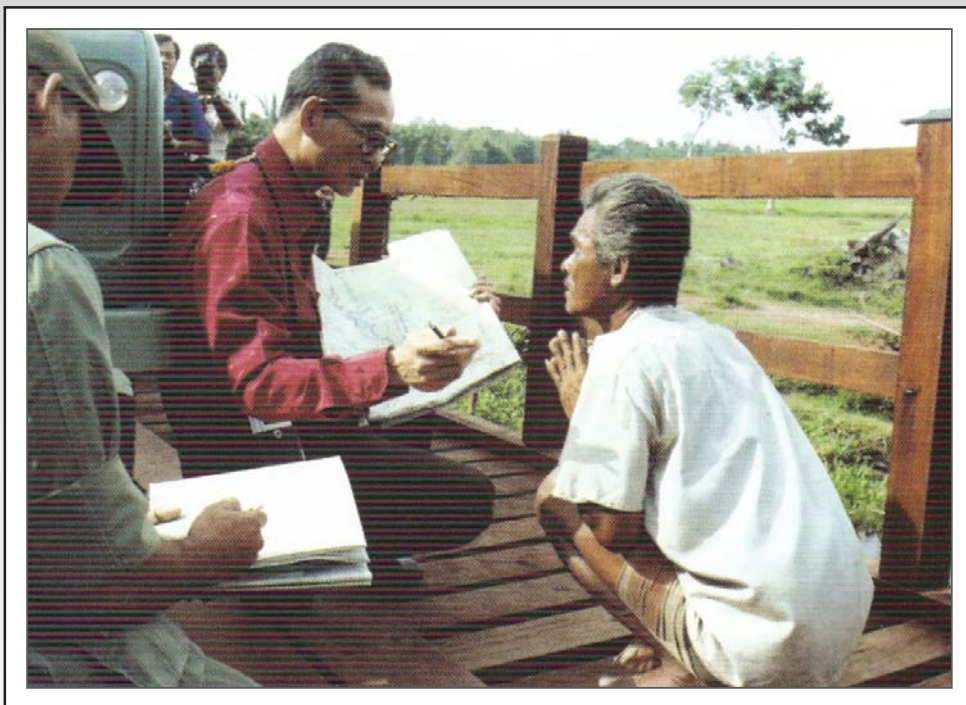

เสด็จ อุบลราชธานีครั้งแรก เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2498 ขณะทรงถ่ายแก่่งสะพือ

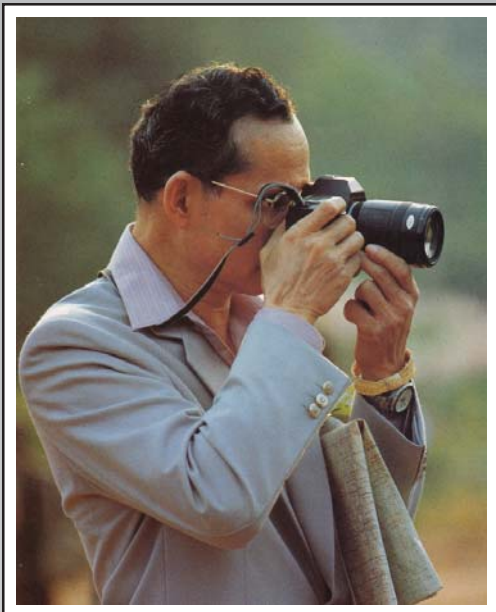
พระองค์ทรงโปรดการถ่ายภาพบันทึกความก้าวหน้าของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ทรงสนับสนุนให้ใช้ภาพถ่ายเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือสังคม ไม่ใช่เพียงเพื่อบันทึกความงามหรือเพื่อความรื่นเริงใจแต่เพียงอย่างเดียว ดังพระราชดำรัสว่า "ศิลปะเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาประเทศได้อีกทางหนึ่ง"

ทุกครั้งที่ทรงเสด็จฯ เยี่ยมเยือนราษฎร

ทุกครั้งที่ทรงแก้ไขปัญหาให้ประชาชน

ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์

ทุกครั้งพระองค์จะทรงถ่ายภาพบันทึกเรื่องราว ติดตามความคืบหน้า จนกระทั่งโครงการในพระราชดำริเหล่านั้น บังเกิดผลประโยชน์แก่พสกนิกรของพระองค์

ตลอด 60 ปีในรัชสมัยแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่เสด็จพระราชดำเนินดับทุกข์ของทวยราษฎร์ในทุกพื้นที่ ภาพที่คุ้นตาเหล่าพสกนิกรจากการติดตามข่าวพระราชกรณียกิจคือ ภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีกล้องถ่ายรูปคล้องพระคออยู่ด้วยแทบทุกครั้งที่เสด็จฯ เยี่ยมเยือนราษฎร พระองค์ทรงโปรดการถ่ายภาพ และในระหว่างเสด็จฯ ไปยังท้องถื่นทุรกันดารต่าง ๆ จะทรงฉายภาพสภาพปัญหาต่าง ๆ เก็บไว้เป็นข้อมูลหลักฐาน เพื่อทรงใช้ในการวางแผนปฏิบัติงานต่าง ๆ ใ้ก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและนำความผาสุกร่มเย็นมาสู่ปวงชนชาวไทย ทำให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากมาย ช่วยให้พสกนิกรทั่วประเทศอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข แต่ครั้งพระองค์จะทรงถ่ายภาพบันทึกเรื่องราวความคืบหน้าและติดตามผลงานจนกระทั่งโครงการในพระราชดำริเหล่านั้นบรรลุผล เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั่วทั้งแผ่นดิน

ศิลปวัฒนธรรมแถบลุ่มน้ำโขงกับการถ่ายภาพ

วิโรฒ ศรีสุโร

กะตู่ผัดข้าว

บ้านกกพุงใต้ เมืองท่าแตง แขวงเซกอง

วิโรฒ ศรีสุโร ถ่ายภาพ

6 มีนาคม 2547

หนูอยากไปโรงเรียน...

วังเวียง สปป.ลาว

25 ตุลาคม 2548

Nikon F80 Lens 24-120 mm. SS 125 f/5.6

เทือกเขา-ป่าไม้-แม่น้ำ-แก่งหิน-วิถีชีวิต-ผู้คนหลากหลาย รวมเป็นองค์ประกอบของเสน่ห์ที่
แทงหัวใจผู้เฝ้ารอ.....ไป สปป. ลาว ครึ่งใดก็ให้ชื่นหัวใจครั้งนั้น เริ่มเข้าใจตัวเอง-เข้าใจเพื่อน
มนุษย์-ท่วงท่ารรมชาติ มากขึ้น..... ทำอย่างไรทุกคนจะได้มาเห็น ?

กลิ่นไอของความบริสุทธิ์ใสในวิถีที่เรียบง่าย บนความเชื่อทั้งพุทธและผี ก็ช่วยกัน
จรรโลงความศานติให้กับชุมชนและชนเผ่าต่าง ๆ ได้อย่างไม่น่าเชื่อ สองปากฝั่งน้ำโขงก็ยัง
เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เดินทาง-บันทึก-ศึกษา อยู่อย่างมีเสื่อมคลาย อดมิได้ที่ผู้มาเยือน
จะต้องบันทึกความประทับใจไว้ด้วยภาพถ่าย จะเป็นกล้องแบบใดก็ตามถนัด แล้วนำไปชื่นชม
ที่บ้านกับมิตรสหายที่เห็นคุณค่าของการเดินทาง สัมผัสธรรมชาติและวิถีผู้คน อันหาได้ยาก
ในแผ่นดินไทย

บ้านก๊วกะจำ เมืองกาสิ สปป.ลาว
28 ธันวาคม 2549

ผู้มีกล้องถ่ายภาพส่วนใหญ่ก็มักถ่ายในสิ่งที่ตนเองไม่เคยเห็น นับเป็นของแปลกในสายตา นักเดินทาง อาทิ ตลาด-วัดวาอาราม-บ้านเรือน-ผู้คนและธรรมชาติต่าง ๆ ชาวเจ้าโดย ส่วนตัวชอบการแต่งกายของชนเผ่าอันหลากหลายตลอดถึงเครื่องประดับและอุปกรณ์จักสาน ที่นำมาเป็นภาชนะใส่สิ่งของภาพถ่ายที่ดีควรเป็นภาพที่สะท้อนความจริงแท้วิถีธรรมชาติของเขา ไม่ควรไปจัดฉากปรุงแต่งจนแยกไปจากสภาพความเป็นจริง หากจะถ่ายภาพวัดวาอาราม เช่น สิม (โบสถ์) วิหาร อาคารต่าง ๆ ก็ควรต้องมีผู้คนเข้าไปประกอบเป็นการเทียบสัดส่วนและ สร้างบรรยากาศได้ดีกว่าถ่ายเป็นภาพอาคารเหล่านั้นเฉย ๆ

เปรียบเทียบการถ่ายภาพที่ไม่คำนึงถึงบรรยากาศของการเอามนุษย์เข้าไปเทียบสัดส่วน ทำให้คุณค่าทางสถาปัตยกรรมด้อยไป ดังเช่น ภาพทางซ้ายมือ คือ วิหารพระธาตุขามแก่น อ. น้ำพอง จ. ขอนแก่น เมื่อเทียบกับภาพขวามือ คือ สิมวัดทุ่งศรีเมือง อ. เมือง จ. อุบลราชธานีจะเห็นข้อแตกต่างดังกล่าวภาพนี้หากขาดผู้คนเป็นองค์ประกอบก็คงเป็นอาคารโดด ๆ คล้ายสร้างเป็น MODEL (หุ่นจำลอง) ธรรมดา ๆ ไม่สามารถกำหนด SCALE ได้

เผ่ากะตู่

บ้านกกพุงใต้ อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดสกลนคร

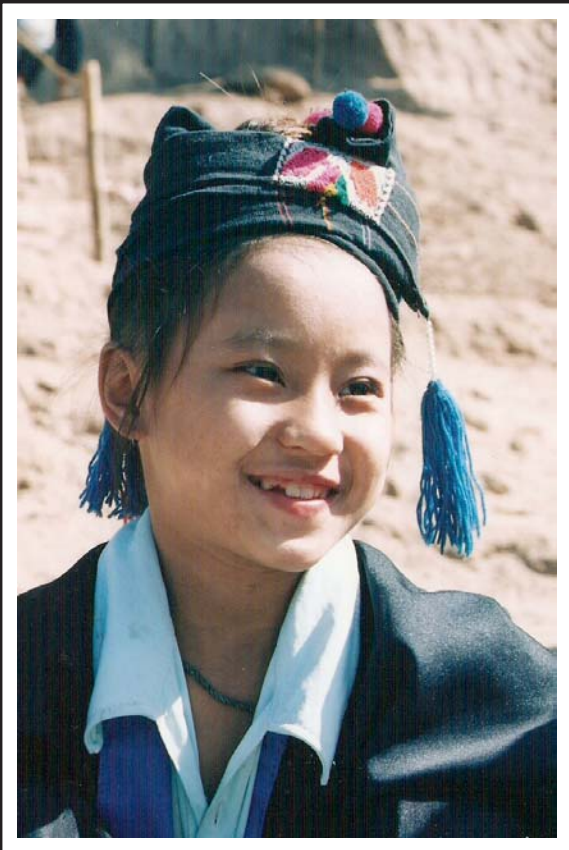
ภาพนี้ก็เช่นกัน หากมีแต่คนพี่สะพายน้องขาดจากหลังเป็นบ้านเรือน
มุ่งหน้าภาพก็ขาดความลึกและเล่าเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนเผ่า

สองฝั่งแม่น้ำโขง เต็มไปด้วยวัดอุทิศทางวัฒนธรรมและศิลปะพื้นถิ่นของชาวบ้าน อาทิ บ้านเรือน-จักสาน-ผ้าทอมือ-วัดวาอาราม-และตลอดถึง นิทาน+ความเชื่อพื้นบ้าน อันเป็น มุขปาฐะที่น่าศึกษาและบันทึกไว้

หากเราเฝ้ามองวิถีผู้คนภายใน 1 วันเต็ม ๆ ก็สามารถเก็บภาพได้หลายมุมมอง แต่ก็จจะกลายเป็นสารคดีไป ควรจะเก็บภาพเฉพาะเนื้อหาสำคัญที่ผู้ถ่ายประทับใจ ก็น่าจะพอ

รูปเด็กผู้หญิงชาว ม้ง
นั่งขายของที่ระลึกอยู่ บ้านช่างโท
ท่าเรือข้ามไปถ้ำดิ่ง แคมโขง

การแต่งกายบ่งบอกถึงชนเผ่าของ ลาวสูง
ซึ่งแตกต่างจาก ลาวลุ่ม และ ลาวเทิง
แถบทางใต้ของ สปป. ลาว

ภาพการทำมาหากินของชาวบ้านตามริมฝั่งโขงก็ควรสนใจและศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน หรือของบริโภคที่นิยมสืบทอดต่อ ๆ กันมา ดังเช่น

การปั้นโถ ใส่น้ำ และ หมักปลาร้า
ซึ่งยังใช้กรรมวิธีแบบดั้งเดิมสืบทอดต่อ ๆ กันมา
เผาไฟอุณหภูมิราว 1,100 °C โดยไม่ให้น้ำซึมผ่าน
จึงจะใช้งานได้

บ้านจันทน์
แขวงหลวงพระบาง
สปป.ลาว

การต้มเหล้า หรือ กลั่นเหล้า
นับเป็นการใช้เทคโนโลยีพื้นถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน
ง่ายแต่ได้ผลสามารถนำผลผลิตไปขายในตลาดได้โดย
ไม่ผิดกฎหมาย

บ้านช่างโหล
แขวงหลวงพระบาง
สปป.ลาว

นอกจากเราจะได้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนตาม "แคมของ" แล้ว เราจะได้พบกับ ศาสนาจารย์
ตั้งแต่ใช้ช่างพื้นถิ่นที่เรียกว่า ช่างราชฎาร์ ไปจนถึง ช่างหลวง คละเคล้ากันไปตามกำลังศรัทธา
ของผู้สร้าง

วิหารปากอู แขวงหลวงพระบาง เป็นลักษณะช่างพื้นถิ่น ทำปีกนกลาดยาวลงมามากกว่าปกติ มี หอไตร ยกฐานสูงสร้างอยู่ใกล้ๆ ด้านหน้าซ้ายมือมี พระธาตุ ทรงบัวเหลี่ยม อันเป็นเอกลักษณ์ของงานช่างในแถบล้านช้าง (ตลอดไปถึงในเขตอีสานของไทย)

วิหารวัดล่องคูน (รูป ๑) แขวงหลวงพระบาง เป็นวิหารหลังเล็ก ๆ มีซุ้มแป้นภายใน หลังคา พร้อมกับพระประธานที่สวยงามหน้าแว่นมัสการยิ่งนัก ตั้งอยู่คนละฝั่งกับ วัดเชียงทอง หลังคา ยังคงใช้แค่ตับเดียวไม่มีปีกนก บางครั้งช่างก็ใส่ปีกนกเข้าไปเพียงด้านเดียวเท่านั้น เพื่อให้พระเณรได้ใช้พื้นที่นั่งเรียนพระปริยัติธรรม โดยไม่คำนึงถึงความสมดุลเลย (รูป ๒) วิหารวัดสิลิมงคูน

เปิดกล้อง

“ภาพถ่ายดี ๆ มักได้จากโอกาสงาม ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา
ความพร้อม ความคล่องตัวในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และประสบการณ์ สองโอกาสงาม ๆ ได้เสมอ”

หนุ่ยยากได้
ดอยตุง จ. เชียงใหม่
16 พฤศจิกายน 2549
Nikon Coolpix E8800 Mode A (f/3.5)

บั้งข้าวโป่ง

บ้านช่างไท หลวงพระบาง สปป.ลาว

26 ธันวาคม 2549

Nikon Coolpix E8800 Mode P

เมื่อคิดจะถ่ายภาพ ปัจจัยที่ประกอบขึ้นจนได้เป็นภาพ มี 4 อย่างคือ ผู้ถ่ายภาพ วัสดุอุปกรณ์ถ่ายภาพ วัตถุที่จะถ่าย และแสง ทุกอย่างมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน แต่ที่สำคัญมากที่สุดก็คือ แนวคิดของผู้ถ่ายภาพ เพราะเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกและควบคุมให้ปัจจัยต่าง ๆ ประกอบกันขึ้นเป็นภาพที่สวยงาม ในโลกของการถ่ายภาพ มีรายละเอียดมากมายที่ผู้ถ่ายภาพควรมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะ จุดเริ่มต้นของการเป็นนักถ่ายภาพที่ดีก็คือ ควรเป็นผู้ที่รักการถ่ายภาพ มีอุปกรณ์ถ่ายภาพและรักอุปกรณ์ มีความใส่ใจใฝ่หาความรู้ทางด้านเทคนิค การจัดองค์ประกอบภาพอยู่เสมอและหมั่นฝึกถ่ายภาพเพื่อสั่งสมประสบการณ์ (ไม่ลอง ไม่รู้จริง) รู้จักขอคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ ยอมรับฟังคำวิจารณ์ของผู้อื่นแล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ที่สำคัญ ต้องไม่ลืมจรรยาบรรณของการเป็นนักถ่ายภาพที่ดี สำหรับมือใหม่ ควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของอุปกรณ์การถ่ายภาพ การใช้/การบำรุงรักษากล้องถ่ายภาพ ความสัมพันธ์ของกลไกการถ่ายภาพ เช่น ความเร็วชัตเตอร์ รูรับแสง ความรู้เกี่ยวกับเลนส์ชนิดต่าง ๆ ฟิล์ม แฟลช ฟลิตเตอร์ และอุปกรณ์อื่น ๆ เมื่อสมัครเล่น ควรรู้จักการเลือกใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม การให้แสง การจัดองค์ประกอบภาพ การสื่อความหมายด้วยภาพ เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือไปสู่ขั้นมืออาชีพ ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการจับจังหวะอารมณ์ภาพ การนำศิลปะเข้ามาประยุกต์กับการถ่ายภาพ ที่สำคัญจะต้องเติมคุณค่าให้กับภาพถ่ายด้วยการนำเสนอแนวคิดเพื่อสื่อความหมายให้กับภาพ ผู้ถ่ายภาพต้องคำนึงเสมอในการถ่ายภาพก็คือ ความคล่องตัวในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ การปรับระยะชัด สิ่งที่จะถ่าย รวมถึงสภาพแวดล้อม แสง มุมกล้อง องค์ประกอบภาพ จังหวะหรือโอกาส และการสื่อความหมายในภาพ

เรื่องของกล้อง จะไม่รู้ก็ไม่ได้

บ่อยครั้ง ที่มักจะถูกถามว่า ควรจะเลือกซื้อกล้องแบบไหนจึงจะดี ซึ่งเป็นคำถามที่ยากแก่การตอบพอสมควร คิดว่าหากจะซื้อกล้องสักตัว ต้องดูอะไรบ้าง ? ตามความเห็นของผู้เขียนแล้วสิ่งที่ต้องดูเป็นอันดับแรก ก็คือ งบประมาณที่ตนเองมีอยู่ ต่อมาก็ดูว่า ต้องการกล้องฟิล์มหรือกล้องดิจิตอล เป็นแบบปรับระยะชัดอัตโนมัติหรือแบบปรับด้วยมือ จากนั้นก็ดูระบบการทำงานที่ต้องการนอกเหนือจากระบบพื้นฐาน ดูเลนส์เช่น ชุมได้ขนาดไหน คุณภาพของเลนส์เป็นอย่างไร ดูความเหมาะสมในการใช้งาน เช่น เล่นกล้องจริงจังหรือไม่ ต้องการกล้องที่มีน้ำหนักเบาพกพาสะดวกหรือแบบมืออาชีพ ดูยี่ห้อที่ชอบหรืออุปกรณ์เก่าที่มีอยู่ และอย่าลืมดูการรับประกันและบริการหลังการขาย (การดูแล/ซ่อมบำรุง) โดยศึกษาหาข้อมูลจากผู้รู้ ผู้เคยใช้ ขอดูของจริง หรือศึกษาข้อมูลจากแผ่นโฆษณาสินค้านั้น ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ประกอบการตัดสินใจซื้อได้เป็นอย่างดี

กล้องถ่ายภาพมีมากมายหลายประเภทขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่จะนำไปใช้งาน เพราะกล้องถ่ายภาพแต่ละชนิดก็มีลักษณะที่แตกต่างกัน "กล้องถ่ายภาพประเภทหนึ่งจะเหมาะสำหรับงานถ่ายภาพแบบหนึ่ง โปรดอย่าเข้าใจว่า มีกล้องถ่ายภาพกล้องหนึ่งแล้วจะสามารถใช้งานถ่ายภาพได้ทุกรูปแบบ" จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ถ่ายภาพทุกคนควรมีความรู้เรื่องของกล้อง จะไม่รู้ก็ไม่ได้ เช่น

กล้องบ็อกซ์ (Box Camera)

กล้องพับ (Folding Camera)

กล้องบ็อกซ์ (Box Camera) เป็นกล้องที่ประกอบด้วยเลนส์ตัวเดียว มีโฟกัสตายตัว ผู้ถ่ายภาพไม่ควรถ่ายวัตถุที่อยู่ใกล้กว่า 1.50 ม. บอกระยะการถ่ายภาพด้วยสัญลักษณ์

กล้องพับ (Folding Camera) เป็นกล้องที่มีช่องเล็งภาพกับเลนส์อยู่คนละแห่งไม่สามารถทำงานให้สัมพันธ์ต่อเนื่องโดยตรงได้ ส่วนพับยืดชำระง่าย เป็นเหตุให้แสงส่องลอดไปถึงฟิล์ม

กล้องแบบสะท้อน (Reflex Camera) มีอยู่ด้วยกัน 2 แบบ คือ

1 กล้องสะท้อนเลนส์คู่ (Twin Lens reflex Camera)

2 กล้องสะท้อนเลนส์เดี่ยว (Single lens reflex Camera หรือ SLR) แบบใช้ฟิล์ม 120 มม. และแบบใช้ฟิล์ม 35 มม.

กล้องสะท้อนเลนส์เดี่ยวเป็นกล้องที่มีเลนส์ปรับระยะภาพกับเลนส์ถ่ายภาพเป็นเลนส์ตัวเดียวกัน ปัจจุบันกล้องชนิดนี้ได้พัฒนาไปมากเช่น มีการปรับระยะชัดอัตโนมัติ หรือ Auto Focus (AF) มีระบบถ่ายอัตโนมัติ กล้องจะปรับสภาพเองตามสภาพของแสงและการเคลื่อนไหวของวัตถุ นอกจากนี้ยังมีกล้อง 35 มม. ชนิดคอมแพค กล้องขนาด 110 Pocket กล้องหนังสือพิมพ์ (Press Camera) กล้องถ่ายภาพขนาดใหญ่ (Large format camera) ที่มีทั้งแบบถ่ายภาพนอกสถานที่ (View Camera) และแบบประจำร้านถ่ายภาพ (Studio Camera) รวมถึงกล้องประเภทอื่นๆ เช่น กล้องโพรลอยด์ (Polaroid Camera) กล้องจุลทรรศน์ กล้องถ่ายภาพใต้น้ำ เป็นต้น ปัจจุบันเทคโนโลยีทางการถ่ายภาพมีการพัฒนาจนถึงขั้นที่สามารถถ่ายภาพได้โดยไม่ต้องใช้ฟิล์ม และยังสามารถเก็บภาพไว้ได้นานกว่าที่เคยมีมาในอดีตอีกด้วยนั่นก็คือ กล้องดิจิตอล (Digital Camera) มีทั้งแบบ Compact และแบบ Single Lens Reflex (DSLR)

กล้องสะท้อนเลนส์คู่
(Twin Lens reflex Camera)

กล้องสะท้อนเลนส์เดี่ยว
(Single lens reflex Camera
หรือ SLR, 120 มม.)

กล้องสะท้อนเลนส์เดี่ยว
(Single lens reflex Camera
หรือ SLR, 35 มม.)

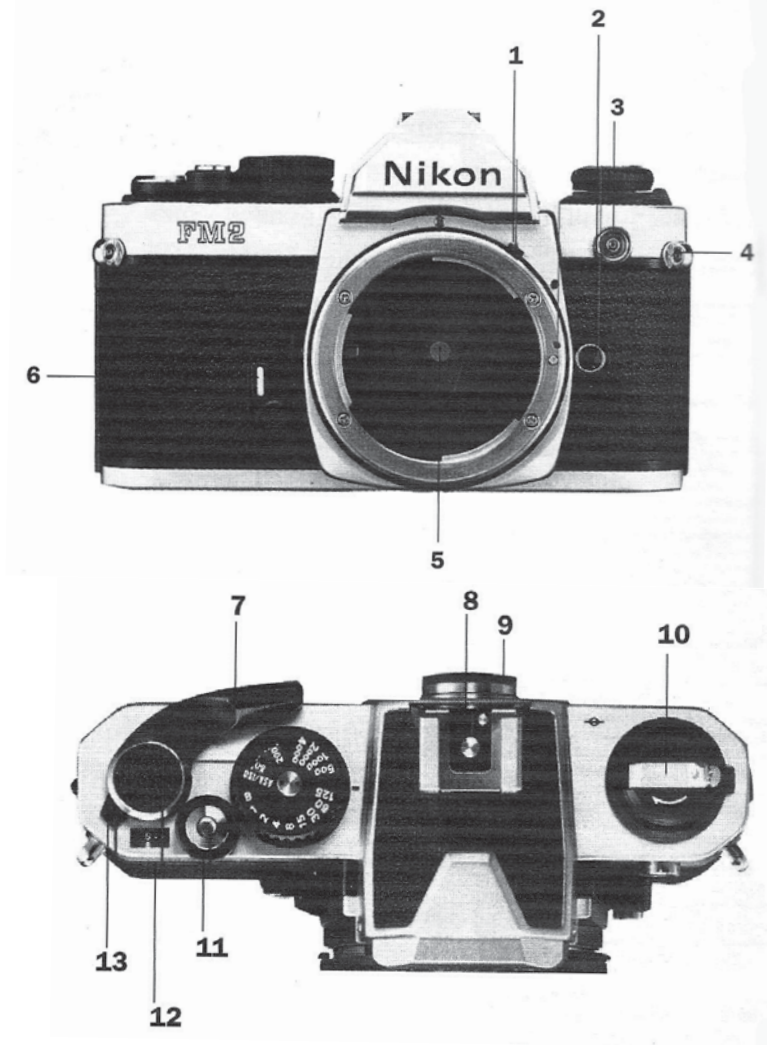
		
<p>กล้องถ่ายภาพใต้น้ำ</p>	<p>กล้องดิจิตอล (Digital Camera) แบบ Compact</p>	<p>กล้องดิจิตอล (Digital Camera) แบบ Single Lens Reflex (DSLR)</p>

กล้องถ่ายภาพที่จะใช้ ผู้ถ่ายภาพจำเป็นต้องศึกษาส่วนต่าง ๆ ของกล้องให้เข้าใจเสียก่อนจากคู่มือที่ติดมากับกล้อง เนื่องจากกล้องแต่ละยี่ห้อ แต่ละรุ่นจะวางตำแหน่งต่าง ๆ ของปุ่มหรือแป้นควบคุมการทำงานไว้แตกต่างกัน ศีกษาวิธีการใช้งานให้เข้าใจทุกขั้นตอนและลองใช้ให้คล่อง ตั้งแต่การใส่ฟิล์ม การตั้งความเร็วชัตเตอร์ การตั้งขนาดรูรับแสง การหาระยะชัด หรือแม้แต่การใช้อุปกรณ์เสริมอื่นๆ เพื่อช่วยเพิ่มผลพิเศษในการถ่ายภาพ แต่ไม่ว่าจะเป็นกล้องฟิล์มหรือกล้องดิจิตอล ต่างก็มีหลักการทำงานทุกอย่างเหมือนกันทุกประการ จะมีแตกต่างกันบ้างก็เพียงแต่กล้องดิจิตอลละจากการใช้ฟิล์มมาเป็นใช้เซลไวแสงเล็ก ๆ จำนวนมากเรียงตัวต่อกัน เรียกว่า CCD เปรียบเหมือนเกรนภาพของฟิล์มที่แสดงถึงความละเอียดของภาพที่บันทึก มีหน่วยเป็นพิกเซล ดังนั้นผู้ใช้กล้องดิจิตอลเพียงแต่ทำความเข้าใจกับการตั้งค่าขนาดของไฟล์ภาพ ชนิดของไฟล์ภาพ และความสามารถพิเศษที่มีในกล้องดิจิตอลแต่ไม่มีในกล้องฟิล์ม เช่น การตั้งค่า White Balance เป็นต้น กล้องถ่ายภาพที่นิยมใช้โดยทั่วไปในปัจจุบันได้แก่

กล้องฟิล์ม มี 2 ประเภท คือ กล้องคอมแพค และกล้องสะท้อนภาพเลนส์เดี่ยว 35 มม. (Single Lens Reflex Camera 35 มม. หรือ SLR) มี 2 ระบบคือ ระบบปรับโฟกัสเอง (Manual) และระบบโฟกัสอัตโนมัติ (Auto focus)

กล้องดิจิตอล มี 2 ประเภท คือ กล้องดิจิตอลคอมแพค (Compact Digital Camera) และ กล้องดิจิตอล Single Lens Reflex (DSLR)

ส่วนต่างๆ ของกล้องฟิล์ม (SLR) ระบบปรับโฟกัสเอง (Manual)

1. ก้านบังคับรูรับแสงเลนส์
2. ปุ่มกดเปลี่ยนเลนส์
3. ช่องเสียบสายซิงค์แฟลช
4. หัวคล้องสายสะพาย
5. กระจกสะท้อนภาพ
6. ก้านถ่ายภาพหน่วงเวลา

7. คานขึ้นชัตเตอร์
8. ช่องดูเลือกแฟลช
9. ช่องมองภาพ
10. ก้านหมุนกรอฟิล์มกลับ
11. ปุ่มกดชัตเตอร์
12. แป้นปรับความเร็วชัตเตอร์
13. ก้านถ่ายภาพซ้อน

ตัวกล้อง (Camera body) ทำหน้าที่เป็นห้องมืดขนาดเล็ก ป้องกันแสงสว่างที่ไม่ต้องการเข้าไปภายในกล้อง และยังทำหน้าที่ติดตั้งชิ้นส่วนสำคัญต่าง ๆ ของกล้อง ที่สำคัญภายในกล้องจะฉาบเอาไว้ด้วยสีดำ เพื่อป้องกันการสะท้อนของแสง

เลนส์ (Lens) เป็นอุปกรณ์ที่ทำจากแก้วหรือพลาสติก อาจเป็นเลนส์นูนอันเดียว หรือเป็นชุดของเลนส์นูนและเลนส์เว้าที่ประกอบเข้าด้วยกัน เลนส์ทำหน้าที่หักเหแสงซึ่งสะท้อนจากวัตถุให้ไปตกกัน เกิดเป็นภาพจริงหัวกลับบนระนาบฟิล์ม ดังนั้นเลนส์จึงเป็นหัวใจสำคัญของกล้อง และเป็นส่วนประกอบที่มีราคาแพงที่สุดของกล้องถ่ายภาพ

ไดอะแฟรม (Diaphragm) เป็นแผ่นโลหะสีดำเล็ก ๆ หลาย ๆ แผ่นประกบกัน ติดตั้งอยู่ระหว่างชุดเลนส์ ทำหน้าที่ในการปิด - เปิด ช่องตรงกลาง เรียกว่า รูรับแสง (Aperture) เพื่อควบคุมปริมาณแสงที่จะผ่านเข้าไปในกล้อง ตัวเลขที่บอกค่าปริมาณแสงที่ผ่านเข้าไปในกล้อง ซึ่งแสดงไว้ที่กระบอกเลนส์เรียกว่า เอฟ-นัมเบอร์ (f-number) หรือ เอฟ-สตอป (F-stop) เช่น $f/1.4$, $f/2.8$, $f/5.6$ เป็นต้น

ชัตเตอร์ (Shutter) เป็นกลไกอัตโนมัติที่ใช้สำหรับเปิด - ปิด หน้ากล้องตามเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อให้แสงผ่านไปปรากฏบนฟิล์มในระยะเวลาที่ต่างกัน ความเร็วชัตเตอร์ (Shutter speed) ก็คือ เวลาที่ฉายแสงลงบนฟิล์มนั่นเอง

ช่องมองภาพ (View finder) ช่องมองภาพเป็นฉากรับภาพที่ผู้ถ่ายภาพมองดูภาพวัตถุผ่านกล้อง เพื่อช่วยในการปรับภาพ และจัดวางองค์ประกอบในการถ่ายภาพ ในช่องมองภาพประกอบด้วย เข็มเครื่องวัดแสง ตัวเลขบอกค่าหน้ากล้อง และความเร็วชัตเตอร์

เครื่องหาระยะชัด (Range finder) ตามปกติกล้องที่ดีจะมีกลไกในการปรับภาพที่เห็นในช่องมองภาพให้สัมพันธ์กับเลนส์ภาพ เรียกว่า เครื่องหาระยะชัด (Range finder) ผู้ถ่ายภาพต้องหมุนปรับวงแหวนที่กระบอกเลนส์จนภาพของวัตถุในช่องมองภาพชัดเจน

คานเลื่อนฟิล์ม (Film advance lever) มีลักษณะเป็นคานหมุนหรือวงแหวน ทำหน้าที่เคลื่อนที่ฟิล์มที่ถูกฉายแสงแล้วให้เคลื่อนที่ไป เพื่อให้ฟิล์มที่ยังไม่ได้ถ่ายเลื่อนเข้ามาแทนที่

ปุ่มลั่นไกชัตเตอร์ (Shutter release button) มักจะอยู่ในตำแหน่งที่สามารถกดปุ่มได้สะดวกในขณะที่จับถือกล้อง โดยมากจะอยู่ส่วนบนด้านขวาของกล้อง เมื่อกดปุ่มนี้แล้วจะมีกลไกทำให้ชัตเตอร์ทำงานเปิด-ปิดได้

วงแหวนหาโฟกัส (Focusing knob) การปรับหาระยะชัดของวัตถุนั้น จะมีตัวเลขแสดงระยะของวัตถุ มีหน่วยเป็นฟุตหรือเมตรไว้บนวงแหวนที่ขอบเลนส์ทุกตัว เพื่อใช้ตรวจสอบหาระยะโฟกัส

ตัวเลขบอกค่าความชัดลึกของภาพ (Depth of field) เลนส์แต่ละตัวจะมีตัวเลขบอกค่าความชัดลึกของภาพ ซึ่งจะแปรเปลี่ยนไปตามค่าของหน้ากล้องและระยะที่โฟกัสภาพนั้น ๆ

ตัวเลขบอกจำนวนภาพ (Film counter number) ทำเป็นช่องหน้าต่างเล็ก ๆ บอกจำนวนภาพที่ถ่ายไปแล้วให้ผู้ถ่ายภาพทราบ

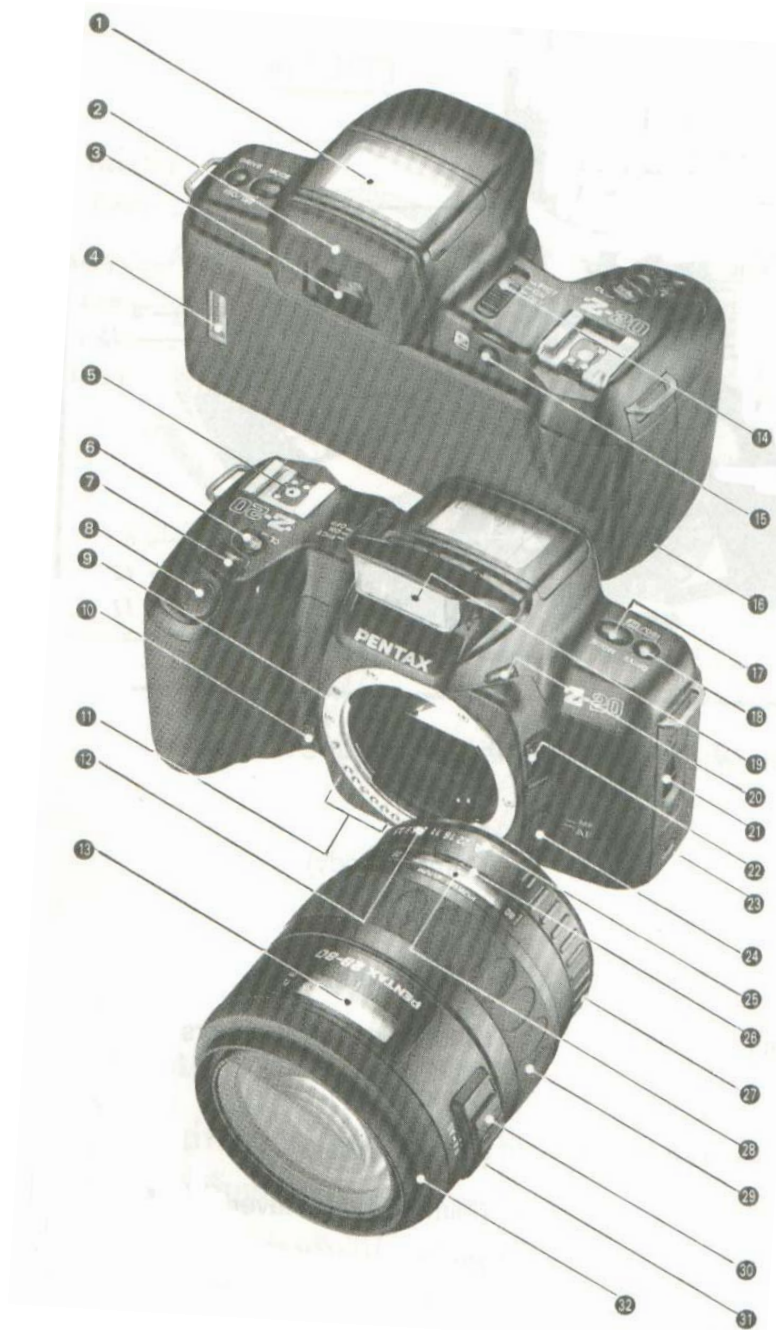
ปุ่มตั้งความไวแสงของฟิล์ม (Film speed dial) ที่ปุ่มตั้งความไวแสงของฟิล์มจะมีตัวเลขบอกค่าความไวแสงของฟิล์ม มีหน่วยเป็น ASA หรือ ISO แสดงไว้ให้ผู้ถ่ายภาพเลือกตั้งให้เหมาะกับฟิล์มที่ใช้

ฐานเสียบแฟลช (Hot shoe) เป็นช่องสำหรับเสียบฐานแฟลช ซึ่งปกติจะมีหมุดสัมผัสระหว่างวงจรในตัวกล้องกับการปล่อยแฟลชโดยอัตโนมัติ

ช่องเสียบสายแฟลช (Flash socket) ใช้ในกรณีที่ต้องการใช้แฟลชแยกออกจากตัวกล้อง

คานตั้งเวลาถ่ายด้วยตนเอง (Self timer lever) เป็นคานหมุนที่ติดตั้งอยู่บนตัวกล้อง ใช้ตั้งเวลาถ่ายภาพแทนปุ่มลั่นไกชัตเตอร์ เวลาใช้ต้องตั้งกล้องบนขาตั้งกล้อง แล้วจึงไปจนสุดแนว เมื่อต้องการจะถ่ายภาพก็กดปุ่มลั่นไกชัตเตอร์ จะมีเวลาประมาณ 10-15 วินาที คานตั้งเวลาจะหมุนกลับมาตำแหน่งเดิมพร้อมกับชัตเตอร์ทำงานโดยอัตโนมัติ

ส่วนต่างๆ ของกล้องฟิล์ม (SLR) ระบบโฟกัสอัตโนมัติ (Auto focus)

1. จอข้อมูล LCD
2. ยางรองตา (Eye cup)
3. ช่องมองภาพ
4. ช่องแสดงชนิดฟิล์ม
5. ฐานเสียบแฟลช
6. ปุ่มเลือก AV/TV
7. แป้นเลื่อนระบบ
8. ปุ่มกดชัตเตอร์
9. เครื่องหมายใส่เลนส์
10. ปุ่มปลดล๊อคเลนส์
11. คอนแทคส์
12. เลขค่าช่องรับแสง
13. ช่องบอกระยะโฟกัส
14. สวิตช์ปิด-เปิดกล้อง
15. ปุ่มไฮเปอร์
16. ที่บรรจุแบตเตอรี่
17. ปุ่มเลือกโหมด
18. ปุ่มเลือกระบบเลื่อนฟิล์ม
19. แฟลชติดในตัวกล้อง
20. ปุ่มเปิดแฟลชในตัว
21. ปุ่มเปิดฝาหลัง
22. ช่องเสียบรีโมท
23. ปุ่มกรอฟิล์มกลับ
24. สวิตช์เลือกระบบโฟกัส
25. ตำแหน่งช่องรับแสงอัตโนมัติ
26. เครื่องหมายแสดงตำแหน่งซูม
27. วงแหวนปรับช่องรับแสง
28. ช่องแสดงความยาวโฟกัส
29. วงแหวนปรับซูม
30. สวิตช์ปรับระบบซูม
31. ปุ่มปรับซูม
32. วงแหวนโฟกัส

กล้องถ่ายภาพระบบโฟกัสอัตโนมัติ (Auto focus)

ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคปัจจุบันมีการนำระบบโฟกัสอัตโนมัติ (Auto focus) เข้ามาใช้กับกล้อง 35 มม. ชนิดซิงเกิลเลนส์รีเฟลกซ์ (SLR) และระบบโปรแกรมต่างๆ อีกมากมายจนแทบจะเรียกได้ว่า ไม่ต้องทำอะไรมากมายในการถ่ายภาพ เพียงแต่ยกกล้องขึ้น เล็งแล้วกดชัตเตอร์เท่านั้น

กล้องถ่ายภาพระบบนี้ จะบรรจุ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ไว้ในกล้อง มีระบบต่างๆ ที่เป็นอัตโนมัติ เช่น ระบบ วัดแสงอัตโนมัติ ระบบการทำงาน ประกอบด้วย กดชัตเตอร์เพียงเบาๆ ใน จังหวะแรก ระบบโฟกัสอัตโนมัติจะทำการ โฟกัสภาพและจะล็อกโฟกัสไว้ที่ตำแหน่ง นั้น จากนั้นจึงกดชัตเตอร์ในจังหวะที่สอง เพื่อถ่ายภาพ โดยทั่วไปถ้าการโฟกัสยังไม่เรียบร้อยจะไม่สามารถกดชัตเตอร์

ถ่ายภาพได้เลย นับเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการถ่ายภาพที่ให้ความสะดวกสบาย เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ระบบโฟกัสอัตโนมัติปัจจุบันแบ่งได้เป็น 2 ระบบ คือ

Focus — priority ประเภทนี้จะโฟกัสทีละภาพ ถ้าการโฟกัสไม่เรียบร้อยจะไม่สามารถกดชัตเตอร์ถ่ายภาพได้ การโฟกัสประเภทนี้ทำได้โดยกดชัตเตอร์ลงเพียงเบาๆ หนึ่งครั้ง กล้องจะโฟกัสวัตถุที่อยู่บริเวณกลางภาพ การโฟกัสจะถูกล็อกไว้นานเท่านั้น ตราบที่ยังกดชัตเตอร์ค้างอยู่ สามารถจัดองค์ประกอบโดยให้จุดเด่นของภาพอยู่กลางภาพ เพื่อให้กล้องโฟกัสเรียบร้อยก่อน จากนั้นกดชัตเตอร์ค้างไว้ แล้วเลื่อนกล้องจัดองค์ประกอบใหม่ ตามที่ต้องการ เมื่อเลื่อนจุดเด่นไปในตำแหน่งที่ต้องการแล้วจึงกดชัตเตอร์ถ่ายภาพ

ระบบนี้เหมาะสำหรับถ่ายภาพวัตถุที่อยู่นิ่ง ๆ เท่านั้น ถ้าวัตถุมีการเคลื่อนที่จังหวะการโฟกัสภาพอาจคลาดเคลื่อน โฟกัสอาจจะถูกบล็อกไว้ก่อนหรือหลังจังหวะที่ต้องการถ่ายภาพ ระบบโฟกัสแบบนี้สามารถให้ความมั่นใจได้ว่าเราจะได้ภาพที่มีความชัดแน่นอน เพราะถ้าการโฟกัสภาพไม่ชัดเจนแล้ว จะไม่สามารถกดชัตเตอร์ถ่ายภาพได้ ซึ่งเหมาะสำหรับผู้มีปัญหาทางสายตาอีกด้วย

Continuous การโฟกัสประเภทนี้ทำได้เช่นเดียวกับประเภทแรก แตกต่างกันตรงที่เมื่อมีการหมุนหรือเลื่อนกลิ้ง ระบบโฟกัสแบบนี้จะโฟกัสเข้าไปเรื่อย ๆ โดยโฟกัสกับวัตถุชิ้นใหม่ที่เลื่อนมาอยู่กลางภาพและพร้อมให้กดชัตเตอร์ถ่ายภาพได้ทุกจังหวะ ระบบนี้จึงเหมาะสำหรับถ่ายภาพวัตถุที่มีการเคลื่อนที่ ข้อบกพร่องของระบบนี้คือ ผู้ถ่ายภาพอาจมีโอกาสดูภาพไม่ชัดเจน หากกดชัตเตอร์ในจังหวะที่กล้องยังโฟกัสไม่เรียบร้อยแล้ว

โหมดบันทึกภาพ ในกล้อง Auto Focus ส่วนใหญ่ใช้กัน 4 แบบ คือ

1. โปรแกรมอัตโนมัติ (Programmed Auto Exposure หรือ P) กล้องจะปรับความเร็วชัตเตอร์และขนาดรูรับแสงอัตโนมัติทั้งหมด เพื่อให้บันทึกภาพได้อย่างรวดเร็วและสะดวกง่ายดาย

2. ออโต้สปีด หรือ ออโต้ชัตเตอร์ (Aperture-Priority Auto Exposure หรือ A) เมื่อใช้ระบบนี้ผู้ถ่ายต้องเลือกปรับขนาดรูรับแสง เพื่อควบคุมช่วงความชัดลึกมากน้อยตามต้องการ โดยกล้องจะเลือกความเร็วชัตเตอร์อัตโนมัติให้สัมพันธ์กับปริมาณแสงที่วัดได้ในขณะนั้น ดังนั้นผู้ถ่ายภาพจะต้องรู้และเข้าใจในเรื่องคุณสมบัติในการเลือกใช้รูรับแสงว่า ที่รูรับแสงเท่าใดจะให้ระยะชัดได้มากน้อยแค่ไหน

3. ออโต้รูรับแสง (Shutter-Priority Auto Exposure หรือ S) เป็นระบบที่ผู้ถ่ายภาพจะต้องปรับเลือกความเร็วชัตเตอร์เอง ส่วนรูรับแสงกล้องจะเป็นผู้เลือกให้ โดยให้สัมพันธ์กับปริมาณแสงที่วัดได้ในขณะนั้น เมื่อเลือกใช้ระบบนี้เราจะสามารถกำหนดค่าความเร็วชัตเตอร์ที่ต้องการได้ เพื่อให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการจะถ่าย เช่น จับภาพสิ่งเคลื่อนไหวที่มีความเร็วสูงให้หยุดนิ่ง

4. ปรับตั้งเอง (Manual Exposure หรือ M) สามารถเลือกปรับทั้งความเร็วชัตเตอร์และขนาดรูรับแสงได้ตามต้องการ โดยกล้องมีเครื่องวัดแสงในตัว

ในกล้องถ่ายภาพระบบออโต้ที่ดี จะต้องมียุ้มล็อคความจำแสง (AE - LOCK) หรือปุ่มชดเชยแสงมาให้อย่างน้อย เพราะเป็นสิ่งจำเป็นมากเมื่อใช้ระบบออโต้ เนื่องจากระบบวัดแสงในกล้องเป็นระบบวัดแสงแบบสะท้อนที่ใช้ค่าสีกลางของสีเทา 18 % เป็นค่าเฉลี่ยมาตรฐาน เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเลือกใช้ระบบวัดแสงแบบเฉลี่ย หรือเฉพาะจุด จึงต้องเลือกวัดในตำแหน่งที่คาดว่าจะมีค่าใกล้เคียงกับสีกลางมากที่สุดแล้วจึงค่อยจัดองค์ประกอบภาพ ตรงนี้เองจึงจำเป็นต้องใช้ปุ่มล็อคความจำแสง ในขณะที่วัดแสงด้วยระบบออโต้ในตำแหน่งที่ต้องการได้แล้ว กล้องจะเซตค่าความเร็วชัตเตอร์ไว้ให้ (กรณีให้ระบบออโต้ชัตเตอร์) จากนั้นกดปุ่มล็อคความจำแสงค้างไว้ แล้วค่อยจัดองค์ประกอบภาพใหม่ ค่าความเร็วชัตเตอร์ที่กล้องเลือกไว้ก็จะไม่เปลี่ยนตาม แต่ถ้ากล้องบางรุ่นไม่มีปุ่มล็อคความจำแสง (AE - LOCK) ให้ใช้วิธีปรับปุ่มชดเชยแสงแทน (สัญลักษณ์ +/-) ที่สำคัญผู้ถ่ายจะต้องรู้ว่าควรปรับชดเชยแสงเพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่าไร ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์พอสมควร

ข้อควรระวังในการถ่ายภาพด้วยกล้องระบบโฟกัสอัตโนมัติ

แม้ว่ากล้อง SLR ระบบโฟกัสอัตโนมัติจะมีข้อดีมากมาย แต่ก็ยังมีหลายสถานการณ์ซึ่งกล้องระบบนี้ยังไม่สามารถแก้ไขได้ จึงควรเลี่ยงไปใช้ระบบโฟกัสแบบปรับเอง (Manual) ข้อควรระวังได้แก่

1. ควรถ่ายภาพที่มีความแตกต่างของสภาพแสงปานกลางจนถึงสูง (High contrast) จะได้ภาพที่มีความคมชัดสูง ควรเลี่ยงสภาพแสงที่มีความเปรียบต่างต่ำ (Low Contrast) เนื่องจากจะทำให้ระบบโฟกัสอัตโนมัติไม่สามารถตัดสินใจตำแหน่งที่ชัดจนได้
2. ถ้ากล้องถ่ายภาพอยู่ใกล้วัตถุมากเกินไป กล้องจะไม่สามารถโฟกัสภาพได้ จึงควรถอยออกมาห่างกว่าระยะใกล้สุด
3. ควรเลี่ยงสภาพแสงที่สลัว ๆ หรือมืดเกินไป กล้องบางรุ่นอาจไม่สามารถโฟกัสภาพได้
4. กล้องระบบโฟกัสอัตโนมัติ จะโฟกัสภาพบริเวณกลางภาพ ถ้าจุดเด่นของภาพไม่ได้อยู่บริเวณกลางภาพ ควรล็อคโฟกัสโดยการกดปุ่มชัตเตอร์ค้างไว้ แล้วเลื่อนจัดองค์ประกอบใหม่ แต่ถ้าเป็นระบบโฟกัสแบบต่อเนื่องให้ใช้ปุ่ม AF เพื่อล็อคโฟกัสไว้ก่อนถ่ายภาพ
5. ถ้ามีวัตถุอยู่บริเวณกลางภาพหลายตำแหน่ง กล้องจะโฟกัสที่ตำแหน่งแรก อาจทำ

ให้เกิดการผิดพลาดขึ้นได้ เช่น ถ่ายภาพสัตว์ผ่านกรงลวดตาข่าย กล้องจะโฟกัสที่กรง ตัวสัตว์จะไม่ชัดเจน วิธีแก้ทำได้โดยเปลี่ยนโฟกัสไปใช้ระบบปรับโฟกัสเอง (Manual)

6. ถ้ามีแหล่งกำเนิดแสงหรือปริมาณแสงเป็นจำนวนมากส่องเข้ามาบริเวณกลางภาพอาจทำให้การโฟกัสภาพและการวัดแสงผิดพลาด วิธีแก้ไขทำได้โดยเปลี่ยนไปใช้ระบบ Manual หรือเลี้ยงไปถ่ายมุมอื่นแทน

ความสามารถพิเศษของกล้องระบบโฟกัสอัตโนมัติ

กล้องซิงเกิลเลนส์รีเฟลกซ์ (SLR) ระบบโฟกัสอัตโนมัตินี้ นับเป็นความก้าวหน้าอันยิ่งใหญ่ของเทคโนโลยีทางการถ่ายภาพ คุณประโยชน์มากมายที่เราจะได้รับจากกล้องระบบนี้ ได้แก่

1. เนื่องจากระบบโฟกัสอัตโนมัติใช้ความแตกต่างของแสงในการโฟกัสภาพ จึงสามารถโฟกัสทะลุผ่านกระจกใสหรือวัสดุใสได้ ยกเว้นกระจกจะสกปรก กล้องจะโฟกัสสิ่งที่สกปรก หรือวัสดุนั้นสะท้อนแสงได้มาก กล้องจะโฟกัสบริเวณแสงสะท้อน

2. ระบบโฟกัสที่รวดเร็ว ทำให้เหมาะสำหรับถ่ายภาพที่เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องกังวลกับการโฟกัสภาพหรือการวัดแสง

3. ในกล้องระบบนี้มักติดตั้งระบบขับเคลื่อนเลนส์อัตโนมัติ ทำให้สามารถถ่ายภาพชุดที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้อย่างสวยงาม

4. ระบบภายในกล้องทำงานอัตโนมัติแทบทั้งสิ้น มีผลในการเพิ่มโอกาสถ่ายภาพในสถานการณ์ยาก ๆ เพียงแต่เล็งแล้วกดชัตเตอร์เท่านั้น ระยะเวลาสั้น ๆ ก็สามารถได้ภาพที่ดีได้

กล้องซิงเกิลเลนส์รีเฟลกซ์ ขนาด 35 มม. ระบบโฟกัสอัตโนมัติมีอุปกรณ์เสริมมากมายที่ผลิตขึ้นมา อีกทั้งยังมีประสิทธิภาพพิเศษเพิ่มเติมขึ้นมาจากกล้อง SLR แบบปกติแน่นอนว่า เราคงจะเลี้ยงกล้องถ่ายภาพระบบนี้ไปไม่ได้ และกล้องระบบกลไกแบบปรับเองก็คงเหลือเป็นแค่เพียงอดีตของวันวาน จึงไม่เป็นเรื่องแปลกหรือเรื่องยากที่เราจะทำความเข้าใจกับเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ และขอบเขตการถ่ายภาพให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและยิ่งขึ้นต่อไป

กล้องดิจิตอล

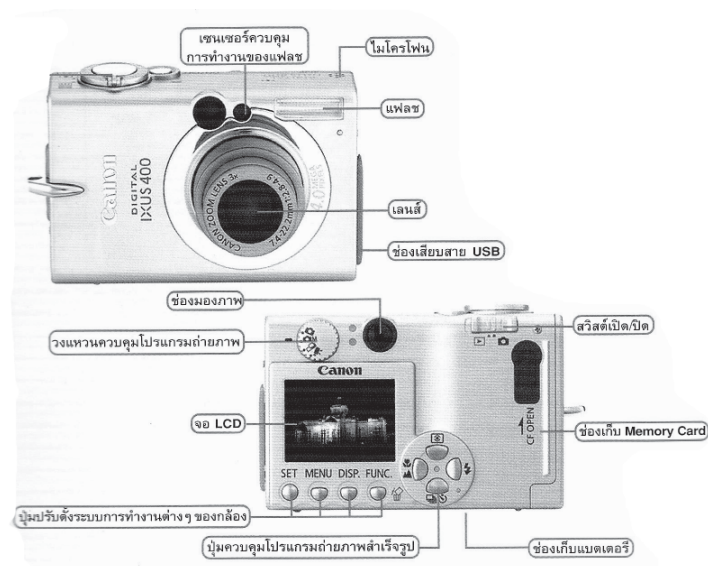
กล้องดิจิตอลไม่ได้ใช้ฟิล์มในการบันทึกภาพ แต่ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่า เซนเซอร์ในการบันทึกภาพแทน โดยแปลงข้อมูลของแสงมาเป็นรูปแบบไฟล์ดิจิตอล ที่คอมพิวเตอร์สามารถเข้าใจได้ แล้วบันทึกเก็บไว้ในอุปกรณ์เก็บข้อมูล จากนั้นก็สามารถนำไปใช้งานได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการพิมพ์ออกมาเป็นภาพ หรือตกแต่งแก้ไขนำลงสู่อินเตอร์เน็ตก็ยังได้ ปัจจุบันกล้องดิจิตอลมี 2 ประเภทคือ

กล้องดิจิตอลแบบคอมแพค (Compact Digital Camera)

กล้องดิจิตอลแบบซิงเกิลเลนส์รีเฟลกซ์ (SLR Digital Camera)

กล้องดิจิตอลแบบคอมแพค (Compact Digital Camera)

จะมีเลนส์ติดมากับตัวกล้องแบบถาวร ไม่สามารถถอดเปลี่ยนได้ ได้รับความนิยมสูง มีให้เลือกมากมายหลายยี่ห้อ หลายรุ่น เป็นกล้องที่มีขนาดเล็กกะทัดรัด น้ำหนักเบา และราคาไม่แพงมากนัก เนื่องจากกล้องถูกออกแบบมาให้เหมาะกับผู้ใช้งานทั่วไป ทำให้ใช้งานได้ง่าย

ส่วนต่าง ๆ ของกล้องดิจิตอลแบบคอมแพค (Compact Digital Camera)

กล้องดิจิตอลแบบซิงเกิลเลนส์รีเฟล็กซ์ (SLR Digital Camera)

กล้องดิจิตอลแบบ Single Lens Reflex (DSLR) เหมาะสำหรับมืออาชีพที่ใช้งานอย่างจริงจัง เป็นกล้องถ่ายภาพแบบมองภาพผ่านเลนส์ ทำให้สามารถมองเห็นภาพที่จะถ่ายได้ใกล้เคียงกับที่จะถูกบันทึก มีขนาดใหญ่ และหนักกว่ากล้องถ่ายภาพแบบคอมแพค ฟังก์ชันการทำงานมากกว่ากล้องคอมแพค และที่สำคัญคือ สามารถถอดเปลี่ยนเลนส์ได้ กล้อง DSLR มักจะมาพร้อมกับคุณสมบัติที่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมการถ่ายภาพต่าง ๆ และยังสามารถปรับแต่งด้วยมือได้ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นการโฟกัสภาพ การวัดแสง และความเร็วชัตเตอร์ แต่ผู้ใช้อย่างหนึ่งต้องมีความรู้เรื่องการถ่ายภาพเป็นอย่างดี

ส่วนต่าง ๆ ของกล้องดิจิตอลแบบซิงเกิลเลนส์รีเฟล็กซ์ (SLR Digital Camera)

เลนส์ (Lens) ถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกล้องถ่ายภาพเพราะเป็นส่วนที่เปรียบเสมือนดวงตาของกล้องเอาไว้รับภาพและแสงต่าง ๆ เข้าสู่กล้อง กล้องที่มีเลนส์คุณภาพดีเหมือนกับคนที่สายตาดี มองเห็นภาพมีความชัด เลนส์ของกล้องจะประกอบด้วยชิ้นเลนส์จำนวนมากเพื่อรับแสงและซูมขยาย

ช่องมองภาพ (Viewfinder) ช่องมองภาพของกล้องดิจิตอลมีหลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบก็มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันออกไป

ปุ่มชัตเตอร์ (Shutter Button) ปุ่มชัตเตอร์เป็นเหมือนปุ่มคำสั่งให้กล้องบันทึกภาพนั้น ๆ โดยทั่วไปการทำงานของปุ่มชัตเตอร์จะมี 2 จังหวะ คือ จังหวะแรกกดลงไปครึ่งหนึ่ง กล้องจะเริ่มทำงานปรับระยะความคมชัดของภาพ วัดแสง และเมื่อกดลงไปจนสุดกล้องจะบันทึกภาพที่ได้ทันที

แฟลช (Flash) แฟลชมีประโยชน์อย่างมากเมื่อต้องการถ่ายภาพในที่มืด หรือในที่ที่มีแสงน้อย แฟลชที่ติดมากับกล้องมักจะมีขนาดเล็กทำให้ฉายแสงไปได้ไม่กี่เมตร ส่วนใหญ่จะประมาณ 3-5 เมตร ถ้าต้องการสว่างกว่านั้น ควรมองหาแฟลชเสริมมาเพิ่มซึ่งจะมีขนาดใหญ่กว่า

จอภาพแอลซีดี (LCD) ส่วนนี้ถือเป็นส่วนที่แตกต่างที่สุดระหว่างกล้องถ่ายภาพใช้ฟิล์มกับกล้องดิจิตอล สามารถสังเกตได้ง่าย ๆ จากภายนอก ว่ากล้องตัวนี้เป็นกล้องดิจิตอลหรือไม่ เพราะกล้องดิจิตอลส่วนใหญ่จะมีจอ LCD อยู่ ประโยชน์ของจอ LCD มีไว้เพื่อเอาไว้ดูภาพที่กำลังจะถ่าย และภาพที่ถ่ายไปแล้วว่าใช้ได้หรือไม่

ช่องเก็บการ์ดหน่วยความจำ เปรียบเสมือนช่องใส่ฟิล์มในกล้องธรรมดา เพราะหน่วยความจำของกล้องดิจิตอลมีไว้เพื่อบันทึกรูปภาพที่ถ่ายไปแล้ว ซึ่งกล้องดิจิตอลแต่ละรุ่นจะใช้หน่วยการวัดความจำไม่เหมือนกัน ขนาดไม่เท่ากันอีกด้วย จึงใส่แทนกันไม่ได้ ถ้าไม่ใช้การ์ดชนิดเดียวกัน

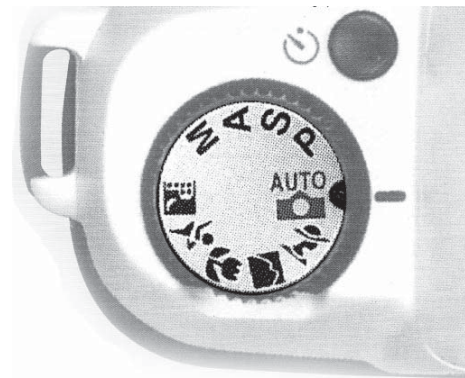
ช่องเก็บแบตเตอรี่ ถ้ากล้องไม่มีแบตเตอรี่ก็ไม่มีพลังงานในการทำงาน ช่องใส่แบตเตอรี่ในกล้องดิจิตอลมักมีขนาดแตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะนิยมใช้แบตเตอรี่แบบที่สามารถประจุไฟฟ้าเข้าไปใหม่ได้ หรือที่เรียกว่า ชาร์จได้ นั่นเอง

ช่องถ่ายโอนข้อมูลเข้าคอมพิวเตอร์ เป็นส่วนที่ใช้ถ่ายโอนข้อมูลรูปภาพที่ถ่ายไว้เข้าสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งกล้องดิจิตอลทุกรุ่นจะมีช่องนี้มาให้ พร้อมกับสายส่งข้อมูล การเชื่อมต่อระหว่างคอมพิวเตอร์กับกล้องดิจิตอลมีหลายรูปแบบ แต่ที่นิยมที่สุดในปัจจุบันเห็นจะเป็นการเชื่อมต่อแบบ USB

ช่องต่อทีวี (TV-Out) มีประโยชน์เมื่อต้องการดูภาพแต่ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โหลดภาพ แต่ TV-Out นี้ไม่ได้มีกับกล้องดิจิตอลทุกตัว จะมีกับบางรุ่นเท่านั้น

การใช้ Flexible Program for Vari-Program

โหมดถ่ายภาพโปรแกรมอัตโนมัติ นอกจากกล้องจะปรับให้ทั้งหมดแล้ว ผู้ใช้กล้องยังสามารถเปลี่ยนแปลงความเร็วชัตเตอร์หรือขนาดรูรับแสงที่เรียกว่า Flexible Program ได้อีก แต่การปรับนี้ผู้ใช้ต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าจะปรับอย่างไร จึงจะได้ภาพที่มีผลตามต้องการ ดังนั้นเพื่อให้ง่ายสำหรับผู้ใช้กล้องทั่วๆ ไป ที่ยังไม่มีประสบการณ์ ผู้ผลิตกล้องจึงได้ทำโปรแกรมย่อยที่เรียกว่า Vari-Program เพื่อถ่ายภาพในแบบต่างๆ ให้เลือกใช้ เช่น

Portrait Program สัญลักษณ์รูปคนครึ่งตัว เป็นโปรแกรมสำหรับการถ่ายภาพบุคคลครึ่งตัว กล้องจะปรับรูรับแสงให้กว้างสุดไว้ก่อน เพื่อให้ช่วงความชัดลึกของภาพน้อย ฉากหลังจะเบลอ เน้นให้บุคคลในภาพเด่นชัดยิ่งขึ้น

Close-Up Program สัญลักษณ์รูปดอกไม้ สำหรับการถ่ายภาพใกล้ ๆ เช่น ภาพดอกไม้เล็ก ๆ หรือแมลงต่าง ๆ กล้องจะปรับรูรับแสงไว้ที่ f/5.6 เพื่อให้ช่วงความชัดของภาพมีน้อย ทำให้ฉากหลังเบลอ สิ่งที่ต้องการถ่ายจะเด่นขึ้น

Sport Program สัญลักษณ์รูปคนกำลังวิ่ง สำหรับถ่ายภาพสิ่งที่มีการเคลื่อนไหวเร็ว ๆ กล้องจะปรับความเร็วชัตเตอร์ให้สูง ๆ ไว้ก่อน เพื่อบันทึกภาพสิ่งที่กำลังเคลื่อนไหวให้หยุดนิ่ง

Night Scene Program สัญลักษณ์รูปอาคารมืด ๆ มีรูปดวงจันทร์เสี้ยว เป็นโปรแกรมสำหรับการถ่ายภาพอาคารต่าง ๆ ที่มีไฟประดับ หรือการประดับไฟในงานเฉลิมฉลองต่าง ๆ เวลากลางคืน กล้องจะปรับรูรับแสงไว้ที่ $f/8$ ความเร็วชัตเตอร์จะต่ำมาก เพื่อให้ภาพมีความสว่างพอดี ต้องตั้งกล้องไว้บนขาตั้งกล้อง ป้องกันไม่ให้ภาพเป็นรอยไหว

Landscape Program สัญลักษณ์รูปภูเขา สำหรับการถ่ายภาพทิวทัศน์ กล้องจะปรับรูรับแสงไว้ที่ $f/8$ เพื่อให้ภาพมีช่วงความชัดลึกมาก ๆ

เมื่อทราบแล้วว่ามียะไรอยู่ในกล้อง ทีนี้ลองมาทำความเข้าใจถึงหลักการทำงานของกล้องบ้างว่าเป็นอย่างไร ก่อนอื่นต้องทราบความหมายของการถ่ายภาพก่อนว่า การถ่ายภาพ Photography มาจากภาษากรีกว่า "Phos" แปลว่า แสงสว่าง และ "Graphein" แปลว่า เขียน เมื่อรวมคำ 2 คำนี้เข้าด้วยกัน จึงมีความหมายว่า "เขียนด้วยแสงสว่าง" ดังนั้น การถ่ายภาพ จึงหมายถึง กระบวนการทำให้เกิดภาพโดยใช้แสงสว่างมากระทบกับวัสดุไวแสง ซึ่งก็คือ การทำให้เกิดภาพด้วยแสง หรือการเขียนภาพด้วยแสง นั่นเอง อาศัยหลักการพื้นฐาน 3 ประการคือ การตั้งความเร็วชัตเตอร์ (Shutter Speed) การตั้งรูรับแสง (Aperture) และการปรับระยะชัด (Focus) โดยความเร็วชัตเตอร์กับรูรับแสงเป็นกลไกที่ใช้ในการควบคุมปริมาณแสงสู่ฟิล์ม ส่วนการปรับระยะชัด เป็นการควบคุมความคมชัดของภาพที่จะปรากฏบนฟิล์ม

ความเร็วชัตเตอร์ (Shutter Speed) ใช้ในการควบคุมปริมาณแสงที่ผ่านเลนส์เข้าไปตกกระทบกับฟิล์มพอดี ภาพที่ได้จึงจะไม่สว่างหรือมืดมากเกินไป ชัตเตอร์จะทำหน้าที่เปิดและปิดให้แสงผ่านเข้าไปกระทบกับฟิล์มตามช่วงระยะเวลาที่กำหนด ถ้าตั้งความเร็วชัตเตอร์ไว้ที่เลข 1 หมายความว่า ชัตเตอร์จะทำหน้าที่เปิดเพื่อให้แสงเข้าไปตกกระทบบนแผ่นฟิล์มและปิดภายในเวลา 1 วินาที ตัวเลขต่อไปที่กำหนดไว้ เป็นค่าเศษส่วนของวินาที เช่น 2 , 4 , 8 , 15 , 30 , 60 , 125 , 250 , 500 , 1000 ขึ้นไป สำหรับ B , T ใช้สำหรับถ่ายภาพที่ต้องการให้ความเร็วชัตเตอร์ช้ากว่า 1 วินาที

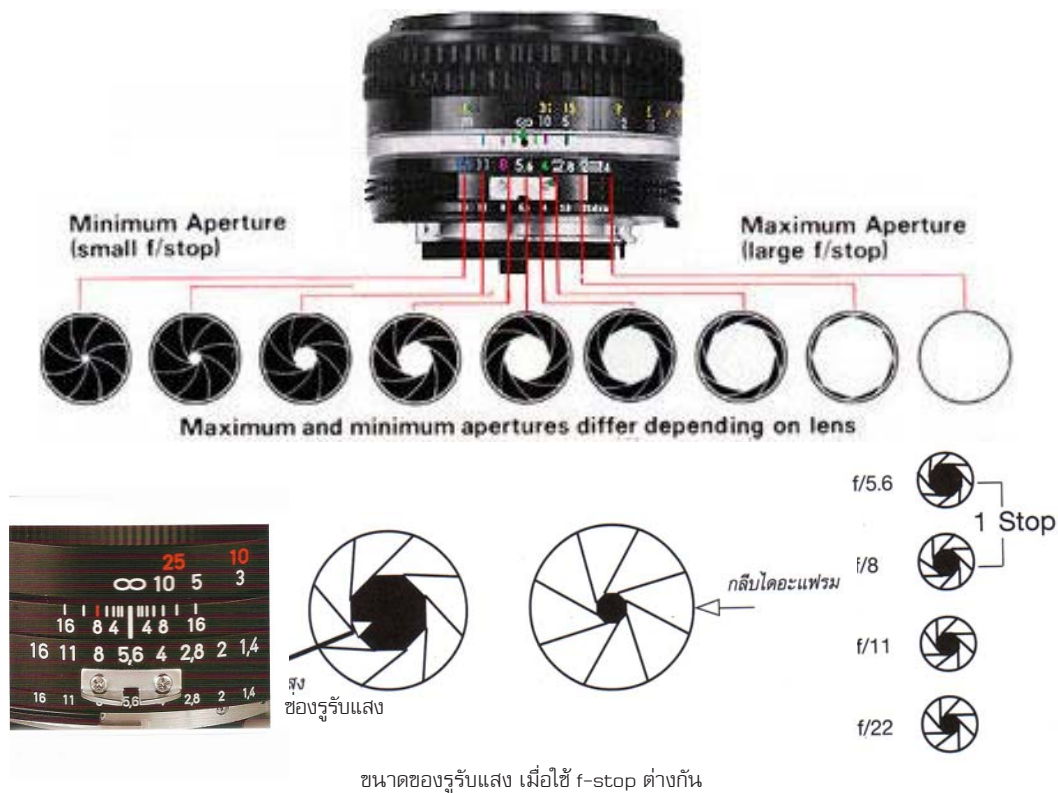
การปรับตั้งความเร็วชัตเตอร์

ข้อแนะนำในการเลือกใช้ความเร็วชัตเตอร์

- ถ่ายภาพทั่วไปโดยไม่มีวัตถุประสงค์พิเศษ ควรเลือกใช้ความเร็วชัตเตอร์ระดับกลาง ๆ เช่น 1/125 , 1/250 วินาที
- ถ่ายวัตถุที่มีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วและต้องการให้เห็นวัตถุหยุดนิ่ง ควรเลือกใช้ความเร็วชัตเตอร์ที่สูง ๆ เช่น 1/500 , 1/1000 วินาที
- ถ่ายวัตถุที่มีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วแต่ต้องการให้ได้ภาพที่แสดงถึงการเคลื่อนไหว ควรเลือกใช้ความเร็วชัตเตอร์ต่ำ ๆ เช่น 1/30 , 1/15 วินาที

รูรับแสง (Aperture) ลักษณะเป็นกลีบซ้อนกันหลาย ๆ กลีบ เรียกว่า ไดอะแฟรม (Diaphragm) ปรับให้กว้างหรือแคบได้ มีผลในเรื่องความคมชัดบริเวณด้านหน้าและด้านหลังจุดที่เราเลือกโฟกัสภาพ ปริมาณของแสงที่ผ่านไดอะแฟรมจะแสดงค่าเป็นตัวเลข เรียกว่า เลขหน้ากล้อง (F-number) เลขหน้ากล้องเรียงลำดับเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงจะมีปริมาณแสงลดลง/เพิ่มขึ้นช่วงละเท่า ๆ กัน ตัวเลขที่กำกับหน้ากล้องแต่ละช่วงนี้ เรียกว่า 1 ช่วง หรือ 1 สตอป (f-stop)

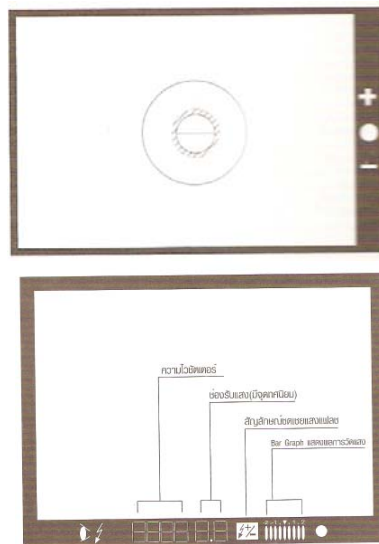
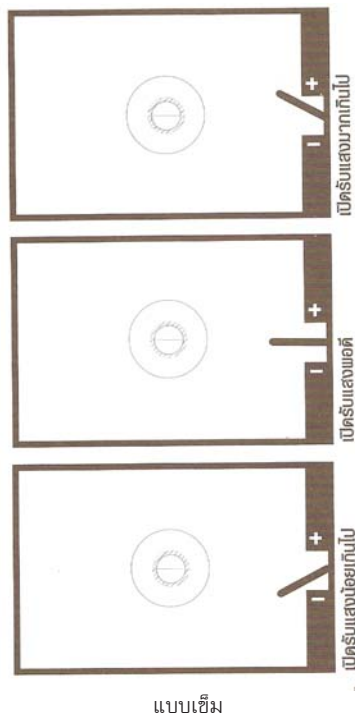
การปรับขนาดรูรับแสง มีผลต่อการถ่ายภาพ ดังนี้

- ควบคุมปริมาณของแสงผ่านเลนส์เข้าไปในกล้อง กล่าวคือ หากตั้งขนาดรูรับแสงกว้าง แสงจะผ่านได้มาก และหากตั้งขนาดรูรับแสงแคบ แสงจะผ่านได้น้อย
- เกิดผลกับภาพในเรื่องของการควบคุมความชัดลึก-ชัดตื้น (Depth of field) กล่าวคือ หากตั้งขนาดรูรับแสงกว้าง ให้ผลของภาพเป็นชัดตื้น และหากตั้งขนาดรูรับแสงแคบ ให้ผลของภาพเป็นชัดลึก

มีเหตุผล 4 ประการ ที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงความเร็วชัตเตอร์และรูรับแสง

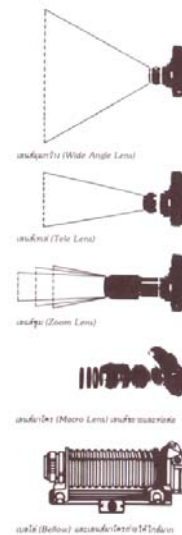
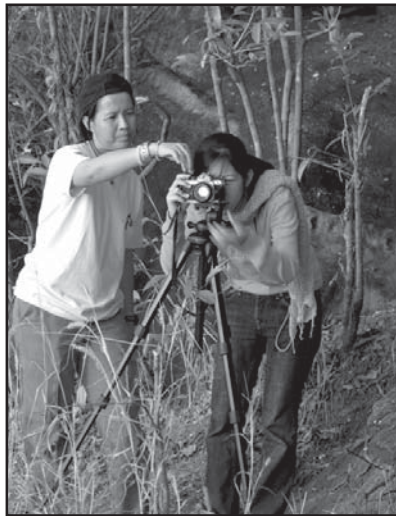
1. เพื่อชดเชยภาพไหวอันเนื่องมาจากกล้อง
2. เพื่อหยุดการเคลื่อนที่ของวัตถุ
3. เพื่อให้เห็นความเร็วและการเคลื่อนไหว
4. เพื่อควบคุมช่วงความชัดลึก-ชัดตื้น

มาถึงตรงนี้อาจมีหลายคนยังงง ๆ อยู่บ้างว่า แล้วจะรู้ได้ยังไงว่าแสงจะพอดี ไม่สว่างหรือมืดเกินไป หรือจะรู้ได้ยังไงว่าตั้งขนาดรูรับแสงเท่านี้แล้ว ต้องตั้งความเร็วชัตเตอร์เท่าไร คงไม่สามารถตอบคำถามนี้ได้หากยังไม่เข้าใจว่า การเลือกขนาดของรูรับแสงและความเร็วชัตเตอร์ที่เหมาะสมกับสภาพแสงก็คือ การวัดแสง ซึ่งหากอยู่ในโหมด Manual กล้องจะมีเครื่องวัดแสงในตัวกล้อง วัดแสงให้ว่าค่าที่ตั้งทำให้ภาพมืดหรือสว่างเกินไปหรือไม่ โดยส่องดูที่ช่องมองภาพ (View finder) หากอยู่ในโหมดกึ่งอัตโนมัติ เช่น P หรือ ปรับรูรับแสง A หรือ ปรับความเร็วชัตเตอร์ S กล้องจะทำการเลือกค่าที่เหลือที่เหมาะสมให้อัตโนมัติ

มองผ่านเลนส์ เห็นอย่างไร ?

ตากล้อง หากกล้องถ่ายรูปเปรียบเป็นคน เลนส์ก็เป็นเสมือนตาของคนนั่นเอง เพราะเลนส์เป็นตัวกลางสำหรับส่งผ่านภาพเข้าไปบันทึกลงบนฟิล์ม การนำเลนส์มาใช้ขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน มีหลายขนาด หลายประเภท หากเลือกใช้ให้ถูกต้องกับลักษณะของงานแล้ว ย่อมได้ภาพที่ดีอย่างแน่นอน

เลนส์ (Lens) มี 2 ประเภท คือ

1. เลนส์ฟิกส์ (Fix Focal Length) เป็นเลนส์ที่มีทางยาวโฟกัสคงที่ มีเลขตัวเดียว เช่น 24 mm. 28 mm. 35 mm. เป็นต้น ไม่มีซูมระยะภาพ ระยะชัดคงที่ จะถ่ายใกล้-ไกล ต้องเดินเข้า-ถอยออกห่างจากวัตถุที่จะถ่าย ได้แก่

- 1.1 เลนส์มาตรฐาน (Normal or Standard Lens)
- 1.2 เลนส์มุมกว้าง (Wide-angle Lens)
- 1.3 เลนส์เทเลโฟโต้ (Telephoto Lens)
- 1.4 เลนส์มาโคร (Macro Lens)

2. เลนส์ซูม (Zoom Lens) เป็นเลนส์ต่างระยะที่ปรับเปลี่ยนมุมมองด้วยการเลื่อนหรือหมุนปรับกระบอกเลนส์ เพื่อเปลี่ยนความยาวโฟกัส

1.1 เลนส์มาตรฐาน (Normal or Standard Lens) เป็นเลนส์ที่มีทางยาวโฟกัสใกล้เคียงกับความยาวของเส้นทแยงมุมของฟิล์ม เช่น กล้องฟิล์ม 35 mm. ที่มีขนาดฟิล์ม (กว้างXยาว) 24 X36 mm. ซึ่งมีระยะของเส้นทแยงมุมเท่ากับ 43 mm. เลนส์มาตรฐานจึงได้แก่ เลนส์ที่มีทางยาวโฟกัส 50 mm. 55 mm. หรือ 58 mm. เป็นต้น ซึ่งเป็นเลนส์ที่มีมุมในการรับภาพใกล้เคียงกับสายตามนุษย์ นิยมใช้ในการถ่ายภาพทั่วไป เช่น ภาพบุคคล ภาพทิวทัศน์ เพราะได้สัดส่วนตามธรรมชาติ

Standard Lens

1.2 เลนส์มุมกว้าง (Wide angle Lens) เป็นเลนส์ที่มีค่าทางยาวโฟกัสน้อยกว่าเลนส์มาตรฐาน จึงทำให้มีมุมในการรับภาพกว้างกว่าเลนส์มาตรฐาน มีความยาวโฟกัสตั้งแต่ 35 mm. ลงไป เช่น 35 mm. 28 mm. 24 mm. เป็นเลนส์ที่มีมุมในการรับภาพได้กว้างกว่าปกติ เหมาะสำหรับงานถ่ายภาพในมุมคับแคบ พื้นที่จำกัด ภาพที่ได้มีความคมชัดสูง สามารถมองเห็นรายละเอียดต่าง ๆ ได้มากขึ้น สัดส่วนของภาพจะบิดเบือนไปจากความจริง แต่ช่างภาพบางคนนำเอาคุณสมบัติข้อนี้มาใช้ในการสร้างสรรค์ภาพให้ได้ภาพที่แปลกตาไปอีกแบบหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีเลนส์มุมกว้างแบบพิเศษ เช่น เลนส์ตาปลา (Fisheye Lens) มีมุมในการรับภาพได้มากถึง 180 องศา สัดส่วนของภาพบิดเบือนไปจากความเป็นจริงเหมาะสำหรับการสร้างภาพแบบแปลกๆ มีให้เลือกใช้ 2 แบบ คือ

แบบเห็นมุมกว้าง แต่ยังได้ภาพเป็นกรอบสี่เหลี่ยม (Diagonal fisheye lens) เต็มขนาดฟิล์ม หรือขนาดของเซนเซอร์ในกล้องดิจิตอล (Diagonal fisheye lens)

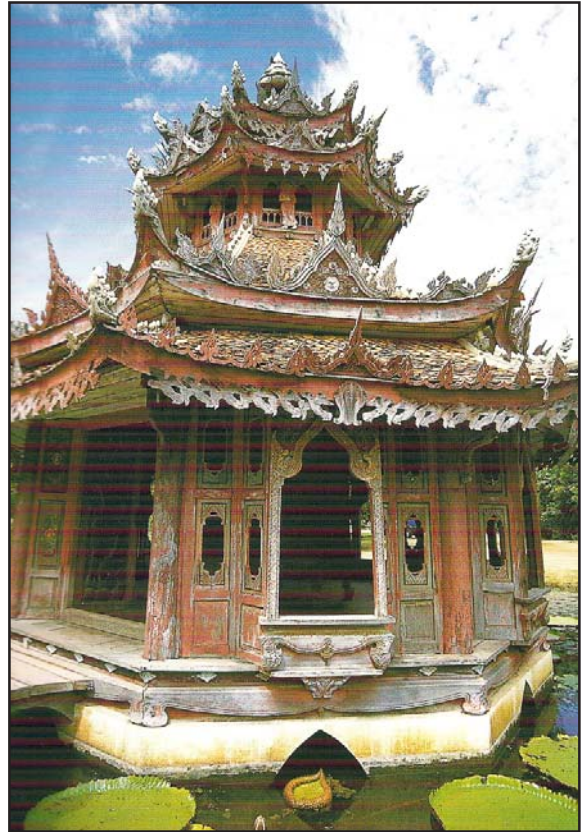
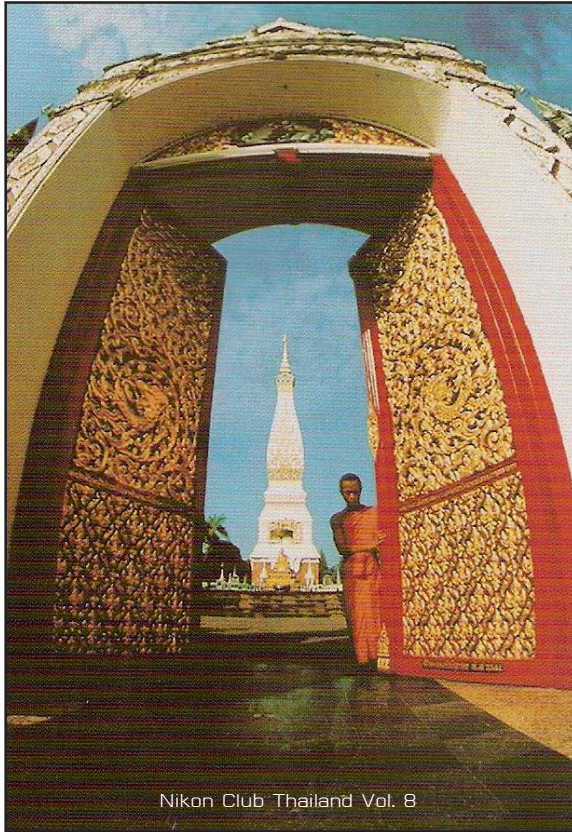
แบบเห็นภาพเป็นวงกลม (Circular fisheye lens) เพราะ Image Circle ที่ได้จากเลนส์ไม่ครอบคลุมขนาดฟิล์ม และ CCD หรือ CMOS

Circular fisheye lens

Diagonal fisheye lens

แบบเห็นมุมกว้างเป็นกรอบสี่เหลี่ยม

แบบเห็นภาพเป็นวงกลม

1.3 เลนส์เทเลโฟโต้ (Telephoto Lens) เป็นเลนส์ที่มีทางยาวโฟกัสมากกว่าเลนส์มาตรฐาน คือ ตั้งแต่ 75 mm. ขึ้นไป ใช้ถ่ายภาพวัตถุที่อยู่ไกล ๆ ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเมื่อเลนส์มีทางยาวโฟกัสมากขึ้น ทำให้มุมในการรับภาพแคบลง ส่งผลต่อความชัดลึกน้อยลงภาพที่ได้จึงมีความชัดตื้น และภาพสั่นไหวได้ง่าย จึงควรใช้ขาตั้งกล้องร่วมในการถ่ายภาพ

Telephoto Lens

Nikon Club Thailand Vol. 6

1.4 เลนส์มาโคร (Macro or Micro Lens) เป็นเลนส์ที่โฟกัสได้ใกล้กว่าระยะปกติ ใช้ถ่ายภาพวัตถุที่มีขนาดเล็ก ขยายให้มีขนาดใหญ่ขึ้น หรือใช้ถ่ายภาพวัตถุที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ เหมาะสำหรับการถ่ายภาพดอกไม้ ด้สือ แมลงชนิดต่าง ๆ หรือวัตถุที่มีขนาดเล็กอื่น ๆ

Micro Lens

Nikon F90X Macro 105 mm. SS 125 f/8

2. เลนส์ซูม (Zoom Lens) เป็นเลนส์ต่างระยะที่ปรับเปลี่ยนมุมมองด้วยการเลื่อนหรือหมุนปรับกระบอกเลนส์ เพื่อเปลี่ยนความยาวโฟกัสให้ระยะของภาพใกล้เข้ามาได้ตามต้องการในลักษณะบินเข้าหา หรือให้ระยะของภาพไกลออกไปได้ ทำให้สามารถถ่ายภาพในมุมต่าง ๆ กันโดยที่ผู้ถ่ายภาพยังคงอยู่ตำแหน่งเดิม ทำให้สะดวกในการใช้งาน คำว่า ซูม หมายถึง การบินเข้าหา ดังนั้นทางยาวโฟกัสของเลนส์ซูม จึงบอกค่าเป็นช่วงทางยาวโฟกัสที่แปรผันได้ของเลนส์ เช่น เลนส์ซูมระยะสั้น 28-70 mm. 35-70 mm. หรือเลนส์ซูมระยะยาว 24-200 mm. 28-200 mm. 35-105 mm. การปรับโฟกัสเลนส์ซูม ให้เลื่อนวงแหวนเปลี่ยนความยาวโฟกัสไปที่ระยะใกล้สุดก่อน แล้วโฟกัสภาพให้ชัดเจน ต่อจากนั้นไม่ว่าจะเปลี่ยนความยาวโฟกัสไปเท่าไรก็ตาม ภาพก็还会ยังคงคมชัดตลอด

เลนส์ซูมระยะยาว เช่น 28-70 mm. 35-70 mm. 24-120 mm. 28-200 mm. 35-105 mm.

นอกจากนี้แล้วยังมีเลนส์ชนิดพิเศษที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามความต้องการอีก เช่น

เลนส์เทเลพลัส (Teleplus or Tele-extenders) เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยเพิ่มความยาวโฟกัสของเลนส์ให้มีขนาดยาวขึ้น โดยใช้เทเลพลัสสวมต่อเข้ากับเลนส์ธรรมดาที่ตัวกล้อง เช่น ใช้เลนส์เทเลพลัส 2X สวมเข้ากับเลนส์ 50 มม. จะทำให้เลนส์มีความยาวโฟกัสเพิ่มขึ้นเป็น 100 มม. อย่างนี้เป็นต้น

เลนส์ควบคุมสัดส่วน (Perspective control) ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อแก้ความผิดเพี้ยนของภาพ เหมาะสำหรับถ่ายภาพอาคาร หรือ สถาปัตยกรรมต่าง ๆ

เลนส์ที่มีทางยาวโฟกัสต่างกัน มีผลต่อการถ่ายภาพ ดังนี้

1. มุมมอง (Angle of View) เลนส์ที่มีทางยาวโฟกัสน้อย จะมีมุมมองที่กว้าง และเลนส์ที่มีทางยาวโฟกัสมาก จะมีมุมมองที่แคบลง

2. ทางยาวโฟกัสที่น้อยกว่า มีผลทำให้ความชัดลึก (Depth of field) มีมากกว่า
ระบบปรับภาพชัดของเลนส์ มี 2 ระบบ คือ

1. ระบบปรับภาพด้วยมือ Non-Auto Focus หรือ Focus Free หรือ Manual Focus (MF)

2. ระบบปรับภาพอัตโนมัติ Auto Focus (AF)

แสง องค์ประกอบพื้นฐานที่เป็นหัวใจสำคัญ

สภาพของแสง ที่แปรเปลี่ยนในแต่ละช่วงเวลาของแต่ละวัน เป็นข้อกังขาว่า ทำไมเราต้องตื่นแต่เช้ามืดก่อนที่แสงอาทิตย์จะโผล่ขึ้นจับขอบฟ้า หรือต้องอดทนด้วยความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า เพื่อรอคอยแสงอาทิตย์ยามอัสดง นักถ่ายภาพที่ดีต้องรู้จักใช้ความสวยงามของแสงมาช่วยเสริมจุดเด่นให้กับภาพได้ ความหลากหลายของสีแห่งแสงเป็นปัจจัยที่สร้างเสน่ห์และสีสันให้กับภาพถ่าย เป็นส่วนหนึ่งของมุมมองที่นักถ่ายภาพจะเลือกสรรมาเติมแต่งให้ภาพมีลักษณะตามต้องการ ความแตกต่างกันของแสงมีผลต่อการถ่ายภาพโดยตรง บางสภาพแสงก็ไม่เหมาะกับการถ่ายภาพ ซึ่งนักถ่ายภาพเองก็ไม่สามารถควบคุมแสงจากต้นกำเนิดแสงธรรมชาติได้ ดังนั้นการรอคอยเพื่อเลือกช่วงจังหวะเวลาที่เหมาะสมในการถ่ายภาพ เช่น ช่วงเวลาเย็นๆ ที่อุณหภูมิสีของแสงลดต่ำลง จะทำให้ได้ภาพที่มีบรรยากาศที่อบอุ่น นุ่มนวล หรือการเสาะหามุมของแสง จึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งของนักถ่ายภาพ

ความเข้มแสง (Light Intensity)

หมายถึง ค่าแสงหรือปริมาณของแสงต่อหนึ่งหน่วยพื้นที่ในรอบวัน ความเข้มแสงมีค่าสูงที่สุดในช่วงเที่ยงวัน เพราะดวงอาทิตย์ทำมุมตั้งฉากกับพื้นโลก ในทางการถ่ายภาพเราเรียก ความเข้มแสงนี้ว่า ค่าแสง (Exposure Value หรือ EV) ซึ่งมีผลต่อการทำงานของอุปกรณ์การถ่ายภาพ เช่น ระบบออโต้โฟกัส และช่วงความสามารถในการถ่ายทอตสี หากความเข้มแสงต่ำ หรือค่าแสงน้อยๆ แสงสลัวๆ อุปกรณ์การถ่ายภาพจะทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพระบบโฟกัสจะทำงานช้าลง เลนส์ถ่ายทอตสีและความคมชัดลดลง อาจปรากฏสีผิดเพี้ยนขึ้น มีเกรนในฟิล์ม และ Noise ในกล้องดิจิตอล

ความเปรียบต่างของแสง (Contrast) เกิดจากรูปร่าง พื้นผิว และทิศทางของแสง ซึ่งมีผลทำให้พื้นที่ภายในภาพได้รับค่าความเข้มแสงไม่เท่ากัน มีความสำคัญต่อการถ่ายภาพมาก ช่วยทำให้ภาพเกิดมิติ ดังนั้นการเลือกสร้างจุดเด่นให้กับภาพบริเวณที่ได้รับแสง และตัดรายละเอียดส่วนอื่น ๆ ที่ไม่ต้องการออกไป โดยให้ค่าแสงที่มีความเปรียบต่างกันมาก ๆ ภาพที่ได้รับน้อยก็จะเข้มดำ ไม่มีรายละเอียด ทำให้ไม่รบกวนสายตา

เมื่อให้แสงมากระทบกับวัตถุที่จะถ่ายภาพสิ่งที่ต้องคำนึงคือ ผลที่จะได้จากการใช้ทิศทางแสง ให้ผล 2 อย่าง

1. เพื่อแสดงรายละเอียดให้กับภาพ (Detail) การแสดงรายละเอียดในภาพเป็นการแสดงให้เห็นลักษณะของพื้นผิว สี และลวดลายของวัตถุที่ปรากฏในส่วนต่าง ๆ ของภาพ หากแสงสว่างมาก จ้าเกินไป หรือแสงน้อยทึบตันเกินไป รายละเอียดในภาพก็จะหายไป ต้องมีแสงสว่างที่พอดี การถ่ายภาพแนววิจิตรศิลป์ไม่จำเป็นว่า จะต้องเห็นชัดเจนทุกบริเวณของพื้นที่ภาพในส่วนสว่าง (Highlight) และในส่วนมืด (Shadow) อาจมองเห็นพื้นผิว สี ลวดลาย

ได้ตั้งแต่ชัดเจนมากที่สุดไปจนถึงแทบไม่เห็นรายละเอียดเลยก็ได้ ขึ้นอยู่กับต้องการสื่อเสนออารมณ์ภาพนั้น ๆ อย่างไร มีหลักการอยู่ว่า ไม่จำเป็นต้องเห็นรายละเอียดชัดเจนทุก ๆ บริเวณของพื้นที่ภาพ ซึ่งการเห็นรายละเอียดแบบจาง ๆ จะเป็นการช่วยเน้นส่วนที่มีรายละเอียดให้ดูโดดเด่นยิ่งขึ้น หรือในบางส่วนของภาพไม่ต้องแสดงรายละเอียดบนพื้นผิว มีเพียงลักษณะโครงสร้างก็สามารถสื่ออารมณ์และเรื่องราวในภาพได้ดี

2. เพื่อสร้างมิติให้กับภาพ (Dimension)

การสร้างมิติให้กับภาพ หากทำได้ทั้งการใช้ช่วงความชัดลึกและเรื่องของแสงเงา และวิธีการอื่นๆ ร่วมช่วยกันแล้ว จะยิ่งทำให้ภาพมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การเห็น Detail ในส่วนต่างๆ ของภาพ จะทำให้เกิดความรู้สึกถึง Dimension ดังนั้นในภาพหนึ่งๆ เราอาจกำหนดทิศทางแสงให้มาทางใดทางหนึ่ง หรือเราอาจใช้แสงที่มาจากหลายทิศทาง ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ในการต้องการสื่อความหมายของภาพ

ภาพถ่ายที่สวยงามได้อารมณ์ของแสง บางภาพ อาจไม่ใช่ภาพที่มีแสงสว่างพอดี หรือภาพที่มีแสงสว่างเจิดจ้า ดังนั้นการที่ได้มุมของภาพที่มีแสงสว่างมากพอ จึงเป็นแค่ความสะดวกในการที่จะเลือกใช้รับแสงและความเร็วชัตเตอร์ได้ตามต้องการ เราจะต้องเลือกปรับค่าของแสงว่า ควรถ่ายภาพนั้นให้มีตลงหรือสว่างขึ้นหรือไม่อย่างไร ขึ้นอยู่กับความต้องการสื่ออารมณ์ของภาพนั้นๆ ในสตูดิโอ เราอาจกำหนดทิศทางของแสงได้ง่ายๆ ด้วยการย้ายตำแหน่งของไฟแฟลช การใช้รีเฟล็กซ์เตอร์ ฯลฯ แต่ในธรรมชาติ เราไม่สามารถย้ายพระอาทิตย์ได้ ดังนั้นการกำหนดทิศทางของแสงในการถ่ายภาพนอกสถานที่ ก็คือ การย้ายตำแหน่งกล้องแทน

แสงสร้างรายละเอียดและมิติให้กับภาพได้อย่างไร ?

เมื่อจะกดชัตเตอร์ถ่ายภาพ ขอให้สังเกตว่าตำแหน่งที่ยืนได้ทิศทางของแสงที่ดีหรือยัง หากขยับมุมเดินวนไปรอบ ๆ สิ่งที่จะถ่าย หรือเพียงขยับกล้องไปทางซ้าย ขวา บน ล่าง เพียงไม่มาก เราก็อาจได้ตำแหน่งและทิศทางแสงที่สวยงามกว่า

แสงที่สาดส่องเข้าหาวัตถุในทิศทางที่แตกต่างกันมีผลต่อการมองเห็นภาพ การแสดงรายละเอียด สีเส้นและมิติของภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญที่นักถ่ายภาพจะต้องนำมาพิจารณาเป็นอันดับแรก ๆ เพื่อใช้เป็นจุดเด่น

นักถ่ายภาพที่ดีต้องรู้จักการเลือกทิศทางแสงให้เป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ภาพ โดยทั่วไปแล้วการกำหนดทิศทางของแสงสามารถแบ่งออกเป็น 5 ทิศทาง ดังนี้

1. แสงหน้า (Front Lighting)
2. แสงหลัง (Back Lighting)
3. แสงข้าง (Side Lighting)
4. แสงบน (Top Lighting)
5. แสงล่าง (Under Lighting)

แสงหน้า (Front Lighting)

เป็นแสงที่ส่องมาจากด้านหลังกล้องเข้าหาด้านหน้าวัตถุ เปิดให้เห็นรายละเอียดของภาพว่า มีอะไรอยู่ในภาพบ้าง รูปทรง สีเส้นเป็นอย่างไร แต่ให้สภาพแสงที่แบนๆ ไม่มีมิติในส่วนของภาพที่แสดงถึงความลึกได้มากนัก แสงหน้าไม่ได้สร้างมิติให้กับภาพแต่มุ่งเน้นเพื่อใช้แสดงให้เห็นรายละเอียดมากกว่าควรใช้แสงหน้าร่วมกับแสงจากทิศทางอื่นๆ ด้วย จึงจะให้ภาพดูสมบูรณ์มากกว่าการใช้แสงหน้าเพียงอย่างเดียว

Front Lighting

แสงหลัง (Back Lighting)

แสงที่ส่องผ่านวัตถุเข้าหากล้อง มีผลทำให้เห็นโครงร่าง หรือสีเส้นความโปร่งแสงของวัตถุ มองทะลุเห็นลวดลายที่อยู่ในเนื้อของวัตถุ เป็นความงดงามแปลกตากว่าการมองหรือถ่ายภาพจากแสงที่มาจากทิศทางอื่น ๆ ผลของแสงหลังจะให้ความสวยงามของภาพ 3 ลักษณะ

1. ลักษณะภาพโครงร่างทึบ (Silhouette-ซิลูเอท) เป็นการถ่ายภาพย้อนแสง โดยใช้แสงหลังเพียงอย่างเดียว เน้นความสวยงามของแสงที่ฉากหลัง และรูปทรงที่ทึบดำของวัตถุ
2. เน้นความโปร่งเบา เป็นการถ่ายภาพย้อนแสง ร่วมกับการใช้แสงจากทิศทางอื่น ๆ
3. ทำแสงเรืองรอบขอบวัตถุ (Rim-Light-ริมไลท์) เป็นการถ่ายภาพย้อนแสง ร่วมกับการใช้แสงจากทิศทางอื่น ๆ

Silhouette

มีหลักต้องจำในการถ่ายภาพซิลูเอทว่า โครงร่างเงาดำนั้นจะต้องเป็นโครงร่างที่มองออกอย่างชัดเจนว่าเป็นภาพของอะไร อย่าเลือกกลุ่มก้อนของโครงร่างวัตถุที่ซ้อนกันเป็นเงาตะกุ่ม คู่มือรู้เรื่องว่าเป็นอะไร นอกจากนั้น ภาพวิวทิวทัศน์จะต้องเลือกเวลาที่ท้องฟ้าสวย เพราะจุดเด่นของภาพแนวนี้คือความสวยงามของสีเส้นที่ฉากหลัง การวัดแสงเพื่อถ่ายภาพซิลูเอทต้องวัดไปที่ส่วนที่สว่างมากที่สุดของบริเวณฉากหลัง

เน้นความโปร่งเบา

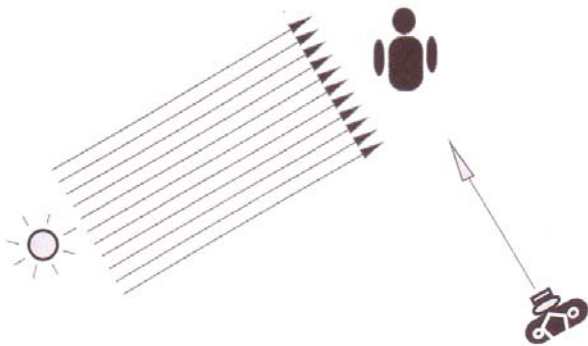
Rim-Light

ข้อสังเกต หากใช้ฉากหลังที่เข้ม ๆ ร่วมกับแบบเน้นความโปร่งเบา หรือ Rim-Light สำหรับการถ่ายภาพโดยใช้แสงหลัง จะช่วยเน้นให้ภาพสวยงามยิ่งขึ้น ข้อควรระวัง คือ หากใช้แต่แสงหลังเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีแสงจากทิศทางอื่นเสริมแล้ว จะทำให้ไม่เห็นรายละเอียดในส่วนด้านหน้าเลย ดังนั้น การใช้แสงหลังจึงควรใช้ร่วมกับแสงที่มาจากทิศทางอื่น ๆ ด้วย เพื่อเปิดรายละเอียดด้านหน้าของวัตถุ

แสงข้าง (Side Lighting)

เป็นแสงที่ช่างภาพนิยมใช้กันมากที่สุด เพราะการที่แสงส่องเข้ามาทางด้านซ้ายหรือขวาของวัตถุและกล้องนั้น จะทำให้ด้านหนึ่งของวัตถุสว่าง อีกด้านหนึ่งมืด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเห็นผลของความเป็นมิติส่วนลึกของภาพได้อย่างชัดเจน แสงที่ส่องเข้าด้านข้างของวัตถุและกล้อง ช่วยทำให้ภาพดูมีมิติของแสงเงาตามรูปทรงของวัตถุ สร้างมิติให้ภาพดีที่สุด พื้นที่ในภาพของส่วนที่มืด-สว่างกว่ากันนี้ ทำให้มีความรู้สึกเสมือนมีมิติ

บางครั้งแสงข้างมีความรุนแรงในเรื่องความเปรียบต่าง (Contrast) ระหว่างวัตถุด้านที่อยู่ข้างที่แสงส่องเข้ามากับฝั่งตรงข้าม หากเราไม่ต้องการให้ตัดกันอย่างรุนแรงระหว่างความมืดกับความสว่าง (ไม่ต้องการให้ภาพเกิดความคมทราสต์) อาจแก้ไขได้โดยเพิ่มแสงจากทิศทางด้านอื่น ๆ เข้ามาเสริม เพื่อช่วยเปิดลบเงาในด้านที่เป็นส่วนมืดให้สว่างขึ้น เช่น การใช้แฟลชยิงเสริมเข้ามา หรือใช้แผ่นรีเฟลคซ์สะท้อนแสงเปิดเงา

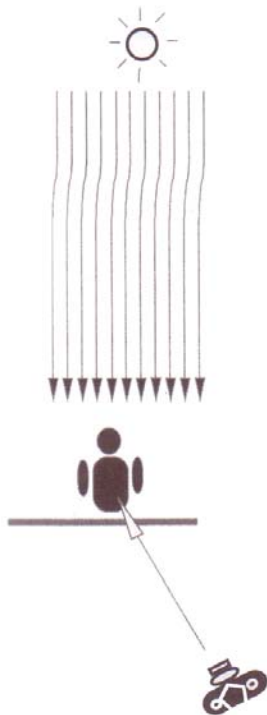
Side Lighting

แสงบน (Top Lighting)

เป็นแสงที่ส่องมาจากด้านบนของวัตถุ หากเป็นแสงบนที่เฉียงมาทางด้านข้าง ส่วนบนที่ถูกแสงจะสว่าง ส่วนล่างจะมีมืดกว่า พื้นที่สองส่วนที่มืด-สว่างกว่ากันนี้ สร้างมิติให้เกิดส่วนหนา ลึก และระยะใกล้ไกลให้กับภาพ ทำให้มีความรู้สึกเสมือนมีมิติเช่นเดียวกับการใช้แสงข้าง อย่างไรก็ตาม ไม่นิยมที่จะใช้แสงบนส่องตรงลงมาเกือบ ๆ จะเป็นแนวตั้ง 90 องศา (ตอนใกล้เที่ยงหรือบ่ายอ่อน ๆ) ในการถ่ายภาพบุคคล เพราะจะทำให้เกิดเงาใต้โหนกคิ้ว เบ้าตา ใต้จมูก ใต้คาง ไม่น่าดู

การถ่ายภาพเครื่องแก้ว ถ้วยแก้ว ภาพอาหาร นิยมถ่ายภาพโดยให้แสงส่องมาจากด้านบนหรือเฉียง ๆ มาจากด้านบน โดยอาจใช้แสงเสริมหรือแสงหลังเข้าช่วย

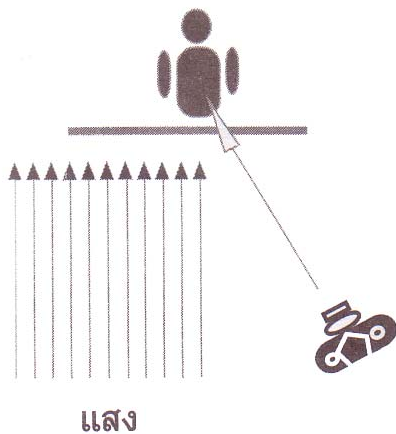
Top lighting

แสงล่าง (Under Lighting)

สำหรับการถ่ายภาพวัตถุทั่วไป เป็นแสงที่ใช้ตัดเงาให้มีมิติและรูปทรงเช่นเดียวกับแสงจากด้านข้างและแสงจากด้านบน โดยเฉพาะการถ่ายภาพเครื่องแก้วอันฉูดฉาด

แสงล่างไม่นิยมนำมาเป็นแสงหลักถ่ายภาพบุคคลทั่วไป เพราะทำให้ดูน่ากลัว เนื่องจากเงาที่ย้อนขึ้นมาจากส่วนล่างของใบหน้าจะใช้กับการถ่ายภาพแนวตื้นเต็นสยองขวัญมากกว่า เป็นแสงที่ส่องเข้ามาจากด้านล่างของวัตถุ สร้างมิติให้ภาพ แสงเข้ามาทางด้านล่าง ด้านบนจะมีมืดกว่า พื้นที่สองส่วนที่มืด-สว่างกว่ากันนี้ ทำให้มีความรู้สึกเหมือนมีมิติ ประโยชน์จากการใช้แสงล่าง คือ ใช้เป็นแสงเสริมเพื่อเปิดเงา สำหรับการถ่ายภาพบุคคลและภาพสิ่งของทั่ว ๆ ไป (อาจใช้แผ่นสะท้อนแสง พื้นบ้าน ลานบ้าน ฯลฯ)

นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงแสงหลัก-แสงเสริม Main Light - Fill Light ซึ่งการให้แสงที่ถูกต้อง จัดให้มีแสงหลักเพียงทิศเดียว นอกนั้นเป็นเพียงแสงเสริม ซึ่งต้องมีปริมาณแสงน้อยกว่าแสงหลัก

Under lighting

ชนิดของแสง ในแต่ละฤดูกาล ในแต่ละวัน แสงจะมีลักษณะแปรเปลี่ยนไปไม่ซ้ำกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ แสงยามอรุณรุ่งจะเป็นแสงวรรณะร้อน และมีผลต่อการสาธส่องไปยังวัตถุต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นโลก เช่น ภาพชาวบ้านที่มาทำบุญใส่บาตรในยามเช้า

แสงนุ่ม (Soft Lighting)

แสงนุ่ม คือ สภาพแสงที่ไม่ได้ส่องตรงมาจากแหล่งกำเนิดแสงโดยตรง แต่จะถูกสะท้อนกระจายหรือหักเหเมื่อผ่านตัวกลาง ทำให้ลำแสงเหล่านั้นพุ่งกระจาย แสงนุ่มที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น แสงอาทิตย์ยามเช้าที่เพิ่งจะโผล่ได้ไม่นาน แสงแดดจะเป็นแสงอ่อน ๆ ไม่จัดจ้านรุนแรง หรือได้ร่มเงา ภายในอาคารสถานที่ต่าง ๆ ที่แสงอาทิตย์ไม่ได้ส่องเข้ามาตรง ๆ

แสงนุ่มที่เกิดจากการใช้เทคนิค เช่น การใช้ซอฟพอกซีในสตูดิโอ การยิงแฟลชเข้าผนัง แล้วสะท้อนถึงวัตถุที่จะถ่าย การใช้แผ่นอะคริลิคสีขาวขุ่นครอบบังหัวแฟลช

ความนุ่มนวลของแสงไม่เกี่ยวกับวรรณะของสี หรือความจัดจ้านของสี ไม่ว่าจะเป็นสีวรรณะร้อน หรือสีวรรณะเย็น ก็สามารถถ่ายทอดอารมณ์กับการใช้แสงนุ่มได้ทั้งนั้น

Soft Lighting

แสงแข็ง (Hard Lighting)

เป็นแสงที่ให้ความแตกต่างระหว่างส่วนของเงามืด (Shadow) กับส่วนสว่าง (High-light) เห็นได้อย่างชัดเจน ทำให้ภาพแสดงออกถึงอารมณ์ ความมีพลัง เฉียบขาด แข็งกร้าว ดุดัน เอาจริงเอาจัง ชัดแย้ง และยังแสดงออกถึงความสนุกสนานปราดเปรี้ยว ฯลฯ เราจะพบกับสภาพแสงแข็งได้ในวันที่ฟ้าแดดจัด ๆ ไร้เมฆหมอก

Hard Lighting

Warm Tone

แสงวรรณะร้อน (Warm Tone) เช่น แสงรุ่งอรุณ แสงสนธยา การใช้ฟิลเตอร์ชั้นเซิท แสงทั้งสเดน หากเราใช้วรรณะของสีเพื่อสื่อถึงอารมณ์ภาพ หากต้องการความรุนแรง ตื่นเต้น น่ากลัว หวาดเสียว แปลกใจ สงสัย ห้าม หรือสนุกสนาน ร่าเริงแจ่มใส ก็ควรใช้สีวรรณะร้อนเข้ามาเป็นส่วนประกอบเด่น ๆ ในภาพ ในธรรมชาติเราจะพบเห็นบรรยากาศของแสงวรรณะร้อนได้ในช่วงเช้าก่อนและหลังพระอาทิตย์ขึ้นเล็กน้อย และจะพบอีกครั้งในช่วงเวลาเย็นโพล้เพล้ เนื่องจากอุณหภูมิสีของแสงในช่วงเวลานั้นเป็นแสงอุณหภูมิต่ำที่ให้ผลของแสงเป็นสีวรรณะร้อน อมส้ม อมแดง หากสังเกตให้ดีจะพบว่า ท้องฟ้าและบรรยากาศทั่วไปในยามเย็นจะให้อุณหภูมิแสงที่เป็นวรรณะร้อนมากกว่าตอนเช้า

แสงวอร์ณะเย็น (Cool Tone) จะอยู่ในกลุ่มสีเขียว สีน้ำเงิน เป็นหลัก ให้อารมณ์ภาพที่เย็นสบาย ปลอดภัย สดชื่นสดใส มีชีวิตชีวา แต่บางครั้งอาจนำมาใช้ได้กับภาพที่มีบรรยากาศซึมเศร้า อ่างว้าง ซึ่งต้องมีเรื่องราวในภาพเป็นองค์ประกอบรวมเพื่อใช้สื่ออารมณ์ด้วย ในช่วงเวลาครึ้มฟ้าครึ้มฝน หลังจากฝนตกหมาดๆ แสงในอาคาร ในที่ร่ม มีเงาไม้ร่มครึ้ม น้ำตกที่อยู่ใร่มเงา บรรยากาศหน้าหนาวจะมีแสงสีอมฟ้า

Cool Tone

Daylight

แสงกลางวัน (Daylight)

เป็นแสงที่สายตาคนปกติรับรู้สีที่ถูกต้องตามความเป็นจริง สีที่ได้จะเป็นสีมาตรฐาน เช่น สีแดงเป็นแดง สีน้ำเงินเป็นน้ำเงิน ให้ความรู้สึกเปิดเผย กระฉ่าง มีความจริงจังตรงไปตรงมา

แสงโพลาไรซ์ (Polarize) อาจเกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ เช่น แสงโพลาไรซ์ของท้องฟ้า โดยเฉพาะหน้าหนาวช่วงเวลาเช้าหรือเย็น พระอาทิตย์ทำมุมเฉียงกับระนาบพื้นโลก จะสังเกตเห็นท้องฟ้ามีสีฟ้าเข้ม มองเห็นก้อนเมฆตัดกับท้องฟ้าชัดเจน หรืออาจทำแสงโพลาไรซ์ได้เองโดยการใช้ฟิลเตอร์โพลาไรซ์สวมหน้าเลนส์และหมุนหามุมที่เป็นแสงโพลาไรซ์ การถ่ายภาพโดยการใช้แสงโพลาไรซ์จะช่วยให้สีของภาพมีความสดใส ความอิ่มตัวของสีมากขึ้น (สีเข้มขึ้น) และเป็นการตัดเงาสะท้อนที่เกิดจากการสะท้อนของแสงบนผิวของวัตถุที่มีความมันวาวได้อีกด้วย

Polarize

การเติมแสงสว่างในการถ่ายภาพ อาจทำได้หลายวิธี เช่น การเปิดรูรับแสงให้กว้างขึ้น การเปิด-ปิด ชัตเตอร์ให้ช้าลง การใช้แสงแฟลชเปิดลบเงา การใช้แผ่นรีเฟลกซ์หรือผิ่วัตถุสีอ่อนสะท้อนแสงเข้าหาสิ่งที่จะถ่าย (ภาษาถ่ายภาพ เรียกว่า เปิดเงา) ใช้วัตถุรอบข้างในบริเวณนั้นช่วยสะท้อนแสงเข้าหาสิ่งที่จะถ่าย ในสตูดิโอ สามารถเพิ่มการส่องสว่างต้นกำเนิดแสง เช่น เพิ่มกำลังแฟลช ในธรรมชาติ ต้องรอคอยเวลาให้ตะวันสูงขึ้น รอคอยให้เมฆลอยผ่านไป รอคอยจังหวะเวลาที่แสงส่องลงมา ซึ่งเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดในการเพิ่มปริมาณแสงให้กับภาพ และในทางกลับกัน เราก็สามารถลดแสงสว่างซึ่งจะมีผลทำให้สีของวัตถุในภาพเข้มขึ้นได้

ใช้แผ่นรีเฟลกซ์สะท้อนแสง

ใช้แจกันซึ่งมีพื้นสีขาวช่วยสะท้อนแสง

ใช้ร่มช่วยสะท้อนแสง

ความต้องการปริมาณแสงของภาพแต่ละภาพขึ้นอยู่กับความหมายและการสื่ออารมณ์ของภาพนั้น ๆ ที่นิยมใช้กันมากคือ การใช้แสง High-key กับ Low-key

High Key

● High Key คือ ภาพถ่ายที่มีลักษณะโทนสีหลักเป็นสีขาวหรือมีสีขาวมาก (ส่วนของภาพที่มีแสงสีอ่อน จาง สดใส) ให้ความรู้สึกสดใส มีชีวิตชีวา สนุกสนานร่าเริง

Low Key

● Low Key คือ ภาพถ่ายที่มีโทนสีหลักเป็นสีมืดหรือมีสีดำมาก (ส่วนของภาพ

ส่องศิลป์

ภาพถ่ายที่ดีต้องสื่ออารมณ์ และสามารถเล่าเรื่องได้ด้วยตัวของมันเอง
โดยไม่จำเป็นต้องอธิบายด้วยภาษาใด ๆ เลย

อยุโฬ

บ้านถนนพหลโยธิน ต.เมืองศรีโค อ. วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี

15 กันยายน 2542-

Nikon FM 2 Lens 35-105 mm. SS 125 f/3.5

ปั้นกับมือ
ห้วยวังนอง อ. เมือง จ. อุบลราชธานี
10 พฤศจิกายน 2545
Nikon FM 2 Lens 35-105 mm. SS 1 f/8

มุมมอง & มุมกล้อง

อยากบอกทุกคนว่า ไม่มีใครถ่ายภาพได้ดีมาตั้งแต่เกิด ทุกคนที่จับกล้องขึ้นมาถ่ายภาพได้ผ่านการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์มาแล้วทั้งนั้น ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ไม่ว่าจะเรียนรู้ด้วยตนเองหรือเรียนรู้ตามหลักการถ่ายภาพ แต่จะรุ่งโรจน์โชติช่วงไปได้ไกลสักแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับ "ความสามารถ" และ "ใจ" ที่รักในงานนี้เป็นสำคัญ แม้ไม่เก่ง แต่ใจมันรัก ก็สามารถพัฒนาตนเองได้แล้ว การถ่ายภาพให้ประสบการณ์มากมายหลายอย่าง เป็นงาน "เปลี่ยนนิสัย" จากที่เคยเป็นคนใจร้อน ทำอะไรง่าย ๆ สบาย ๆ แบบลวก ๆ พอแล้ว ๆ ให้กลับกลายเป็นคนใจเย็น เน้นความงามและพิถีพิถันมากขึ้น เป็นงาน "กำไรชีวิต" ได้ท่องเที่ยวพักผ่อนไปตามที่ต่าง ๆ ช่วยเปิดหู เปิดตา เห็นมาก ก็รู้มากเป็นธรรมดา จนกลายเป็นงาน "สร้างรายได้" ยึดเป็นอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไป

ภาพถ่ายที่ดีเกิดจากมุมมองที่ดี

การถ่ายภาพ เป็นศิลปะที่เกิดจากความหลากหลายทางความคิด แม้จะเป็นวัตถุหรือจุดสนใจอย่างเดียวกัน แต่แนวคิดในการสร้างสรรค์ภาพของแต่ละคนไม่เหมือนกัน อาจเกิดขึ้นได้ในหลาย ๆ รูปแบบ มีคนส่วนใหญ่เข้าใจผิดคิดว่าภาพถ่ายที่ดีได้มาจากการใช้อุปกรณ์ชั้นดี ราคาแพง หรือใช้เทคนิคพิเศษลึกลับซับซ้อนเปิดเผยไม่ได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ภาพส่วนใหญ่ที่ดูว่าดีนั้น ไม่ได้เกิดจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น บางครั้งไม่ได้ใช้เทคนิคพิเศษอะไรเลย เพียงแค่มีมุมมองที่ดี ก็สามารถเป็นเจ้าของภาพที่ดีได้แล้ว คำว่า **มุมมอง** ก็คือ การได้เห็น แล้วเกิดแนวคิดและจินตนาการ จากนั้นหาวิธีการวางตำแหน่งจุดสนใจที่เลือกไว้ให้ดูเด่นขึ้นจากตำแหน่งกล้อง เช่น มุมต่ำ มุมสูง หรือมองผ่านอะไรสักอย่างแบบกว้าง ๆ หรือมองแบบเฉพาะจุด รวมถึงฉากหลังของภาพเพื่อถ่ายทอดแนวคิดนั้นออกมาเป็นภาพ ในทางการถ่ายภาพ มุมมอง จัดได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ไม่มีราคา ค่างวดอะไรเลย ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะถ่ายภาพที่ดีเยี่ยมได้โดยไม่ต้องลงทุนเป็นตัวเงิน เพียงแต่มีมุมมองที่แปลก ๆ แตกต่างไปจากธรรมดา ถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญอันดับต้น ๆ ที่จำเป็นต้องค้นหาและเรียนรู้เสริมประสบการณ์ไว้มาก ๆ

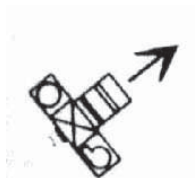
มุมนกกล้อง (Camera Angle) ตำแหน่งของกล้องช่วยให้ความสำคัญและเปลี่ยนความรู้สึกของภาพได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมุมระดับสายตาอาจเป็นสิ่งที่ทุกคนส่วนใหญ่คุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว ภาพที่ได้จากมุมระดับสายตาอาจจะดูธรรมดาเกินไป ดังนั้นทุกครั้งก่อนถ่ายภาพ หากมีเวลาและโอกาส ควรลองมองหาและเปลี่ยนตำแหน่งมุมนกกล้องให้ได้มุมที่ดีที่สุดก่อน โดยมองในช่องมองภาพ ทดลองเปลี่ยนหลาย ๆ มุม เช่น มุมต่ำโดยการย่อตัว มุมสูงจากตัวอาคารหรือยืนบนโต๊ะ แล้วจึงเลือกมุมที่คิดว่าดีที่สุด การสรรหามุมนกกล้องที่แตกต่างออกไป ช่วยสร้างภาพให้ดูแปลกตา และมีผลต่อแนวความคิดในการสื่อความหมายไปยังผู้ดูได้ เชื่อว่า หากช่างภาพ 2 คน ถ่ายภาพวัตถุเดียวกัน แต่ใช้มุมนกกล้องที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การสื่อความหมายไม่เหมือนกันได้ เราอาจแบ่งมุมนกกล้องออกเป็น 3 ระดับ คือ

ภาพระดับสายตา (Eye level shot) เป็นการถ่ายภาพในตำแหน่งที่กล้องขนานกับพื้นดินในระดับเดียวกับสายตา ให้ความรู้สึกเป็นปกติ ธรรมดา ตามลักษณะการมองเห็นของคนทั่วไป ภาพที่ได้บอกกับผู้ดูว่า เราเห็นสิ่งต่างๆ ในโลกนี้เป็นอย่างไร

ภาพระดับสายตา
(eye level shot)

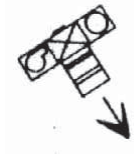
ภาพมุมต่ำ (Low angle shot or Ant's eye view) เป็นการถ่ายภาพในตำแหน่งที่กล้องอยู่ต่ำกว่าวัตถุ ให้ความรู้สึกถึงความสูงใหญ่ ความสง่าผ่าเผยของวัตถุ เช่น การถ่ายภาพอาคารสถานที่ โดยตั้งกล้องในระดับตำแหน่งกล้องขึ้นหาวัตถุ

ภาพมุมต่ำ
(Low angle shot or Ant's eye view)

ภาพมุมสูง (High angle shot or Bird's eye view) เป็นการถ่ายภาพในตำแหน่งที่กล้องอยู่สูงกว่าวัตถุ ให้ความรู้สึกถึงความเล็ก ความต่ำต้อย ไม่มีความสำคัญ นอกจากนี้ยังสามารถเก็บรายละเอียดต่าง ๆ ไปได้มาก

ภาพมุมสูง
(high angle shot)

จัดภาพอย่างไร ? จึงจะดูแล้วดี

การถ่ายภาพให้ได้ภาพที่ดีนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับเครื่องมือกล้องที่ดี การเลือกใช้ฟิล์มที่ถูกต้อง หรือการรู้จักใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ กับกล้องถ่ายภาพเพียงเท่านั้น หัวใจสำคัญของการถ่ายภาพนั้นขึ้นอยู่กับการจัดองค์ประกอบภาพ (COMPOSITION) ซึ่งเป็นวิธีการในการจัดส่วนประกอบต่าง ๆ รวมเข้าไว้ด้วยกันในภาพ ด้วยการเลือก การกำหนดวัตถุหรือองค์ประกอบทุกอย่างในภาพให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม สวยงาม และมีความหมาย เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาเรื่องราว บรรยากาศ ตลอดจนอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์หรือทำลายภาพได้ เราสามารถเลือกใช้เลนส์ขนาดแตกต่างกัน เลือกจัดวางส่วนประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบที่แตกต่างกัน สามารถควบคุมช่วงความชัดลึก ใช้เส้นนำสายตา แบ่งส่วนภาพ รวมถึงความลึก และขนาด ด้วยการใช้ประโยชน์จากทัศนมิติได้ ดังนั้น ทุกครั้งที่ยกกล้องขึ้นเพื่อจัดภาพ สิ่งสำคัญก็คือ การคิดถึงสิ่งที่จะถ่าย การใช้สายตาที่เป็นประโยชน์ต่อจินตนาการ ใช้ประสบการณ์ช่วยทำให้วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่เรามองเห็นโดยทั่ว ๆ ไปว่าเป็นของธรรมดาเห็นอยู่ทุกวัน ให้กลายเป็นสิ่งที่เหนือความคาดหมายได้ ด้วยการตัดสินใจว่าจะเลือกอะไรไว้และตัดอะไรทิ้งไป ให้คิดไว้เสมอว่า จะถ่ายภาพอะไร ทำสิ่งนั้นให้โดดเด่นเพียงสิ่งเดียว ที่เหลือเป็นส่วนประกอบเพื่อแสดงความเชื่อมโยงของภาพ ซึ่งการจัดภาพเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ที่ต้องมีการเรียนรู้และฝึกฝน เพื่อช่วยในการมองภาพผ่านเลนส์ช่วยหลีกเลียงสิ่งเกะกะสายตาและเพิ่มเติมสิ่งที่ช่วยให้ภาพมีความหมายมากขึ้น โดยสามารถฝึกการมองภาพและเรียนรู้วิธีการจัดภาพในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ความเป็นเอกภาพ (Unity) หมายถึง การแสดงถึงเนื้อหาสาระเรื่องราวภายในภาพ การจัดวางวัตถุภายในให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกี่ยวเนื่องกัน ช่วยเสริมความหมายเนื้อหา เรื่องราวหลักภายในภาพ โดยการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ในภาพนั้นให้สัมพันธ์กัน

จุดสนใจ ต้องใส่ไว้ในภาพ จุดแห่งความสนใจในภาพ (Point of Interest) เป็นจุดเด่นที่กำหนดขึ้นในภาพ เพื่อเน้นวัตถุในภาพให้มีความเด่นชัดมากกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ภาพถ่ายที่ดีควรจะกำหนดจุดแห่งความสนใจเพียงจุดเดียว และจุดนั้นจะต้องเน้นให้เด่นชัดกว่าส่วนอื่น ๆ อาจใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้ ช่วยเน้นจุดแห่งความสนใจในภาพ เช่น กฎสามส่วน เส้น รูปร่าง รูปทรง เส้นผิว สี ช่องว่าง ระยะชัด และขนาด

กฎสามส่วน (Rule of thirds) เป็นการวางตำแหน่งของจุดแห่งความสนใจในภาพ โดยการแบ่งเนื้อหาในภาพออกเป็นสามส่วน ตามแนวนอน หรือแนวตั้ง บริเวณที่เส้นตัดกัน จะเกิดจุด 4 จุด ซึ่งเป็นจุดที่ควรวางตำแหน่งจุดแห่งความสนใจของภาพ ซึ่งบางครั้งเกิดความสงสัยว่าการวางตำแหน่งของจุดแห่งความสนใจของภาพไว้บริเวณกลางภาพนั้นจะสามารถทำได้หรือไม่ ขออธิบายเพิ่มเติมว่า โดยทั่วไปแล้วส่วนใหญ่ไม่นิยมวางจุดแห่งความสนใจไว้บริเวณกลางภาพ เพราะทำให้ภาพมีองค์ประกอบที่ดูหนึ่ง น่าเบื่อ คล้ายกับเป็นการจงใจมากเกินไป แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่สามารถทำได้เช่น ในกรณีที่ต้องการเน้นภาพอย่างจงใจ หรือในกรณีที่ต้องการให้เห็นถึงความสมดุลของภาพก็สามารถทำได้เช่นกัน

เส้น (Line) เส้นเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ภาพถ่ายมีความสมบูรณ์ หากไม่มีเส้นก็จะมีรูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และไร้รูปแบบ เราสามารถนำเส้นมาใช้เป็นตัวเชื่อมวัตถุที่เป็นจุดเด่นของภาพร่วมกับวัตถุอื่นได้เป็นการแสดงถึงแนวหรือทิศทางการเคลื่อนที่ของวัตถุ ดังนั้นโครงสร้างของภาพถ่ายจึงประกอบด้วยเส้นที่มีความแตกต่างกัน เส้นแต่ละลักษณะจะแสดงความหมายให้ความรู้สึกและอารมณ์แตกต่างกันออกไป เช่น

- **เส้นแนวนอน (Horizontal line)** ให้ความรู้สึกมั่นคง แน่นอน สงบราบเรียบ หยุดนิ่ง เยือกเย็น เป็นระเบียบ

- **เส้นแนวตั้ง (Vertical line)** ให้ความรู้สึกสูงสง่า มีความต่อเนื่อง แข็งแรง สง่างาม มั่นคง หรือ หยุดนิ่ง

- **เส้นทแยงมุม หรือเส้นเฉียง (Diagonal line)** ให้ความรู้สึกว่าการเคลื่อนไหว ความรวดเร็ว

- **เส้นโค้ง (Curved line or S-shape)** ให้ความรู้สึกอ่อนหวาน ความอ่อนนุ่ม บอบบางเป็นผู้หญิง แสดงให้เห็นถึงความงดงามอ่อนช้อย การเคลื่อนที่ไปตามลำดับ

- **เส้นซิกแซก (Zigzag line)** แสดงถึงการเปลี่ยนทิศทางอย่างรวดเร็ว จับพลัน การกระทำที่รุนแรง

ใช้เส้นทางไปสู่จุดสนใจในภาพ

ใช้เส้นทางไปสู่จุดไกลสุด

ใช้เส้นเป็นตัวแบ่งพื้นที่ในภาพ

ใช้เส้นช่วยสร้างรูปแบบที่ซ้ำซ้อนกันในภาพ

รูปร่าง (Shape) เมื่อต้องจัดองค์ประกอบภาพที่ประกอบขึ้นจากรูปร่างเป็นหลัก มีข้อคำนึงอยู่ว่า รูปร่างซึ่งมีเพียงสองมิตินั้นจะแสดงออกได้ดีที่สุด เมื่อมีแสงสว่างเป็นฉากอยู่ด้านหลัง เช่น ภาพซิลูเอท (Silhouette) หรือภาพเงาร่าง ซึ่งนับเป็นภาพรูปร่างที่สมบูรณ์แบบที่สุดที่นักถ่ายภาพนิยมกัน

รูปทรง (Form) จะถูกมองเห็นในลักษณะสามมิติ ทำให้เรารู้สึกว่า วัตถุนั้นมีความลึก และมีอยู่จริงในโลก จึงจำเป็นต้องอาศัยแสงและเงาที่เกิดจากแสง ดังนั้น การถ่ายภาพ รูปทรงจึงเหมาะที่จะถ่ายในช่วงที่มีแสงแดดดี ท้องฟ้าปลอดโปร่ง พร้อมกับได้รับแสง แนวเฉียง ความเปรียบต่างระหว่างพื้นที่สว่างและส่วนเงามืดนั้นก่อให้เกิดรูปทรง

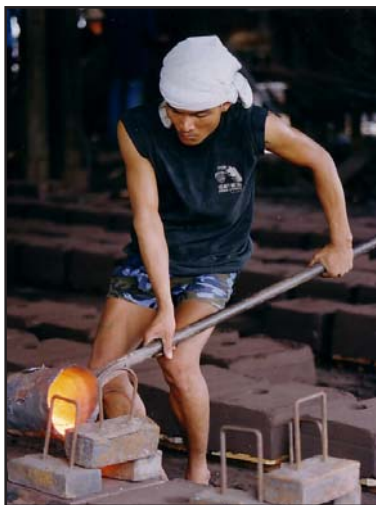
พื้นผิว (Texture) พื้นผิวมีผลต่อความรู้สึกในการมองภาพได้เป็นอย่างมาก เรามักใช้พื้นผิวในการสื่อความหมายแทบจะทุกเรื่อง เช่น สัมผัสที่นุ่มนวล ความแห้งแล้ง ร่วงโรย ความชุ่มชื้นสดใส ความโหดร้าย ความเจ็บปวด ฯลฯ ภาพพื้นผิวที่น่าสนใจมักขึ้นอยู่กับแสง ด้านข้างในมุมต่ำ

สี (Color) สามารถทำได้ทั้งภาพสี ภาพขาว-ดำ โดยการเน้นน้ำหนักของสีในภาพ เพราะถ้าภายในภาพนั้นมีสีกลมกลืนกันมากเกินไปจุดแห่งความสนใจในภาพก็จะไม่เด่นชัดเท่าที่ควร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเน้นส่วนนั้นเป็นพิเศษ การถ่ายภาพที่ดีควรจัดวางให้วัตถุมีโทนสีที่แตกต่างกับฉากหลัง เช่น ถ่ายภาพวัตถุโดยใช้สีตัดกัน ถ่ายภาพวัตถุที่มีสีสว่างท่ามกลางฉากหลังที่มีมืดทึบ หรือถ่ายภาพวัตถุที่มีสีมืดให้อยู่ท่ามกลางฉากหลังที่สว่างก็จะช่วยเน้นวัตถุให้เด่นออกมาจากฉากหลังได้

ใช้สีตัดกัน

วัตถุสีอ่อน ฉากหลังสีเข้ม

วัตถุสีเข้ม ฉากหลังสีอ่อน

ช่องว่าง (Space) เป็นการกำหนดตำแหน่งหรือจัดช่องว่างภายในภาพ ให้เหมาะสมกับจุดแห่งความสนใจ โดยไม่เว้นช่องว่างให้มากหรือน้อยเกินไป เพราะถ้าเว้นช่องว่างมากเกินไปก็จะทำให้จุดเด่นของภาพเล็กเกินไป ถ้าจัดช่องว่างให้แคบเกินไปก็จะทำให้ดูอึดอัด การกำหนดช่องว่างภายในภาพมีส่วนช่วยให้ภาพดูเหมาะสม และมีความหมายมากขึ้น เช่น ถ่ายภาพวัตถุเคลื่อนที่ไปข้างหน้าโดยการเว้นช่องว่างในทิศทางที่วัตถุเคลื่อนที่ไป

การเว้นช่องว่างในทิศทางที่วัตถุเคลื่อนที่ไป

เว้นช่องว่างมากเกินไป ทำให้จุดเด่นของภาพเล็กเกินไป

จัดช่องว่างภายในภาพมีส่วนช่วยให้ภาพดูเหมาะสมไม่อึดอัด ✓

จัดช่องว่างแคบเกินไป หายใจไม่ออก ✗

ระยะชัด (Selective Focus) การเลือกระยะโฟกัสภาพ เป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมรายละเอียดภายในภาพได้ การถ่ายภาพวัตถุในระยะใกล้จะมีรายละเอียดของวัตถุโดยรอบมากเกินไป สามารถแก้ไขได้โดยการเคลื่อนกล้องเข้าใกล้วัตถุนั้นมากขึ้น เปิดรูรับแสงให้กว้าง และโฟกัสเฉพาะจุดที่ต้องการเท่านั้น ซึ่งการถ่ายภาพบางประเภทเช่น ภาพดอกไม้ ภาพบุคคล ภาพสัตว์ จะดูน่าสนใจมากขึ้นและช่วยเน้นจุดแห่งความสนใจได้มากเป็นพิเศษได้ด้วย การใช้เทคนิควิธีนี้เป็นการถ่ายภาพให้ชัดเฉพาะจุดที่ต้องการเพียงจุดเดียวด้านหน้าและฉากหลังภาพอยู่นอกระยะชัด ทำให้พร่ามัว หรือเบลอ (blur) การถ่ายภาพในลักษณะเช่นนี้จะช่วยเน้นให้จุดเด่นของภาพเด่นชัดมากขึ้น

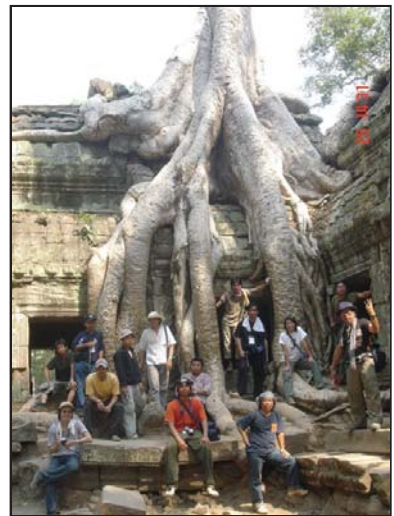

เน้นระยะชัด
เฉพาะจุดที่ต้องการ
เพื่อกำจัดฉากหลังที่รกรุงรัง

ภาพเล็กไป จัดภาพใหม่
ขยายให้ใหญ่ขึ้น
เน้นด้วยระยะชัด

ขนาด (Size and Scale) เป็นการเน้นจุดแห่งความสนใจในภาพ ด้วยการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างวัตถุในภาพด้วยขนาด ทำให้ผู้ดูภาพสามารถเห็นถึงความแตกต่างได้

เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างวัตถุในภาพด้วยขนาด

จะกลมกลืน & ชัดแย้ง

ความกลมกลืน (Harmony) ในที่นี้หมายถึง ความกลมกลืนของความหมายและเรื่องราวภายในภาพ ตลอดจนเรื่องของรูปทรง เส้น สี และแสง ซึ่งจะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้ภาพนั้นมีความหมาย ที่จะสามารถสื่อความได้อย่างสมบูรณ์ เช่น

หากเป็นการถ่ายภาพเด็ก ก็ควรที่จะต้องเน้นในเรื่องของความร่าเริง สดใส ไร้เดียงสา แสงที่ใช้ประกอบควรเป็นแสงที่ไม่แรงมากนัก หรือเป็นแสงที่เกิดจากการสะท้อนมากกว่า แสงที่มาจากแหล่งกำเนิดแสงโดยตรง

หากถ่ายภาพผู้หญิง ก็ควรคำนึงถึงของความนุ่มนวลอ่อนโยนบอบบางน่าทะนุถนอม อาจเลือกใช้สีที่อ่อนหวานกลมกลืนกัน เส้นที่ประกอบอยู่ภายในภาพก็ควรจะเป็นเส้นโค้ง ที่แสดงถึงความอ่อนโยนนุ่มนวล

ความขัดแย้ง (Contrast) โดยการจัดองค์ประกอบภาพในลักษณะเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของขนาด สี รูปทรง รูปร่าง หรือเปรียบเทียบในเรื่องของความหมาย เนื้อหา เรื่องราว

สมดุล : ปกติ หรือไม่ปกติ

ความสมดุล (Balance) เป็นการจัดภาพเพื่อให้เกิดความเท่ากัน ไม่ว่าจะเป็นในด้านความรู้สึกทางน้ำหนัก ทางปริมาณของมวลสารในภาพ สามารถจัดได้ 2 วิธี ดังนี้

ความสมดุลแบบปกติ (Formal Balance) การจัดสมดุลโดยแบ่งน้ำหนัก ในภาพให้เท่ากันทุกด้าน ให้จุดศูนย์กลางของภาพอยู่ในแนวเส้นแบ่งครึ่งภาพพอดี โดยมากจะแบ่งภาพออกให้สองด้านซ้าย-ขวาเท่ากัน เหมาะสำหรับภาพที่ต้องการความเที่ยงตรง หนักแน่น มั่นคง เป็นงานเป็นการ

ความสมดุลแบบไม่ปกติ (Informal Balance) เป็นการจัดภาพให้มีความสมดุลกันโดยอาศัยความรู้สึก หรือการรับรู้ เพื่อให้ผู้ดูภาพมีความรู้สึกว่ ภาพอยู่ในสภาพสมดุลจะมีองค์ประกอบ หรือวัตถุซึ่งอาจจะอยู่คนละด้าน โดยมีขนาด จำนวน และน้ำหนักไม่เท่ากันก็ได้

แบบปกติ

แบบไม่ปกติ

ซ้ำๆ ซ้อนๆ ก็ดูดีได้

ความซ้ำซ้อน (Repetition) เป็นการจัดภาพโดยให้วัตถุที่มีลักษณะเหมือนกัน อยู่ในตำแหน่งเรียงกันไปตามลำดับภาพถ่ายประเภทนี้เกิดขึ้นจากการใช้รูปร่างของวัตถุและเส้นที่ซ้ำกัน ความซ้ำซ้อนของวัตถุนี้สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไป มักนิยมให้มีโครงสร้างของภาพเปลี่ยนไปเล็กน้อย เพื่อให้ภาพมีจุดเด่นขึ้นมา

สร้างความลึก เติมมิติให้กับภาพ

จุดพบระหว่างเส้นนำสายตากับเส้นระดับสายตา ช่วยทำให้ภาพดูมีความลึก เรียกว่า Perspective มีบทบาทมากในการถ่ายภาพ ซึ่งแต่ละตำแหน่งของจุดพบนี้จะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป เห็นได้ชัดเมื่อถ่ายภาพวิวทิวทัศน์ ที่มีวัตถุสิ่งของเรียงกันเป็นแถวยาวเหยียดไปตามลำดับ เช่น ต้นไม้ เสารั้ว เสาไฟฟ้า เป็นต้น

ภาพแบบ Perspective

ส่วนที่อยู่หน้าสุดจะมีลักษณะใหญ่และค่อย ๆ เล็กลงลดหลั่นกันไปตามระยะทาง รายละเอียดในส่วนหน้าจะมีขนาดใหญ่และใกล้กว่าฉากหลังซึ่งอยู่ไกลออกไป

ฉากหน้า (Foreground) ช่วยทำให้ภาพเกิดความลึกได้เช่นเดียวกัน นักถ่ายภาพสามารถใช้สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ มาเป็นส่วนประกอบของฉากหน้าได้

เช่นอาจใช้กิ่งไม้ ใบไม้
มาเป็นส่วนประกอบ
ของฉากหน้าได้

กรอบภาพ (Framing) นอกจากจะเพิ่มมิติด้านความลึกให้แก่ภาพมากขึ้นแล้ว ยังช่วยเน้นวัตถุที่อยู่ภายในกรอบภาพให้ดูเด่นน่าสนใจขึ้นมาก ช่วยบีบบังคับสายตาให้มองมายังจุดแห่งความสนใจในภาพได้

ถ่ายผ่านช่องประตู เสาคิน กิ่งไม้ ต้นไม้

จะเห็นได้ว่ามีตัวแปรอยู่ 2 ลักษณะ ที่ส่งผลต่อการจัดองค์ประกอบภาพ คือ

● การจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของวัตถุในภาพให้อยู่ในตำแหน่งใด ๆ ก็ได้ โดยที่นักถ่ายภาพสามารถกำหนดและควบคุมวัตถุเหล่านั้นให้อยู่ในตำแหน่ง หรือมีลักษณะอย่างไรก็ได้ตามที่เรต้องการ เช่น การถ่ายภาพสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วัตถุที่อยู่หนึ่งภาพคน การสาธิตหรือจัดฉากแสดง เป็นต้น

● การจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่นักถ่ายภาพไม่สามารถจัดวางตำแหน่ง หรือควบคุมวัตถุตามที่เรต้องการได้ เช่น ภาพเหตุการณ์ ภาพวิถีชีวิต งานบุญประเพณี การแสดงแสงสีเสียง ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น

ดังนั้นผู้สนใจการถ่ายภาพสามารถที่จะนำหลักการจัดองค์ประกอบภาพมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตัวแปร สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้ภาพในมุมมองใหม่ ๆ เพราะพื้นฐานเหล่านี้ไม่ได้เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวแต่อย่างใด อาจสรุปเป็นแนวทางในการจัดองค์ประกอบภาพโดยกว้าง ๆ ได้ ดังนี้

1. แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เป็นภาพอะไร และเน้นจุดแห่งความสนใจให้เห็นอย่างเด่นชัด

2. จัดองค์ประกอบภาพด้วยวิธีการที่เรียบและง่ายที่สุด เช่น ใช้ฉากหลังที่ธรรมดา จะช่วยให้วัตถุที่ต้องการถ่ายดูเด่นขึ้น

3. เน้นจุดแห่งความสนใจในภาพด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น

- ให้ชัดเจนเฉพาะจุดแห่งความสนใจเพียงจุดเดียว (ชัดตื้น) จะช่วยขจัดสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องและทำให้วัตถุเด่นและน่าสนใจยิ่งขึ้น

- วางจุดแห่งความสนใจไว้ในตำแหน่งกฎสามส่วน

4. จัดองค์ประกอบภาพให้มีความสมดุล กล่าวคือ องค์ประกอบต่าง ๆ ในภาพต้องไม่ให้หนักไปในด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ สมดุลแบบปกติ คือ แบบซ้าย-ขวาเท่ากันและสมดุลแบบไม่ปกติ คือ แบบซ้าย-ขวา ไม่เท่ากัน

5. ใช้มุมกล้องที่แปลก ๆ ออกไป เช่น ถ่ายจากมุมสูง มุมต่ำ หรือใช้ฉากหน้าช่วยเพิ่มความลึกและมิติของภาพ เช่น ถ่ายผ่านกิ่งไม้ ช่องประตูหน้าต่าง เพื่อทำให้ภาพน่าสนใจยิ่งขึ้น

6. การจัดแสงที่ดี จะทำให้ภาพสวยงามและน่าสนใจยิ่งขึ้น มีสีส้มและมิติมากขึ้น
 7. การถ่ายภาพวิวทิวทัศน์ ไม่ควรให้เส้นขอบฟ้าอยู่ตรงกลางภาพ เพราะเป็นการแบ่งครึ่งภาพ ควรจะกำหนดไว้ในระดับ 1 ใน 3 หรือ 2 ใน 3 ส่วนของภาพ
 8. การถ่ายภาพบุคคลให้หลีกเลี่ยงการถ่ายภาพในลักษณะที่แข็งทื่อ ไร้อารมณ์ ควรกระตุ้นและรอจังหวะให้ผู้ที่จะถ่ายภาพแสดงท่าทาง หรืออาจถ่ายภาพที่เคลื่อนไหว เพื่อให้แสดงความรู้สึกออกมาเป็นธรรมชาติมากที่สุด
 9. ในกรณีที่ถ่ายภาพวัตถุที่มีการเคลื่อนไหว ควรจะต้องเว้นที่ด้านหน้าของภาพไว้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าวัตถุนั้นกำลังจะเคลื่อนที่ผ่าน
 10. โครงสร้างของเส้นต่าง ๆ นำสายตาไปสู่จุดแห่งความสนใจ จะช่วยทำให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกสนใจใคร่รู้ ดูได้นานโดยไม่เบื่อ เส้นรูปตัว T, L, Y, W, Z จะให้ความรู้สึกและอารมณ์ในด้านความแข็งแรง มั่นคง ส่วนเส้นรูปตัว S, C, O จะให้ความรู้สึกและอารมณ์ในด้านความอ่อนโยน นุ่มนวล สุภาพ สงบและอ่อนช้อย
- ท้ายที่สุด ต้องจับถือกล้องให้มั่น บางครั้งอาจไม่ได้ภาพที่ดี เพียงเพราะลืมนกขี้เป็ดไป การถือกล้องให้มั่นจะช่วยทำให้ได้ภาพที่คมชัด กล้องไหวเพียงเล็กน้อย ก็อาจทำให้ภาพเสียความคมชัดไป อาจใช้ขาตั้งกล้องช่วย (ถ้ามี) นอกจากนี้ การจัดภาพ ต้องพิถีพิถันระมัดระวังเป็นพิเศษ เพื่อให้ภาพที่ได้ออกมานั้นได้ระดับไม่เอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง หรือมีสิ่งแปลกปลอมที่ไม่พึงประสงค์ไหลเข้าไปในภาพ คำแนะนำเหล่านี้ เป็นเพียงแนวทางเบื้องต้นสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้วิธีการถ่ายภาพ เพื่อให้ได้ภาพที่มีคุณค่าและน่าดูกว่าการถ่ายภาพที่ไม่มีหลักการใดๆ เลย การฝึกปฏิบัติ ทดลอง ทำจริงหลาย ๆ ครั้ง ก็จะเป็นการสั่งสมประสบการณ์ตรงได้เป็นอย่างดี

เพื่อภาพที่ดี ต่อไปนี้ควรระวัง

หากพิจารณาผลงานถ่ายภาพที่เคยถ่ายมาอย่างละเอียดแล้วจะพบว่า มีภาพจำนวนหนึ่งที่พบข้อบกพร่องอันเกิดจากการวางภาพอย่างน่าเสียดาย ดังนั้นเพื่อภาพที่ดี ตัวอย่างต่อไปนี้ ควรระวัง

ถ่ายภาพแบบนี้ไม่เข้าใจ ทำอะไรอยู่

รศ.ดร. วิโรฒ ศรีสุโร กำลังเล่าเรื่อง...ให้นักศึกษาฟัง อย่างออกรส
ปราสาทตาพรหม ประเทศกัมพูชา 25 กุมภาพันธ์ 2548

ถ่ายภาพกว้างเกินไปไม่เด่น ให้เน้นจุดสนใจในภาพ

เด็กน้อยเผ่ามะกอง กำลังต่อเส้นฝ้าย
บ้านห้วยอาไ้ เมืองพิน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว 11 กุมภาพันธ์ 2549

วางภาพแบบนี้เหมือนจะดี ดูสายตาของแบบดี ๆ อย่าปล่อยให้ไปคนละทาง

แม่ลูกเผ่าละแวก

บ้านหาดชัน เมืองไซเซตดา แขวงอัตตะปือ สปป.ลาว 28 มกราคม 2549

มัดกบ

ตลาดเช้าเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว 24 พฤศจิกายน 2549

ลองเปลี่ยนมุมมองอีกที เผื่อจะดูดีขึ้น

สาวน้อยเผ่ากะตุ สาธิตการทอผ้าด้วยกี่เอว

อุทยานบาเจียงจะเลินสุก เมืองปากเซ สปป.ลาว 5 ธันวาคม 2549

เอามาบังทำไม เบี่ยงมุกกล้องหลบไปก็สวยแล้ว

พัทธรม วัดไชยเชษฐาธิราช (วัดธาตุ)

บ้านเมืองเก่า เมืองไชยเสดถา แขวงอัตตะปือ สปป.ลาว 28 มกราคม 2549

วัดบ้านโง้ง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว

26 มกราคม 2549

ภาพนี้ก็เหมือนกัน เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็อย่าปล่อยให้บัง

ปราสาทตาพรหม ประเทศกัมพูชา

25 กุมภาพันธ์ 2548

หลับตา บังหน้า ก็ไม่ดี ถ่ายภาพแบบนี้ต้องรอจังหวะ

ระวังฉากหลังจะรกเกินไป

บรรยากาศงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

22 กรกฎาคม 2548

ชิดมากไป หายใจไม่ออก

ชนส่งสุกร

ถ่ายยังงี้ให้ภาพเอียง

ระหว่างการเดินทางไปเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา 24 มกราคม 2548

วัดเชียงทอง หลวงพระบาง สปป.ลาว

ระวังโดนตัดหน้า (กล้อง)

บรรยากาঙ্গานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

30 กรกฎาคม 2550

ผัดจิ้งหะ กิฬลาดโือกาสงาม

งานมทกรรมฝีมือหัตถกรรมลาว ปี 2005
เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว 24 พฤศจิกายน 2549

สาธิตการทอผ้าบ้านผานม หลวงพระบาง สปป.ลาว

คูทิศทางแสง หลีกเลี้ยงเงาบบัง จำเป็นต้องรู้ช่วงเวลา

ภาพเขียนสีที่ผาแต้ม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี

ลุงทอง ล้อมวงศ์ ช่างทำเครื่องทองเหลืองบ้านปะอาว
ต.หนองซอน อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

อย่าปล่อยให้จุดเด่นเ้าทโฟกัส (ไม่ชัด)

จะย้อนหรือไม่ย้อนแสงดี ลักษณะภาพแบบนี้ต้องคิดเอง

บรรยากาศงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

22 กรกฎาคม 2548

ใส่กรอบให้พอดี อย่าให้มีมากเกินไป

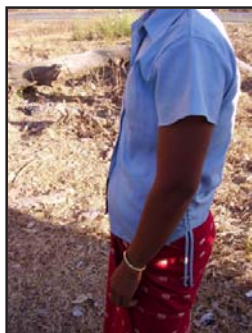
พระธาตุทริภุญชัย จ. ลำพูน

10 เมษายน 2549

ไม่ยอมใช้ชาตั่งกล้อง เลยต้องเจอปัญหาแบบนี้แหละ

องค์ประกอบขาด ๆ หาย ๆ ถ่ายแบบนี้ไม่ดีแน่ ๆ

บันทึก...

ฝ ก ใ ห้ เ ป้ น นี สั ย

วิโรฒ ศรีสุโร

แม่เผ่ากะลาน ไม่มีนามสกุล อายุ 60 ปี มีลูก 12 คน (เผ่ามะกอง)
เบ้ซ้องยาวไฮใส่ฟัน (ตรอฮุย) ตรอ แปลว่า ฮุย แปลว่า ฟัน
บ้านวังบอน เมืองเซโปน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว
11 กุมภาพันธ์ 2549

การบันทึก ทำให้การเดินทางมีความหมาย จะบันทึกอะไร ? ก็ควรบันทึกทุกอย่างที่ขวางตา เห็นอะไร - เป็นอย่างไร - เป็นทำไม ฯลฯ บางอย่างอาจไร้สาระ (ของคนอื่น) แต่หากเป็นสาระของเราก็นับถืออย่างปล่อยผ่านไป เพียงแค่ 1 วัน ก็ลืมแล้ว !

การเดินทางที่ไร้การบันทึก ก็เหมือน การตู่หัดตู่เหไป หาใช้วิสัยของบัณฑิตไม่ผู้ที่เริ่มการบันทึกในชีวิตประจำวันธรรมดา ๆ หากมีการเดินทางก็จะอดบันทึกไม่ได้ด้วยความเคยชิน แต่หากเป็นคนที่ไม่เคยบันทึกมาเลย ทำยังไงก็จะลืมบันทึกไปเสียจนได้ !

บางครั้งก็บันทึกเรื่องส่วนตัว ช่างหัวมัน มีข้าชั้น - ประชดประชันก็ตามแต่อารมณ์ขออย่าเครียดเหมือนมีคนบังคับให้ทำ จะหมดเอกราชทางสมอง ! ขอยกการบันทึกของข้าพเจ้ามาอ่านเล่นพอสังเขป

วันศุกร์ 27 ธ.ค. 2539 (ยามเข้านั่งอยู่ริมถนนไฮเวย์ ขอนแก่น)

- ดวงไฟสีแดงโผล่เหนือยอดไม้ปากถนน
 - ลั่งต้มเส้นร้อน ๆ มาชด
 - ต้องไปใช้หนี้ธนาคาร (ทาวเฮาส์)
 - ส่ง ส.ค.ส. ต่อ
 - จิปาถะที่จะทำ ก็ไม่เป็นชิ้นเป็นอัน
- แล้วก็ กินเที่ยง (ดวดต้ม)
- กินเย็น รอมืดอีกรวัน !
- ก็ยังคิดไม่ออกว่าจะไปไหนดี ช่วงปีใหม่ ?

เขียงคาน

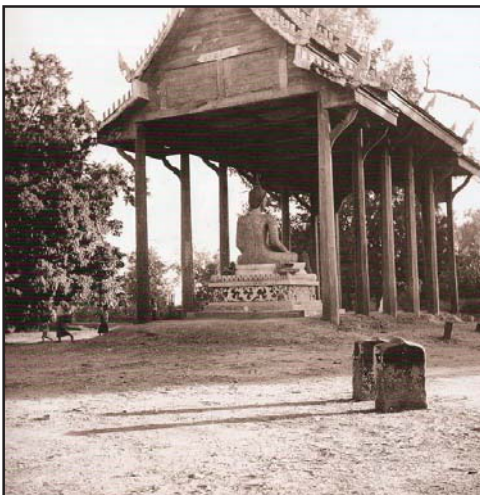
แก่งคุศคุ หรือ นอนคอก !

บางครั้งการสังเกตเพื่อบันทึกก็เกิดบทกวี ประเภทกลอนเปลือย ขึ้นมาโดยมิได้นัดหมาย
ดังเช่น

- กระทะถูกเคาะไม่หยุดหย่อน
 เทน้ำมันลงไป
 ราดกระเทียม - พริก - น้ำปลาลงไป
 ชูต เอาตะหลิวกระแทกแตกตัน
 ใส่สารพัดสิ่งลงไป
 ทั้งเปรี้ยว - เค็ม - เผ็ด - มัน
 กระทะสลัก รสชาติ
 คนกินสลัก ผีมือ
 มนุษย์สลัก ตันทา !

(วันหนึ่งอยู่ร้านริมไฮเวย์ บ. หนองแขวง : ขอนแก่น 29 ธันวาคม 2539)

การเดินทางเมื่อมีกล้องก็บันทึกเป็นภาพถ่าย หากไม่มีกล้องก็ใช้ สเกตช์ด้วยมือ (บางคนอาจไม่ถนัด) ทั้ง 2 แบบ ก็ให้อารมณ์แตกต่างกัน นักศึกษาที่เรียนทางศิลปะก็ควรฝึกมือ โดยการสเกตช์เส้นประกอบการบันทึก นานเข้าจะทำให้ "มือดี" ได้โดยไม่รู้ตัว การบันทึกด้วยภาพต้องอย่าลืมจดสถานที่ - เวลา - หน้ากล้อง - ความเร็วกล้อง - และชนิดของ Film (เมื่อยังใช้กล้อง MANUAL) เมื่อเปลี่ยนเป็นกล้อง DIGITAL ก็อย่าลืมจดเวลาและสถานที่เป็นอันขาด ตัวอย่างเช่น :

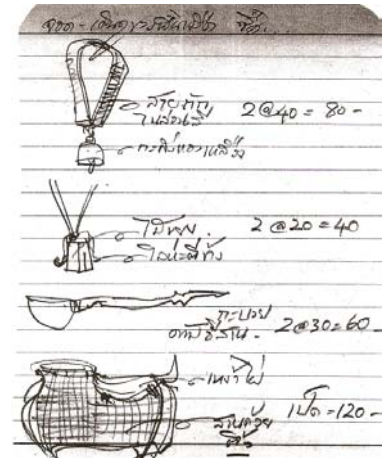
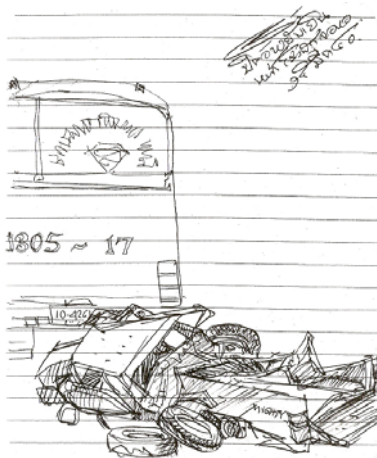

สถานที่ : วัดปรางค์เมืองเก่า อ. สูงเนิน จ. นครราชสีมา
เวลา : ธันวาคม 2508
กล้อง : YASHICA 635 125/8
FILM : FUJI ASA 100

สถานที่ : สิมวัดพระธาตุศรีมงคล บ. ธาตุ
อ. วาริชภูมิ จ. สกลนคร
เวลา : มีนาคม 2517
กล้อง : YASHICA 635 60/3.5
FILM : FUJI ASA 100

การบันทึกเมื่อไม่มีกล้อง ก็ใช้มือบันทึกเป็นลายเส้น อย่าคิดว่าฝีมือไม่ดีแล้วไม่เขียน
ต้องเขียน ทุกวัน ฝึกเขียนมากๆ ก็จะดีเอง (ไม่มีใครมือดีมาแต่กำเนิด !) ดังเช่น

สมุดบันทึกก็เป็นอุปกรณ์ที่ต้องเตรียมพร้อม ไม่จำเป็นต้องราคาแพง จะปกแข็ง หรือ
อ่อนไม่สำคัญ ขอให้พกพาได้ง่าย ไม่ใหญ่จนเกะกะ อย่าลืมนำ เนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ !
ขอให้จดบันทึกไว้ก็พอ

บางครั้งการบันทึกก็อาจจินตนาการเพริตเตลิดไปไกล ดังเช่น เข้าตรูของวันหนึ่ง
(จอตฤกีนอาหารอยู่ตลาดแค : เส้นทางขอนแก่น - นครราชสีมา) อังคาร 9 เมษายน
2539

โลกมีเพียงวันนี้ กับ วันอื่น (ที่ไม่ใช่วันวาน และวันพรุ่ง)

○ โลกมีวันนี้

ซีกโลกนี้กำลังสาบ

ตาลสูงตระหง่านหักทลาย

นครวัด ปรากฏแก่สายตาเลือนราง

ยอดสุเนรุราชแห่งบรมวิษณุโลก

สงบนิ่ง สะกดจักรวาล ... เกรียงไกร !

เกินกว่าความคิดคำนึงจะไปถึง

เกินกว่าจินตนาการจะคำนึง

อุษาโยคมาเยือนยอดขุนเขา

แสงอรุโณทัยอ่อนโยนอาบอุ่นศิลาทราย

ท่าเงาทอดทาบลงสู่ระเบียงคตด้านหน้า

หมู่มวลอัปสรสราญเรียงรับอรุณ

หลีกเร้นเรือนร่างยามราตรี

มาอวดโฉมสรีระรับสุริย์

เสียงคุ้ยฉอเลาะหยอกล้อแผ่วเบา

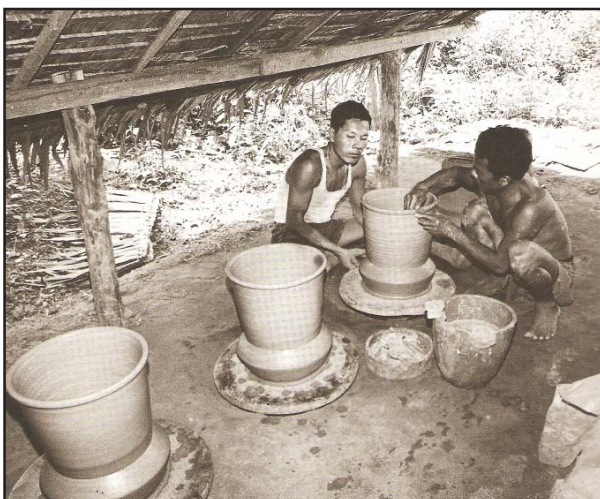
(นี่แหละ ผลของการจดบันทึกจากความประทับใจ หลังจากได้ไปเยือน "นครวัด"
ครั้งแรก !) ยังไม่จบ โปรดอ่านต่อ

○ ปทุมกันส์ ไทยั่วเย้า
 มุ่นมวยประดับปิ่นดอกอินตะหวา
 ทับทรวงระย้า ชายแครงรัดรูปโค้งงอน
 ปล่อยเปลือยหน้าทักเป็นลู่ลอน
 โอ อัปสรแห่งไกรลาศนคร !
 พอแดดจ้า วิญญานก็จางหาย
 เหลือเพียงรูปสลัก บนศิลาทราย
 ไม่ไยดี ไม่แยแส เหมือนซากตาย !
 เมินผู้มาเยือน เบื่อผู้มาเยี่ยม
 เช่น ชีวิตร้า อนิจจา ... ชาย
 เกิดมาเพื่อเสพสุข สะสม และงมหาย !

วิรัช

เมื่อปี พ.ศ. 2519 มีโอกาสไปฝึกงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น จึงพัฒนากล้องเป็น SINGLE LENS (PENTAX-1.4) ทำให้การใช้งานสะดวกและรวดเร็วขึ้นมาก เมื่อกลับมาในปีนั้น การเดินทางก็มักบันทึกด้วย FILM 35 มม. ขาวดำบ้าง สีบ้าง แต่ในระยะแรกยังติดใจขาวดำ ดังเช่น :

ชื่อภาพ : ดิน-น้ำ-ลม-ไฟ
 สถานที่ : ร้านดินดำ บ. ด่านเกวียน
 อ. โชคชัย : นครราชสีมา
 เวลา : พฤศจิกายน 2520
 กล้อง : PENTAX -1.4
 60/5.6
 FILM : KODAK ASA 100

และอีก 1 รูป (ภายในร่มไร้แดด) ใช้ FILM ASA ธรรมดา ๆ ทั่วไป

ชื่อภาพ : “เสียน”
สถานที่ : บ. ปะอาว อ. เมือง : อุบลราชธานี
เวลา : มิถุนายน 2529
กล้อง : PENTAX -1.4
60/1.4
FILM : KODAK ASA 100

บทสุดท้าย (อังคาร 27 สิงหาคม 2539)

○ พ้าแจ้แล้ว

ทุกชีวิตทั้งสัตว์ - คน ออกหากิน

สัตว์ ไม่ต้องมีอาชีพ ออกหาอาหาร

คน ต้องมีอาชีพ วณิพก ยาจก ขอทาน ข้าราชการ เจ้าสัว นักการเมืองสัว ๆ
ก็เป็นอาชีพ !

มนุษย์ ทำไมต้องมีอาชีพ ?

เป็นนั่น เป็นนี่ (เป็นไม่ได้ดีสักอย่าง)

ทุกคนไม่ควรมี อาชีพ มีแต่การ ยังชีพ

มีฝ่ายจัดหาอาหาร - จัดหาสวัสดิการ - จัดหาปัจจัยพื้นฐาน -
จัดหาการพยาบาลตั้งแต่เกิดจนชราภาพ และจนตาย !

○ สว่างหมด

เห็นโลกมนุษย์ชัดเจน จนน่าเกลียด

อาคารรกรุงรัง - ยานขวัคไขว่ - คนสับสนไร้ระเบียบ

ต่างไขว่คว้าหากำไร - จนจួយสร้างความร่ำรวย

ไร้คุณธรรม - หน้าดำ ทำแต่ธุรกิจ ขอแต่ให้การผลิตและดอกผลออกเงย

จนชีวิตสังขารร่วงโรยแก่ชรา

ตายแล้วยังงก ขนเครื่องใช้สิ่งของไปปรโลก

อนิจจา อุปโลกย์ ติดโลกย์ ยึดโลกย์

จนกระทั่งเอาเปรียบโลก และถึงขั้น ... ทำลายโลก !

ด้วยโลก ! แล้วก็หลง !

เอวัง !

ว. ศรีสุโร ผู้บันทึก

(ในวันคืนที่ระทม)

วิถีเผ่าม้ง

บ้านแก้งโฮ เมืองพิน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว

2 พฤศจิกายน 2549

Nikon Coolpix E8800 Mode P

ตะลอนถ่ายภาพ

การศึกษาข้อมูล จดบันทึกเรื่องราวที่พบเห็น เป็นการเพิ่มคุณค่าให้ที่มาับสิ่งที่ถ่าย
กายพร้อม ใจพร้อม ทุกอย่างพร้อม

ดินนอนก่อนฟ้าสว่าง

บ้านเดื่อ ต. จุมพล อ. โพนพิสัย จ. หนองคาย

11 กุมภาพันธ์ 2541

Nikon FM 2 Lens 35-105 mm. SS 60 f/3.5

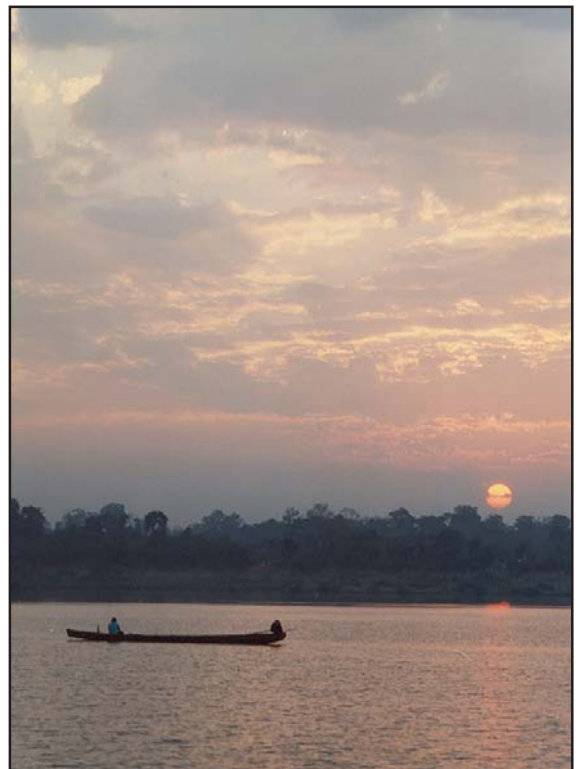
แคะจ้ง
บ้านห้วยจวด เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว
7 กุมภาพันธ์ 2550
Nikon Coolpix E8800 Mode P

ตื่นนอนก่อนฟ้าสว่าง

การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรม แสงเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวกำหนดให้เห็นสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเส้น รูปร่าง รูปทรง สี สัน ตลอดจนอารมณ์ภาพ แสงที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกและดึงดูดความสนใจได้มากคือ แสงในช่วงเวลาเช้าตรู่ และในช่วงเย็นที่พระอาทิตย์กำลังจะตกดิน ทิศทางของแสงที่ส่องในมุมเฉียงประกอบกับโทนภาพสีอุ่น ช่วยให้เราสร้างสรรค์ภาพได้อย่างหลากหลายกว่า เมื่อเทียบกับแสงในตอนกลางวัน ความมั่งคั่งแห่งแสงแรกของดวงตะวัน จึงเป็นแรงผลักดันให้ตั้งใจต้องตื่นนอนก่อนฟ้าสว่าง

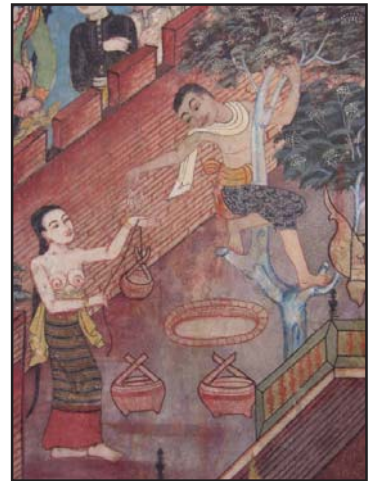
บ้านเตือ ต. จุมพล อ. โพนพิสัย จ. หนองคาย
11 กุมภาพันธ์ 2541

บ้านบางทรายน้อย อ. ห้วยใหญ่ จ. Mukdahan
13 กุมภาพันธ์ 2541

ศิลปวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ผ่านช่วงเวลาและการปรับแต่งให้เหมาะสมกับยุคสมัยเรื่อยมา มีความเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องของการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายชั่วคน จนยึดถือเป็นแนวปฏิบัติของคนกลุ่มนั้น ๆ ทำให้เราได้เห็นและเข้าใจถึงการเชื่อมโยงสืลาชีวิตของผู้คนในอดีตสามารถเห็นปัจจุบันและอนาคตได้อย่างชัดเจนขึ้น ปัจจุบันศิลปวัฒนธรรมมีการจำแนกออกเป็นหลายแขนง เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี ศิลปะการแสดง วรรณกรรม เป็นต้น

การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมนั้น หากมีประสบการณ์มาแล้วจะช่วยได้มาก เพราะสามารถเลือกตำแหน่งที่จะถ่ายภาพเพื่อให้ได้ภาพที่สมบูรณ์สวยงามที่สุด แต่หากเป็นการถ่ายภาพครั้งแรกควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

เตรียมตัว

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่จะไป สิ่งที่จะถ่าย ซึ่งอาจหาได้จากผู้รู้ ผู้เกี่ยวข้อง ผู้มีประสบการณ์ เอกสาร หนังสือ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต ติดต่อขอข้อมูลจากการท่องเที่ยว หรือจากผู้จัดโดยตรง จากนั้นวางแผนการเดินทาง เช่น

- งบประมาณค่าใช้จ่าย มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอะไรบ้าง
- การเดินทาง จะเดินทางโดยวิธีไหน เส้นทางเป็นอย่างไร ไปรถยนต์ส่วนตัว ไปแบบจัดทัวร์ หรือรถโดยสาร รถรับจ้าง เช่น แท็กซี่ สามล้อเครื่อง หรือมอเตอร์ไซด์ ฯลฯ
- มีไกด์ หรือผู้นำทางไปด้วยหรือไม่
- สถานที่พัก จะพักบ้านญาติ บ้านเพื่อน บ้านแพน บ้านคนรู้จัก พักโรงแรม มีอยู่ที่ไหนบ้าง สภาพ/ราคาเป็นอย่างไร สามารถติดต่อจองล่วงหน้าได้หรือไม่ หรือไปตายเอาดาบหน้า ราคามีคงได้พัก อันนี้สำคัญ

การขอข้อมูล
ต้องรู้จักกาลเทศะ
ทั้งเรื่องการแต่งกาย
และเวลาในการนัดหมาย
ที่สำคัญเตรียม
เอกสาร ค่าตามให้พร้อม
แจ้งก่อนล่วงหน้าได้ยิ่งดี

ที่พัก

แบบเรือนพัก

แบบอาศัยพัก

ทำการบ้านโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ แผนการเดินทางให้พร้อมที่สุดเท่าที่จะทำได้

แบบจัดทัวร์

แบบรถโดยสาร สัมผัสวิถีชาวบ้านหลากหลายรสชาติ
อาจเสียเวลาบ้าง บางครั้งไม่มีรถผ่าน แบบนี้กำหนดเวลาไม่ได้

แบบจ้างเหมาให้เลือก
หลายอย่าง เช่น รถตู้
สามล้อเครื่อง มอเตอร์ไซด์
หรือแท็กซี่ แบบนี้ยังสบายใหญ่
ไม่ต้องคำนึงถึงสถานที่และเวลา
สุดแต่จะจะไป ค่าใช้จ่ายแล้วแต่
ตกลงกัน จ้างเหมาทั้งคัน
รวมน้ำมันเรียบริยหรือจ้างเหมา
เป็นวัน น้ำมันเต็มเอง
(เปลืองตังค์หน่อย)

นอกจากนี้ยังมีแบบนั่งแพ
หรือเดินเท้าต่อ
ให้เลือกพิจารณา

การเดินทาง

เตรียมอุปกรณ์

อุปกรณ์ที่เหมาะสมควรเป็นกล้องแบบ SLR จะเป็นกล้องฟิล์ม หรือกล้องดิจิตอลก็ได้ (ถ้ามี) เพื่อให้สามารถเลือกใช้เลนส์ได้แทบทุกขนาดขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน เช่น

หากสามารถเข้าใกล้ได้ เลนส์มุมกว้างจะมีประโยชน์มาก สามารถเลือกมุมมองได้หลากหลาย และทำให้ภาพน่าสนใจ โดยเลือกมุมภาพต่ำหรือสูงกว่าปกติ อีกทั้งเลนส์มุมกว้างจะมีช่วงระยะชัดลึกสูงกว่าเลนส์อื่น ๆ เมื่อใช้ขนาดรูรับแสงที่เท่ากัน หรือหากสภาพแสงน้อยยังเลือกใช้ความเร็วชัตเตอร์ต่ำได้โดยไม่ต้องใช้ขาตั้งกล้อง

กรณีที่ไม่สามารถเข้าใกล้ได้ จำเป็นต้องใช้เลนส์เทเลโฟโต้ หากทางยาวโฟกัสตั้งแต่ 200 มม.ขึ้นไป ควรใช้ขาตั้งกล้องเพื่อป้องกันภาพเบลอ ซึ่งควรเลือกขนาดกลางที่มีน้ำหนักประมาณ 2-3 กิโลกรัม หากหนักกว่านี้จะเป็นภาระมากเกินไป ควรมีกระเป๋าใส่ขาตั้งกล้องแบบที่สะพายได้จะทำให้สะดวกมากขึ้นเมื่อต้องเดินเลือกมุมถ่ายภาพ อุปกรณ์อื่นที่ต้องเตรียมไว้ เช่น แฟลช สำหรับถ่ายภาพในสถานที่ที่มีแสงน้อย หรือตอนกลางคืน แต่การใช้แฟลชจะทำให้ภาพขาดสีสัน จึงต้องพิจารณาให้ดี

อุปกรณ์ใส่ไว้ในกระเป๋ากล้องพร้อม

สิ่งอื่นที่ควรมีเตรียมไว้ เช่น แบตเตอรี่สำรอง ทั้งกล้องและแฟลช ถุงพลาสติกใบใหญ่ หรือร่มขนาดเล็ก เพื่อเอาไว้ยามฉุกเฉิน เช่น ฝนตก เป็นต้น

ข้อความที่สำคัญขาดไม่ได้ ก็คือ

อาหารการกินต้องเตรียมไปด้วยหรือไม่ (กองทัพเดินด้วยท้อง) และความพร้อมของตน
สุขภาพเป็นอย่างไร ควรเตรียมยาอะไรไปบ้าง เช่น ยาแก้ไอ แก้ท้องเสีย หรือยากันยุง

อาหาร น้ำ จัดเตรียมไป ใช้ร่มไม้ หรือศาลาพักใจเป็นที่กิน

ไปตายเอาดาบหน้า
หากินตามหมู่บ้าน

ทำมาหากินเอง

ตะลอน ให้เต็มที่

จะให้ดีควรไปดูสถานที่จริงก่อน เพื่อวางแผนในการถ่ายภาพ เช่น ดูสภาพพื้นที่ บรรยากาศภายในงานเป็นแบบไหน ทิศทางของแสงว่าเป็นอย่างไร ในสถานการณ์จริงส่วนใหญ่ของผู้ถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรม มักเกี่ยวข้องกับตัวแปร 2 ลักษณะ คือ

1. สามารถกำหนดและควบคุมวัตถุที่จะถ่ายภาพให้อยู่ในตำแหน่งหรือมีลักษณะอย่างไรก็ได้ตามต้องการ
2. ไม่สามารถจัดวางตำแหน่งหรือควบคุมวัตถุที่จะถ่ายภาพตามที่ต้องการได้

ผู้แสดงแบบเกร็งไม่เป็นธรรมชาติ
ฉากหลังคนมุงเยอะเกินไป

จัดฉากหลังใหม่ หลีกเลี่ยงผู้คน
เผ่กะตุ บ้านกันดอน เมืองท่าแดง แขวงเซกอง
สปป.ลาว 26 ธันวาคม 2548

แบบนี้ ควบคุมได้

◀ บ้านก๊วกะจ๋า เมืองกาสิ สปป.ลาว
28 ธันวาคม 2549

▲ งานมหกรรมฝีมือหัตถกรรมลาว ครั้งที่ 5
แขวงจำปาสัก สปป.ลาว 24 พฤศจิกายน 2549

▲ ขบวนแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
22 กรกฎาคม 2548

แบบนี้ ควบคุมไม่ได้

การถ่ายภาพวัตถุที่สามารถควบคุมได้

การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมจำเป็นต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สามารถสื่อถึงอารมณ์ บรรยากาศ และถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นจริงมากที่สุด แต่ในบางครั้งเราอาจพบว่า สิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยให้สามารถถ่ายภาพออกมาสวยงามอย่างที่ผู้ถ่ายภาพจินตนาการไว้ได้ เช่น แสงไม่ดี สิ่งแวดล้อมหรือฉากหลังรกเกินไป จึงจำเป็นต้องมีการจัดแต่งใหม่ให้เกิดความเหมาะสม ดังนั้นผู้ถ่ายภาพต้องมีความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงของบรรยากาศและเรื่องราวสิ่งที่จะถ่าย แล้วจัดวางองค์ประกอบภาพหรือจัดฉากให้ดูเป็นธรรมชาติใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด อาจแต่งเติมเสริมให้สวยงามได้ แต่ก็ไม่ควรมากเกินไปกว่าความเป็นจริง เช่น การถ่ายภาพสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วัตถุที่อยู่นิ่ง ภาพคน การสาธิตหรือจัดฉากแสดง

อุทยานบาเจียงจะเลนสุข แขวงจำปาสัก สปป.ลาว

27 สิงหาคม 2548

การถ่ายภาพสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมเป็นสิ่งก่อสร้างที่อยู่หนึ่ง ผู้ถ่ายภาพสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้หลากหลายแนว ขึ้นอยู่กับจินตนาการของผู้ถ่ายภาพและสถานที่ที่จะถ่ายภาพนั้น ๆ หลักการก็คือ การใช้สายตาเสาะหามุมมองเพื่อหาจุดเด่นให้กับภาพที่สื่อความหมายถึงความยิ่งใหญ่ อลังการ อาจถ่ายภาพเฉพาะส่วนเพื่อแสดงให้เห็นรายละเอียด ความประณีตงดงามแห่งฝีมือช่าง หรือการถ่ายทอดเรื่องราว นิยมถ่ายภาพให้มีความคมชัดตลอดทั้งภาพ จึงควรปรับตั้งค่ารูรับแสงให้แคบ ($f/11$ ขึ้นไป) ปรับความเร็วชัตเตอร์ (Shutter speed) ตาม แล้ววัดแสงพอดี เราสามารถถ่ายภาพสถาปัตยกรรมได้หลากหลายมุมมอง เช่น การขยายขอบเขตการถ่ายภาพให้กว้าง การเปลี่ยนมุมกล้อง การเพิ่มมิติให้กับภาพ การถ่ายภาพใกล้ ๆ เพื่อเน้นรายละเอียดภาพ การสร้างความโดดเด่นให้กับภาพด้วยการถ่ายภาพเงาสะท้อนหรือเพิ่มความเข้มให้กับท้องฟ้า ฯลฯ

ขยายขอบเขต

ภาพสถาปัตยกรรมมักเป็นภาพในมุมกว้าง จึงนิยมใช้เลนส์มุมกว้าง (Wide Angle Lens) ในการถ่ายภาพ เพื่อแสดงให้เห็นความยิ่งใหญ่ อาจใช้คนเป็นสเกล

การขยายขอบเขตพื้นที่ให้กับภาพอีกวิธีหนึ่งก็คือ การถ่ายภาพพาโนรามา (Panorama) เป็นภาพที่มองเห็นแบบมุมกว้างมากเป็นพิเศษ ในแนวยาวจากซ้ายไปขวา โดยปกติส่วนใหญ่ สายตาผู้ดู จะมองภาพจากซ้ายไปขวา มากกว่าการมองภาพจากด้านล่างสู่บน เพื่อให้ การกวาดสายตาทำได้กว้างมากกว่าปกติภาพพาโนรามาจึงเป็นการถ่ายภาพผ่านมุมมองเดียวกับ สายตาที่เรามองจริง ๆ การถ่ายภาพประเภทนี้ต้องใช้กล้องชนิดพิเศษที่ออกแบบมา โดยเฉพาะ มีหลายยี่ห้อประสิทธิภาพและคุณภาพแตกต่างกันออกไป แต่ที่เหมือนกัน คือ ราคาแพงมาก มักใช้ถ่ายภาพแบบพิเศษ เช่น ถ่ายภาพหมู่คนจำนวนมาก ภาพสถานที่ ซึ่งต้องการมุมมองกว้างมาก เป็นต้น

ผู้ถ่ายภาพที่สนใจสามารถถ่ายภาพพาโนรามาได้ด้วยกล้อง SLR หรือกล้องคอมแพค ทั่ว ๆ ไป จะเป็นกล้องฟิล์มหรือดิจิตอลก็ได้ หากเป็นกล้อง SLR เลนส์ที่เหมาะสมคือ เลนส์ 50 มม. เนื่องจากให้มิติ หรือ Perspective ภาพใกล้เคียงกับตามนุษย์ และมีการบิดเบือน ของภาพที่น้อยมากหรือไม่มีเลย อุปกรณ์อื่นที่จำเป็นคือ ขาตั้งกล้อง เมื่ออัดขยายภาพ เสร็จแล้วนำภาพมาต่อเข้าด้วยกันโดยใช้มีดคัตเตอร์เจียนด้านที่เหลื่อมซ้อนออกให้ต่อกันสนิท เพียงเท่านี้ก็จะได้ภาพพาโนรามาที่สวยที่สุดประหยัดจากกล้อง SLR ที่มีอยู่

ปัจจุบันต้องขอบคุณความก้าวหน้าของเทคโนโลยีแบบดิจิตอลที่ทำให้สามารถสร้างสรรค์ ภาพพาโนรามาด้วยการตัดส่วนภาพในโปรแกรม Photoshop

การถ่ายภาพพาโนรามา โดยใช้กล้อง SLR

เปลี่ยนมุมมองกล้อง

ถ่ายมุมต่ำ (Low angle shot or Ant's eye view) ให้ตำแหน่งกล้องอยู่ต่ำกว่าวัตถุ
แสดงถึงความสูงใหญ่ ความสง่างามของวัตถุ

ถ่ายมุมสูง (High angle shot or Bird's eye view) ให้ตำแหน่งกล้องอยู่สูงกว่าวัตถุ
เพื่อแสดงรายละเอียดขอบเขตพื้นที่และอาณาบริเวณ

เพิ่มมิติ

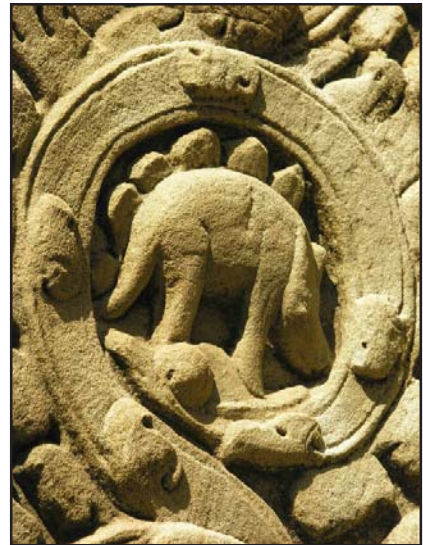
Foreground

ใส่ฉากหน้า (Foreground) หรือ ใส่กรอบให้กับภาพ (Framing) เพื่อเพิ่มมิติด้านความรู้สึก ช่วยเน้นวัตถุที่อยู่ภายในกรอบภาพให้ดูเด่นน่าสนใจ และบังคับสายตาให้มองไปยังจุดแห่งความสนใจในภาพได้

Framing

เน้นรายละเอียด

ใช้การถ่ายภาพระยะใกล้ เพื่อแสดงรายละเอียดแห่งความประณีตงดงามของฝีมือช่าง หรือถ่ายทอดเรื่องราว

ใส่เงาสะท้อน

ภาพเงาสะท้อน สร้างความสนใจ เสริมให้ภาพมีความโดดเด่นยิ่งขึ้น

การถ่ายภาพเงาสะท้อนบางครั้ง
ต้องรอให้น้ำนิ่ง เพื่อให้มองเห็น
เงาสะท้อนในน้ำได้อย่างชัดเจน
การวางองค์ประกอบสำหรับถ่ายภาพ
เงาสะท้อนน้ำไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว
ขึ้นอยู่กับลักษณะของภาพว่าเป็น
อย่างไร โดยทั่วไปมักกำหนดพื้นที่
ของเงาสะท้อนน้ำให้น้อยกว่าพื้นที่
ด้านบนประมาณหนึ่งในสาม แต่
บางครั้งอาจมีส่วนของเงาและ
วัตถุจริงมีพื้นที่เท่า ๆ กัน

บอกลาท้องฟ้าชาวโพลน ที่ไร่ชีวิตชีวาและอารมณ์

ใช้ฟิลเตอร์โพลารซ์ (C-PL) ช่วยเพิ่มความเข้มให้กับท้องฟ้า

การใช้ฟิลเตอร์โพลารซ์ แม้จะช่วยให้ท้องฟ้ามีสีเข้มขึ้นอย่างสวยงาม แต่หากถ่ายภาพเงาสะท้อนน้ำอาจทำให้เงาที่สะท้อนในน้ำจางหายไปด้วย จึงควรระมัดระวังเป็นพิเศษ หากจำเป็นต้องใช้ฟิลเตอร์ C-PL ลองใช้วิธีปรับหมุน ฟิลเตอร์ C-PL ไปทีละน้อย หมุนไปจนเงาสะท้อนจางหายไปมากที่สุด จากนั้นหมุนเลยไปอีกเล็กน้อย เงาในน้ำจะกลับคืนมา เลือกตำแหน่งที่คิดว่าได้ท้องฟ้าสีเข้มและเงาสะท้อนน้ำหายไปไม่มากเพื่อให้ได้ภาพที่ดีที่สุด การใช้ฟิลเตอร์ C-PL ปริมาณแสงจะลดลงไปอีกประมาณ 2 สตอป ส่งผลให้ความเร็วชัตเตอร์ต่ำลงไปอีก ถ้าพบว่าความเร็วชัตเตอร์ต่ำกว่า $1/60$ วินาที ควรใช้ขาตั้งกล้อง เพื่อให้มั่นใจว่า จะได้ภาพที่มีความคมชัดที่สุด

นอกจากนี้ในการถ่ายภาพสถาปัตยกรรม มีข้อควรระวัง เช่น สิ่งก่อสร้างนั้นอาจมีสัดส่วนผิดเพี้ยนไป แก้ไขได้โดยใช้เลนส์ควบคุมสัดส่วน (ถ้ามี) สำหรับอุปกรณ์ที่มักจะเจอ เช่น ท้องฟ้าไม่แจ่ม แสงเงาไม่ดี อาจตัดท้องฟ้าออกไป เปลี่ยนเป็นถ่ายภาพพระยะใกล้ก็แล้วกัน

การถ่ายภาพจิตรกรรม ประติมากรรม

อุปสรรคที่มักจะเจอ เช่น แสงไม่พอ แก้ปัญหาด้วยการเปิดหน้ากล้องให้กว้างขึ้น หรือปรับความเร็วให้ต่ำลง แต่หากต่ำมาก ควรใช้ขาตั้งกล้องช่วยลดการสั่นไหวของกล้อง ภาพที่ได้จึงจะมีความคมชัด หากภาพมีเงาสะท้อน ให้หลบเงาสะท้อนด้วยการเบี่ยงมุมภาพเล็กน้อย หรือหาวิธีการบังแสง กรณีที่ต้องถ่ายภาพผ่านกระจก จะสังเกตได้ว่าที่กระจกมีเงาสะท้อนจากสิ่งรอบๆ ตัวปรากฏอยู่ บางครั้งเป็นแสงสะท้อนที่มีความสว่างมาก เช่น แสงจากดวงไฟ หรือเงาสะท้อนแสงจากหน้าต่าง หากถ่ายภาพตามปกติ โดยวัดแสงให้พอดี จะปรากฏเงาและจุดสว่างในภาพ มีวิธีแก้ไขปัญหาคือได้หลายวิธี เช่น การใช้ผ้าดำคลุมบริเวณโดยรอบเพื่อไม่ให้มีเงาไปสะท้อนที่กระจก แต่ก็ดูยุ่งยากเกินไป อีกวิธีหนึ่งก็คือ ใช้แฟลชในการถ่ายภาพ หากถ่ายภาพไปทางด้านหน้าตรงๆ จะปรากฏจุดสว่างของแฟลชที่สะท้อนมากระจกอย่างชัดเจน ทำให้รายละเอียดต่างๆ ในภาพหายไป วิธีที่ถูกต้องในการใช้แฟลชถ่ายภาพผ่านกระจกก็คือ ทิศทางของแสงแฟลชต้องมาจากทางด้านข้าง แทนที่จะมาจากด้านหน้าโดยตรง เมื่อเปลี่ยนตำแหน่งไปถ่ายภาพจากทางด้านข้าง แสงแฟลชที่ไปตกกระทบกับกระจกจะสะท้อนไปในด้านตรงกันข้าม

ภาพมีเงาสะท้อน เบี่ยงมุมภาพเล็กน้อยเพื่อหลบเงาสะท้อน

ใช้การถ่ายใกล้ให้เด่น อาจใส่กรอบให้กับภาพ หรือจัดภาพให้สมดุล

การถ่ายภาพวัตถุที่อยู่นิ่ง

การถ่ายภาพวัตถุอยู่นิ่ง หากสิ่งที่จะถ่ายมีสีเข้ม ควรใช้ฉากหลังที่มีสีอ่อน หรือสิ่งที่จะถ่ายมีสีอ่อน ควรใช้ฉากหลังสีเข้ม หากฉากหลังรกเกินไปไม่เหมาะสมอาจใช้กระดาษ ผ้า ผืน หรือพื้น ที่ไม่มีลวดลาย เพื่อให้ฉากหลังดูเรียบง่ายไม่รกรุงรัง การถ่ายวัตถุที่มีมากเกินไป อาจส่งผลให้ภาพไม่มีจุดสนใจ ไม่มีอะไรเด่นสักอย่าง อันนี้สำคัญต้องระมัดระวัง หากเป็นผลิตภัณฑ์อาจถ่ายทีละอย่างหรืออยู่ปะปนกันมาก ๆ ก็อาจถ่ายเพื่อแสดงแนวคิดเดียวหรือเรื่องเดียว การจัดวางควรดูให้เหมาะสมกับบรรยากาศ ถ่ายภาพแนวนี้จะให้ดีควรถ่ายภาพระยะใกล้ ให้ฉากหลังเบลอ เพื่อให้สิ่งที่จะถ่ายดูเด่นขึ้น

ใช้ฉากที่เรียบง่าย

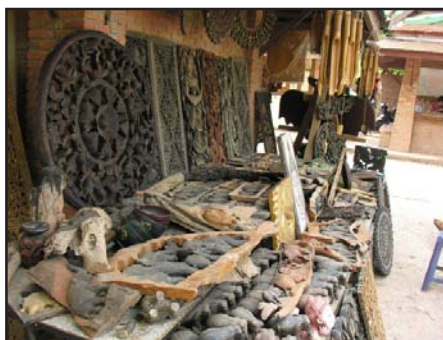

กำจัดฉากหลังด้วยระยะชัด

แยกสิ่งที่จะถ่ายด้วย
การเลือกสีของฉากหลัง

หากมีมากมายดูรกไป เน้นถ่ายใกล้ให้ดูเด่นขึ้น

การถ่ายภาพบุคคล

ความเป็นธรรมชาติของตัวบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ การถ่ายภาพบุคคลไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเสมอก็คือ สีหน้า ท่าทาง อารมณ์ การแต่งกาย และความเหมาะสมอื่น ๆ หากถ่ายภาพเด็กคงต้องสร้างความคุ้นเคยให้ไว้วางใจก่อน เพื่อเด็กจะได้ไม่ตกใจหรือกลัว อาจหยอกล้อเล่นหัว ให้อุ้ม หรือดัดเป็นน้ำใจ ถ่ายภาพผู้ใหญ่ เพื่อให้หายสงสัย จะถ่ายไปทำไม เอาไปใส่คุณไสยหรือเปล่า (ตามความเชื่อในบางชนเผ่า) มีบ่อยครั้งที่ขอถ่ายภาพแล้วมักได้รับการปฏิเสธ ซึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจ เพราะสิ่งที่เราจะถ่ายภาพนั้น ชาวบ้านเขาเห็นเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่พบเห็นอยู่ทั่วไปทุกวันไม่เห็นจะแปลกตรงไหน จึงควรเจรจาพูดคุยสร้างความเข้าใจ เพื่อผู้ที่จะแสดงเป็นแบบให้เรามีความเต็มใจให้ความร่วมมือ ภายหลังจากหายสงสัยแล้วสิ่งที่ตามมาก็คือ การท้วงไยในความเรียบร้อย สวยงามของหน้าตา ผมนิ้ว และเครื่องแต่งกายของตน ซึ่งต้องอธิบายให้ผู้แสดงเป็นแบบเข้าใจถึงความต้องการของเราด้วยว่า เราต้องการความเป็นธรรมชาติของผู้แสดงเป็นแบบในลักษณะเช่นนี้ซึ่งเหมาะสมดีแล้ว การแต่งหน้าตาผมนิ้วหรือเปลี่ยนเครื่องแต่งกายใหม่จะทำให้ดูขัดแย้งกับบรรยากาศ หรือเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอด เมื่อถ่ายภาพเสร็จแล้ว หากเป็นกล้องดิจิตอลควรให้ผู้แสดงเป็นแบบได้ดูตัวเองด้วยก็จะเป็นการดี เพื่อความสบายใจ พร้อมคำขอบคุณ อาจให้สินน้ำใจเป็นสิ่งของเงินทองเล็ก ๆ น้อย ๆ หรืออุดหนุนสินค้าเป็นค่าตอบแทน

ตลาดม้ง หลวงพระบาง สปป.ลาว

29 ธันวาคม 2549

บ้านก๊วกะจ่า ระหว่างเดินทางกลับจากหลวงพระบาง

28 ธันวาคม 2549

มอบน้ำใจ ผูกไมตรี

เราสามารถถ่ายภาพบุคคลแนวนี้ได้ใน 2 กรณีคือ ถ่ายตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น หรือ จัดฉากจำลองสภาพการณ์ขึ้นใหม่

กรณีพบเห็นทั่วไปตามสถานที่ต่าง ๆ ถ่ายตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

กรณีจัดหาจำลองสภาพการณ์ขึ้นใหม่

อาจทำได้ 2 วิธี คือ

1. ใช้ผู้แสดงเป็นแบบในพื้นที่

ภายในห้องแสงน้อยไป
ย้ายออกมาข้างนอก

ฉากหลังรก

เปลี่ยนมุมมองใหม่

ให้ฉากหลังเรียบง่าย
ได้บรรยากาศ

ชนเผ่าม้ง กอง บ้านแก้งไซ เมืองพิน แขวงสะหวันนะเขต 12 กุมภาพันธ์ 2549

2. จัดผู้แสดงเป็นแบบแทน

ชนเผ่าโอ้ย บ้านละยาวใต้ เมืองสามัคคีไซ แขวงอัตตะปือ
11 มิถุนายน 2549

อุปกรณ์ที่มักเจอ เช่น แสงไม่พอ สิ่งแวดล้อมไม่ดี พื้นที่คับแคบ แบบตื้นตันไม่เป็นธรรมชาติ สื่อภาษาไม่ตรงกัน (ไปกันคนละภาษา) หรือแต่งกายไม่เข้าบรรยากาศ อาจแก้ได้ดังนี้

แสงไม่พอ หากเป็นไปได้ควรบอกให้แบบย้ายไปจุดใหม่ที่มีแสงพอและเหมาะสม หากจำเป็นต้องอยู่ในห้องอาจเปิดไฟฟ้า ประตุ หน้าต่างช่วย (ถ้ามี) หรือ ใช้ความเร็วชัตเตอร์ต่ำ ปรับรับแสงให้กว้างขึ้น

พื้นที่คับแคบ เปลี่ยนเป็นใช้เลนส์มุมกว้าง (Wide Angle Lens) หรือหากสถานที่นั้นแออัดไปด้วยผู้คนก็จัดผู้คนเข้าไปในกรอบภาพเพื่อแสดงเนื้อหาและใช้สื่อความหมายในภาพ หากไม่ต้องการผู้คนให้อยู่ในภาพก็ควรต้องใช้ความอดทนในการรอจังหวะ

แบบตื้นตันไม่เป็นธรรมชาติ ควรให้เวลาปรับตัวปรับใจ โดยการสร้างความคุ้นเคยไว้วางใจ สื่อภาษาไม่ตรงกัน (ไปกันคนละภาษา) ให้ใกล้ชิดช่วย หรือแต่งกายไม่เข้าบรรยากาศ อาจบอกให้ผู้แสดงแบบเปลี่ยนเครื่องกายให้ดูเหมาะสม

สิ่งแวดล้อมไม่ดีมีสิ่งของเครื่องประกอบกรร่ง ก็อาจจัดใหม่ให้เหมาะสม หรือทำให้ฉากหลังเบลอ ด้วยการเปิดรับแสงให้กว้าง

การถ่ายภาพการสาธิตหรือจัดฉากแสดง

ในการถ่ายภาพการสาธิตขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ความเหมาะสมเหมือนสภาพจริงของการจัดฉากแสดงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งผู้ถ่ายภาพต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ หากไม่ทราบอะไรเลย ให้ขอคำแนะนำจากผู้คนแวดล้อมที่รู้จักจริง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดกระบวนการได้อย่างถูกต้อง (ผู้ถ่ายภาพไม่เข้าใจ แล้วใครจะรู้เรื่องราวที่ถ่ายออกมา) ขณะที่ทำการสาธิตอยู่นั้น ผู้ถ่ายภาพต้องรู้จักเลือกกดชัตเตอร์ในจังหวะที่ผู้แสดงแบบมีความเป็นธรรมชาติมากที่สุด หากไม่ทันก็อาจบอกให้ผู้แสดงแบบสาธิตซ้ำใหม่อีกครั้ง (หรืออีกกี่ครั้งก็หน้าจะได้) เพื่อให้ได้ภาพที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด บางครั้งอาจมีฉากหลังที่รกรุงรังเกินไปแก้ไขโดยการเปิดรับแสงให้กว้าง ใช้การปรับระยะชัดช่วย หรืออาจเปลี่ยนมุมกล้องใหม่เพื่อ

หลบฉากหลังที่รก หรืออาจจัดใหม่ให้ดูเหมาะสมขึ้น หากเป็นการถ่ายภาพภายในห้องที่แสงมีน้อย อาจใช้การเปิดประตู หน้าต่าง หรือเปิดไฟฟ้าช่วยเพิ่มแสงสว่างภายในห้อง หรือหากสามารถยกย้ายเคลื่อนที่ได้ ก็เอาออกมาถ่ายในที่ที่มีแสงพอ การถ่ายภาพลักษณะเช่นนี้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ถ่ายภาพเป็นสำคัญ สามารถทำได้ 2 กรณี คือ

1. กรณีสิ่งที่ถ่ายมีอยู่แล้วในสภาพจริง
2. กรณีจัดสถานการณ์ขึ้นใหม่ (จัดฉาก)

สิ่งที่ควรรู้

ทั้งสองกรณีสิ่งผู้ถ่ายภาพควรรู้และคำนึงคือ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ สำรวจสภาพแวดล้อม วัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ เครื่องแต่งกายของผู้แสดงเป็นแบบ เพื่อวางแผนการถ่ายภาพ หากสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมควรจัดใหม่ (กรณีจัดฉาก) แต่กรณีใช้สภาพจริง ให้หลีกเลี่ยงโดยใช้มุมกล้องช่วย

สิ่งที่ควรถ่าย

ถ่ายกว้าง ๆ ให้เห็นสภาพโดยทั่วไป

ถ่ายให้เห็นกระบวนการทุกขั้นตอน

อาจถ่ายให้เห็นวัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์ ตลอดจนสิ่งประกอบอื่น ๆ เพิ่มเติม (ถ้ามี)

เปลี่ยนนมูกลิ้งบ้าง เพื่อให้เห็นความเคลื่อนไหวของกิจกรรม

เลือกมูกลิ้งที่สื่อความหมายชัดเจน (ต้องระวัง)

เน้นให้เห็นชัดเจน
ด้วยการถ่ายภาพระยะใกล้

เลือกถ่ายเฉพาะส่วน
(จะเอาอะไรไว้ และตัดอะไรทิ้ง)

สาธิตการเก็บฝ้ายริมแม่น้ำโขงบ้านทุ่งนาเมือง ต. นาโพธิ์กลาง อ. โขงเจียม จ. อุบลราชธานี
4 มีนาคม 2549

การถ่ายภาพวัตถุที่ไม่สามารถควบคุมได้

การถ่ายภาพลักษณะเช่นนี้ สำคัญที่การเลือกจังหวะและการตัดสินใจในการถ่ายภาพที่เหมาะสมพอดี ซึ่งผู้ถ่ายภาพต้องมีปฏิภาณไหวพริบ มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว รู้จักใส่แนวคิดและเลือกตำแหน่งมุมมองที่แปลกไม่เหมือนใครให้กับภาพ จัดวางองค์ประกอบภาพแบบอัตโนมัติ โฟกัสภาพให้ชัดอย่างรวดเร็ว เป็นการถ่ายภาพตามโอกาสและสถานที่ที่พบเจอ คุณค่าของภาพอยู่ที่เมื่อเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถย้อนกลับไปใหม่ได้ ดังนั้นต้องถ่ายภาพทันที หากแม้แต่จัดโน้่นจัดนี่ก็อาจพลาดโอกาสงามไปแล้วก็ได้ เช่น ภาพเหตุการณ์ ภาพวิถีชีวิต งานบุญประเพณี การแสดงแสงสีเสียง ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น

ภาพวิถีชีวิต และภาพเหตุการณ์

เป็นภาพที่เรียกความสนใจที่แสดงถึงเรื่องราวและอารมณ์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพที่มีคนเป็นองค์ประกอบที่ดูเป็นธรรมชาติ ซึ่งต้องถ่ายภาพโดยที่ผู้ถูกถ่ายไม่รู้ตัว เราเรียกภาพถ่ายแบบนี้ว่า ภาพที่เผลอ หรือเรียกกันจนติดปากว่า ภาพแคนดิด (Candid) จัดเป็นภาพที่สามารถสร้างเรื่องราวและอารมณ์ได้ดีที่สุดนิยมถ่ายภาพในระยะใกล้โดยใช้เลนส์ซูม หรือเลนส์เทเลโฟโต้ เพื่อดึงภาพที่อยู่ไกลให้เข้ามาใกล้ หรือขยายภาพที่อยู่ไกลให้ใหญ่ขึ้น โดยการปรับรูรับแสงกว้างเพื่อให้ฉากหลังเบลอ เน้นการแสดงออกทางสีหน้า กิริยาท่าทาง และอารมณ์ของผู้ถูกถ่ายภาพ

Candid

Candid

การถ่ายภาพวิถีชีวิตและภาพเหตุการณ์นั้น เหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นรวดเร็วเพียงเสี้ยววินาที สิ่งสำคัญคือ การเลือกใช้ความเร็วชัตเตอร์ (Shutter Speed) ให้เหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายการตัดสินใจ และแสดงถึงความคล่องแคล่วฉับไวในการใช้กล้อง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การถ่ายภาพเพื่อจับวัตถุให้หยุดนิ่ง (Stop action)
2. การถ่ายภาพเพื่อแสดงการเคลื่อนไหวของวัตถุ (Motion)

การถ่ายภาพเพื่อจับวัตถุให้หยุดนิ่ง (Stop action) จังหวะเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง จำเป็นต้องใช้ความเร็วชัตเตอร์สูง เพื่อหยุดวัตถุที่เคลื่อนที่ด้วยความเร็ว ซึ่งความเร็วชัตเตอร์จะเป็นเท่าไรนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน เช่น ความเร็วในการเคลื่อนที่ของวัตถุ ทิศทางการเคลื่อนที่ผ่านหน้ากล้อง ระยะห่างระหว่างวัตถุกับตัวกล้อง การถ่ายภาพในลักษณะเช่นนี้อาจใช้วิธีกำหนดมุมภาพและระยะภาพไว้ก่อน โดยเว้นช่องว่างในทิศทางที่วัตถุเคลื่อนที่ รอจังหวะให้วัตถุมาถึงจุดที่ต้องการ แล้วกดชัตเตอร์ทันที เทคนิคนี้ใช้ได้กับการถ่ายภาพที่วัตถุเคลื่อนที่อย่างมีทิศทางที่แน่นอน

เราเคลื่อนที่ วัตถุเคลื่อนที่

เราอยู่นิ่ง วัตถุเคลื่อนที่

เราเคลื่อนที่ วัตถุอยู่นิ่ง

Stop action

การถ่ายภาพเพื่อแสดงการเคลื่อนไหวของวัตถุ (Motion) ต้องใช้ความเร็วชัตเตอร์ต่ำ การถ่ายภาพวัตถุให้ดูเคลื่อนไหวจะมีวัตถุบางส่วนมีความคมชัด และบางส่วนของที่เบลอเนื่องจากการเคลื่อนไหว ดูแล้วให้ความรู้สึกเคลื่อนที่ ต่างจากภาพที่ไหวเนื่องจากการถือกล้องไม่นิ่ง เพราะการถือกล้องไม่นิ่งทำให้ภาพที่ออกมาไม่นิ่งไม่มีส่วนที่ชัดเลย

ในกรณีที่ต้องการถ่ายภาพของวัตถุให้มีความคมชัดและดูเคลื่อนไหว เทคนิคการหมุนกล้องตามวัตถุ หรือที่เรียกกันว่า การแพนกล้อง เป็นเทคนิคที่ใช้ได้ผลดี โดยการกำหนดตำแหน่งวัตถุไว้ในช่องมองภาพ และหมุนกล้องตามทิศทางการเคลื่อนที่ของวัตถุ ที่สำคัญอย่าลืมหมุนกล้องตามวัตถุตลอดเวลาในขณะที่ลั่นชัตเตอร์ สิ่งที่ยากสำหรับการถ่ายภาพเคลื่อนไหว คือ จะต้องปรับความคมชัดตามวัตถุตลอดเวลา ซึ่งไม่ย่นยาก การฝึกฝนจะช่วยให้เกิดความชำนาญมากขึ้น อาจลองปรับระยะชัดตามสัตว์เลี้ยงในบ้าน จะช่วยให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้น

อีกเทคนิคหนึ่งเป็นการถ่ายภาพวัตถุที่หยุดนิ่งให้ดูเหมือนมีการเคลื่อนไหวได้ คือ การใช้เลนส์ซูม โดยการซูมภาพในขณะที่กดชัตเตอร์ จะซูมเข้าหรือซูมออกก็ได้ ภาพที่ได้จะมีลักษณะเหมือนวัตถุนั้นพุ่งเข้าหากล้อง ซึ่งแท้จริงแล้ววัตถุหยุดนิ่ง แต่ผลการเปลี่ยนทางยาวโฟกัสอย่างรวดเร็ว (ซูม) ทำให้ภาพมีลักษณะพรวดพราดพุ่งออกมาจากจุดศูนย์กลาง การถ่ายภาพแบบนี้ต้องใช้ความเร็วชัตเตอร์ต่ำมาก เช่น 1 วินาที จึงจะเห็นผลได้ชัดเจน จากนั้นปรับรูรับแสงตามจนได้ค่าแสงที่พอดี และควรใช้ร่วมกับขาตั้งกล้อง

Motion

การถ่ายภาพงานบุญประเพณี หรือการแสดงพื้นบ้าน

การถ่ายภาพงานบุญประเพณีหรือการแสดงพื้นบ้าน เป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้ เหตุการณ์ผ่านแล้วผ่านเลย หากถ่ายไม่ทันก็พลาดโอกาสไป จนกว่าจะเวียนมาบรรจบครบรอบอีกครั้ง จึงจะมีโอกาสได้แก้มืออีกที ซึ่งคงต้องรอไปอีกเป็นปี ดังนั้นผู้ถ่ายภาพแนวนี้ต้องมีมุมมองที่แปลกแตกต่างไปจากผู้อื่น รู้จักเลือกช่วงเวลาเพื่อให้ได้ภาพสวยงาม รู้จักจังหวะในการถ่ายภาพ มีความคล่องตัว และรู้จักเลือกใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพได้อย่างเหมาะสม อาทิ หากต้องการถ่ายภาพที่อยู่ไกล ๆ เข้าใกล้ไม่ได้ เช่น ประเพณีแข่งเรือ ควรเลือกใช้เลนส์เทเลโฟโต้ เพื่อขยายสิ่งที่อยู่ไกล ๆ ให้ใหญ่ขึ้น เน้นให้เด่นเห็นได้ชัดเจน แต่มุมในการรับภาพแคบ อาจเกิดการไหวของกล้องได้ควรใช้ขาตั้งกล้องช่วยเพื่อให้ได้ภาพที่คมชัด หากต้องการถ่ายภาพในสถานที่คับแคบ เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้านต่าง ๆ ในบริเวณที่มีพื้นที่จำกัด คับแคบหรือแออัดไปด้วยผู้คน ก็ต้องรู้จักเลือกใช้เลนส์มุมกว้าง หรือเรียกกันติดปากว่า เลนส์ไวด์ เพื่อขยายขอบเขตในการถ่ายภาพให้กว้างขึ้น หากต้องการถ่ายภาพงานประเพณีอื่น ๆ ที่มีลักษณะของงานในหลาย ๆ รูปแบบ อาจเปลี่ยนมาใช้เลนส์ซูม เพื่อความสะดวกและคล่องตัวยิ่งขึ้น ที่สำคัญหากเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ เคยสัมผัส มีความเข้าใจและซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจะสามารถถ่ายทอดอารมณ์และบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ไปถ่ายภาพงานบุญประเพณี ไปดูงานแสดงแสงสี หรือการแสดงพื้นบ้าน เขาถ่ายภาพเกี่ยวกับอะไรกันบ้าง ?

ตัวอย่าง : งานบุญประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

○ ถ่ายภาพการทำต้นเทียน และวิถีชีวิต

ถ่ายภาพมุมสูง

ถ่ายภาพมุมต่ำ

ถ่ายภาพระดับสายตา

๐ ถ่ายภาพต้นเทียน

ตอนกลางคืน

ยามรุ่งสาง

ยามแจ้งจางบ่าง (ยามเช้า)

ถ่ายให้เห็นความสวยงามตระการตา

ถ่ายใกล้ ๆ ให้เห็นความงดงามแห่งฝีมือช่าง

ถ่ายให้เห็นจินตนาการของแต่ละปี

๐ ถ่ายภาพบรรยากาศทั่วไป และการแสดงต่าง ๆ

ภาคกลางวัน

ภาคกลางคืน

๐ ถ่ายภาพขบวนแห่ต้นเทียน และสาวงาม

ถ่ายภาพกว้าง ๆ ให้เห็นบรรยากาศโดยทั่วไป
และความยิ่งใหญ่ตระการตา

ถ่ายภาพใกล้ ๆ ให้เห็นหน้าตา ลีลาและอารมณ์

การถ่ายภาพไฟกลางคืน/พลุ

เราสามารถถ่ายภาพไฟกลางคืน หรือพลุได้โดยอาศัยหลักการพื้นฐานของการถ่ายภาพ นั่นคือ การใช้ความเร็วชัตเตอร์ B เพื่อให้ฟิล์มได้รับแสงพอดี โดยทั่วไปหากใช้ฟิล์มความไวแสง ISO 100 จะเปิดรูรับแสงประมาณ $f/8-11$ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสว่างของไฟ หรือพลุด้วย พลุที่มองด้วยตาเปล่ากับที่ปรากฏเป็นภาพถ่ายจะมีความแตกต่างกันพอสมควร หากมองด้วยตาเปล่าจะเห็นเป็นจุดสว่าง แต่ในภาพถ่ายจะเห็นเป็นเส้นยาวขึ้นอยู่กับเวลาที่ใช้ หากใช้เวลาสั้นก็จะได้ภาพที่เป็นจุด โดยทั่วไปควรใช้เวลาบันทึกภาพ ประมาณ 6 วินาทีขึ้นไป เพราะจะได้เส้นสายที่สวยงาม การเลือกสถานที่สำหรับถ่ายภาพพลุเป็นเรื่องสำคัญมาก ต้องอาศัยการคาดคะเนและประสบการณ์ ปกติพลุจะระเบิดในระยะที่สูงจากพื้นมากจึงควรหาสถานที่ซึ่งมีความสูงเพียงพอ เช่น ดาดฟ้าของตึกสูง ๆ และควรไปดูสถานที่ก่อนเพื่อจะได้ไม่เกิดข้อผิดพลาดในเวลาที่จุดพลุจริง ๆ พลุที่มีรูปร่างแปลกตา และมีสีสันสวยงามทำให้ภาพน่าชม แต่ถ้าเป็นพลุธรรมดาที่พบเห็นเป็นประจำต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ เพิ่มความน่าสนใจ เช่น อาคารบ้านเรือน หรือสถานที่ ซึ่งมีการประดับไฟในบริเวณที่จุดพลุ

ไหลเรือไฟ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อปี พ.ศ. 2535

งานฉลองอุบลราชธานี 200 ปี
เมื่อปี พ.ศ. 2535

ท้ายที่สุด

สิ่งสำคัญที่ผู้ถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมทั้งหลายต้องทำความเข้าใจและทำใจเมื่อออก
ตะลอน นั่นคือ การปรับตัวให้เข้ากับวิถีวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ อันแสดงถึงการเคารพ
ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่เหนือธรรมชาติตามความเชื่อถือ การให้เกียรติต่อบุคคล รวมถึง
สถานที่ที่เราก้าวย่างไป ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ไม่เชื่ออย่าลบหลู่ดูหมิ่น ตัวอย่างเช่น

ต่างจอก (เหล้า) เป็นการขอขมาลาโทษ
ฐานไม่รู้ธรรมเนียม (ก็เลยไม่ผิด)
บ่งบอกถึงความซุกแซง
ชนเผ่าโอย บ้านละยาวใต้ เมืองสามคัศไช
แขวงอัตตะปือ 11 มิถุนายน 2549

เต๋จอก (เหล้า) ดีใจหลายที่มาเยือน
ชนเผ่าเต๋รียง บ้านปากโทน เมืองละมาม แขวงเซกอง
11 มิถุนายน 2549

คูตโท (เหล้า) โผล่มาเจองานบุญ เลยต้องทำตัวตามธรรมเนียม
ชนเผ่าฮาร์ก บ้านมีโซ เมืองสานไซ แขวงอัตตะปือ
8 กุมภาพันธ์ 2550

เท่านี้ไม่พอขอลองต่อด้วยการสูบกอกซะเลย
ชนเผ่ากะตู บ้านก้นดอนใหม่ เมืองท่าแตง แขวงเซกอง
10 เมษายน 2550

ก๊ี้ตัวแล้วลูก

สละสรองของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เสียมเรียบ กัมพูชา

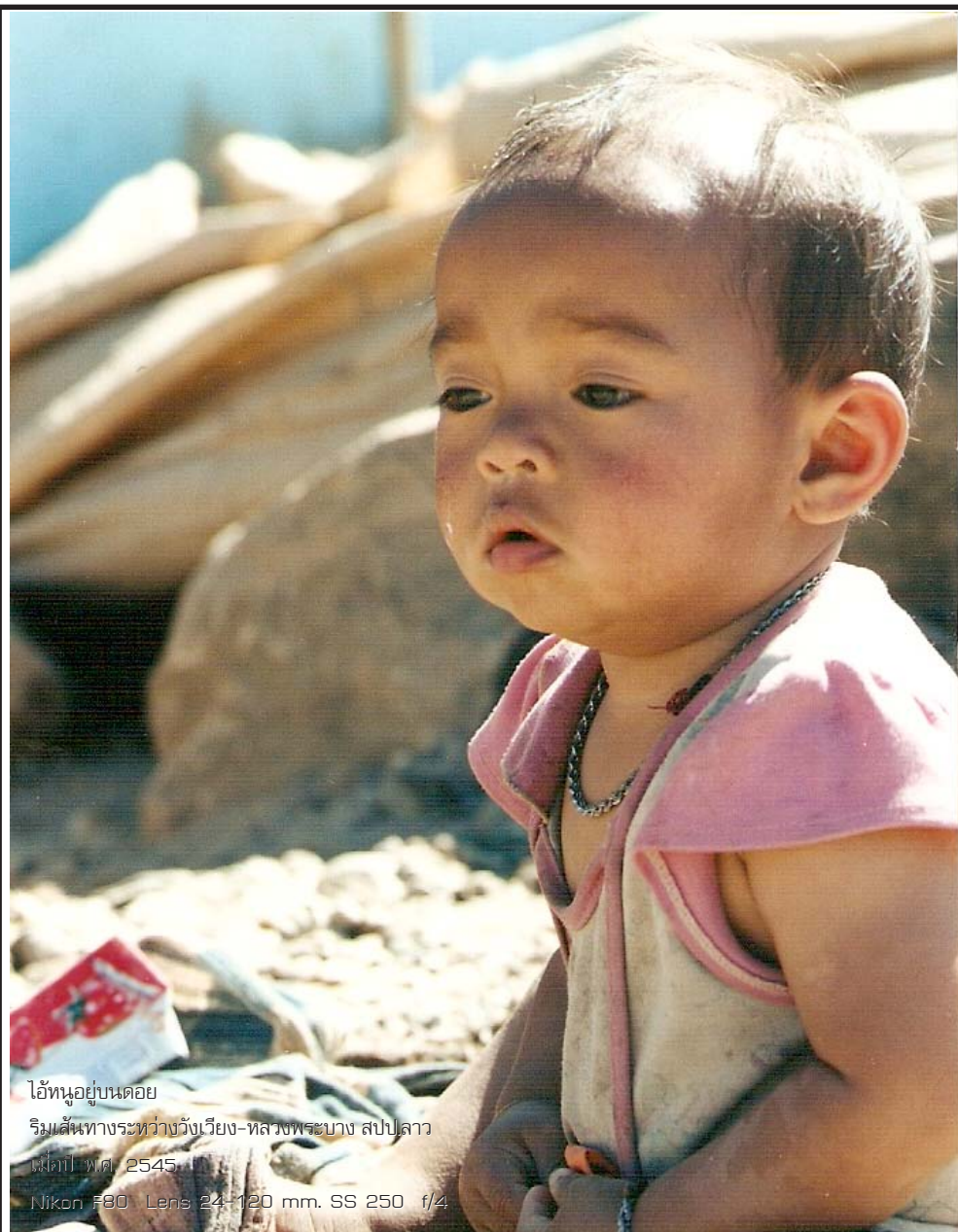
25 มกราคม 2548

Nikon Coolpix E8800 Mode P

เล่าประสบการณ์

สืบสานการถ่ายภาพศิลปะวัฒนธรรม

ศักดิ์ชาย ลิกขา

ไอ้หนูอยู่น้อย

ริมเส้นทางระหว่างวังเวียง-หลวงพระบาง สปป.ลาว

พฤศจิกายน 2545

Nikon F80 Lens 24-120 mm. SS 250 f/4

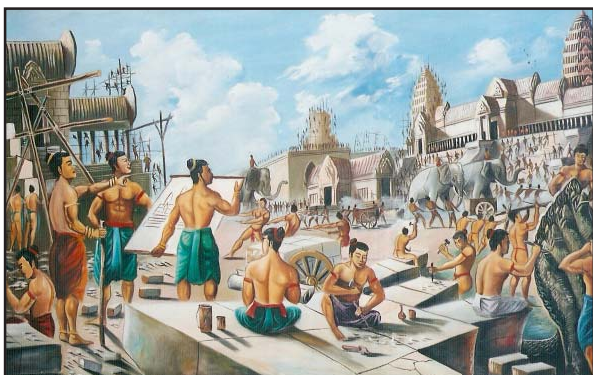
อู๋ยาย

บ้านก๊วกะจ๋า เมืองกาสิ สปป.ลาว

25 ธันวาคม 2549

Nikon F80 Lens 24-120 mm. SS 250 f/4

ในอดีตมนุษย์เรียนรู้วิธีการบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการแกะสลัก การแต้มสี หรือการวาด ส่งผลให้มนุษย์ที่เกิดในยุคต่อมาได้ศึกษาค้นคว้าความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษ หากบรรพบุรุษของกลุ่มใดบันทึกไว้มาก ก็พอจะบอกได้ว่ามีความเป็นมาที่ยาวนาน มีวิถีชีวิต และวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นมาอย่างไร แต่หากบรรพบุรุษของกลุ่มใดไม่มีการบันทึกอะไร ไว้เลย ก็ยากแก่การศึกษาค้นคว้า ไม่มีที่มา ไม่มีตำราให้ลูกหลานสืบค้น หรือภาคภูมิใจ ในที่สุดก็จะสูญหายไปโดยไม่มีหลักฐานอะไรเหลือไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง จะเห็นได้ว่า วิธีการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญ บ่งบอกถึงความเจริญ ความคิด ความเชื่อ ความเป็นอยู่ และอะไรต่อมิอะไรอีกมากมายหลายอย่าง

ภาพเขียนจินตนาการการก่อสร้างนครวัด และภาพแกะสลักนูนต่ำตามตำนานความเชื่อ เสียมเรียบ (เสียมราฐ) ประเทศกัมพูชา

เขาพระวิหาร อ. กันทรลักษ์ จ. ศรีสะเกษ เมื่อปี พ.ศ. 2542

วิถีชีวิตคนอีสาน เมื่อปี พ.ศ. 2531 (จ. ขอนแก่น และ จ. มหาสารคาม)

ภาพชุดข้างบน แสดงถึงความหลากหลายในหลายแง่มุมของคน ธรรมชาติ และ สิ่งก่อสร้างที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ หากเราหาแง่มุม รู้จักการใช้แสงที่ถูกต้อง จังหวะที่พอดี ควบคุมกล้องได้ตั้งใจ เราก็สามารถสร้างสรรค์ภาพที่งามๆ จากสิ่งธรรมดาๆ ให้ความรู้สึกไม่ธรรมดาได้

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าไปมาก ในวงการถ่ายภาพก็พัฒนาไปมาก จำได้ว่าเมื่อประมาณช่วงปี พ.ศ. 2521-2522 ผู้เขียน มีกล้องเป็นของตนเองตัวแรก คือ กล้อง Kodak ขุนแผน (ชื่อรุ่น) เป็นกล้องสำหรับ นักถ่ายภาพมือใหม่ แบบสมัครเล่น ในสมัยนั้นเราเรียกกันติดปากว่า กล้องปัญญาอ่อน ที่เรียกว่า ปัญญาอ่อน เพราะคนถ่ายไม่ได้ใช้สมองอะไร ถ่ายง่าย ๆ ยกขึ้นส่องปู้ก็กดปู้ ไม่มีกลไกซับซ้อน เขวากันอย่างนั้น มีกล้องตัวแรกในช่วงที่เป็นวัยรุ่น อายุประมาณ 17-18 ปี รู้สึกชอบและตื่นเต้นกับการถ่ายภาพมาก แต่พอถ่ายเข้าจริง ๆ กลับไม่สวย อย่างที่คิด ไม่เห็นจะง่ายอย่างที่ว่ากัน เพราะกล้องรุ่นนี้ช่องมองภาพ (Viewfinder) กับเลนส์อยู่คนละตำแหน่งไม่ค่อยจะสัมพันธ์กัน มองเห็นอีกอย่าง ภาพออกมาเป็นอีกอย่าง ดังนั้นเวลาเล็งต้องกะระยะเพื่อไว้ด้วย เพราะการถ่ายภาพแต่ละครั้งหากยึดมั่นถือมั่น เชื่อสายตาของตนที่มองเห็นภาพผ่านช่องมองภาพของกล้องตัวนี้แล้ว ภาพที่ได้จะเยื้องกัน ค่อนข้างมาก หากฝากให้คนอื่นถ่าย หรือเราถ่ายเองกลัวไม่ได้ภาพครบถ้วนต้องถ่ายมุมกว้าง ไว้ก่อน อย่าถ่ายใกล้ อีกอย่างในขณะกดชัตเตอร์มือต้องนิ่งมาก ๆ เพราะขยับนิดเดียว กล้อง ก็จะไหวส่งผลให้ภาพที่ออกมาไม่ชัด (เบลอ) และอาจตัดส่วนสำคัญของภาพไปด้วย ทุกวันนี้

ผู้เขียนก็เก็บภาพเก่า ๆ เหล่านี้ไว้ดู เป็นที่ระลึกถึงฝีมือ เมื่อครั้งก่อน ๆ ฟิล์ม 1 ม้วน มี 24 ภาพ ถ่าย ออกมาก็พอจะดูได้สัก 10 กว่าภาพ ก็ถือว่าพอใจมากแล้ว กล้องตัวนี้ ผู้เขียนใช้มาหลายปี จนพังไปเอง

สาริทธิการใช้หน่วงดักแด้ของชาวบรู บ้านเวินบิก
อ. โขงเจียม จ. อุบลราชธานี
เมื่อปี พ.ศ. 2539

ด้วยความชอบก็เปลี่ยนมาใช้กล้องที่ดีขึ้นมาอีกคือ กล้อง Pentax K 1000 เป็นกล้องแบบ สะท้อนเลนส์เดี่ยว (SLR) ไม่ปัญญ่อ่อนอีกแล้ว คราวนี้ต้องมาเรียนรู้อีกมาก เพราะ กล้องรุ่นนี้เป็นกล้องตลาด คนนิยมใช้กันมาก แข็งแรง ทนทาน และยังอยู่ในความนิยม ของคนเล่นกล้องมาอย่างยาวนาน ได้ประสบการณ์มากมายจากกล้องตัวนี้ จากนั้นก็ เปลี่ยนยี่ห้อไปเรื่อย จนทุกวันนี้ใช้ กล้อง Nikon F 80 ซึ่งก็ยังเป็นกล้องใช้ฟิล์มแบบ SLR อยู่ แต่พัฒนาเป็นแบบออโต้โฟกัส เพื่อให้ใช้งานได้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้เข้ากับ ยุคสมัย บวกกับความประหยัด จึงใช้สลับกับกล้องดิจิตอลคอมแพคอีกหนึ่งตัว เป็น Nikon Coolpix 8800 แม้จะใช้กล้องทั้งสองระบบ แต่ผู้เขียนก็ยังหลงเสน่ห์และฝังใจกับกล้องที่ใช้ฟิล์ม หากเป็น เหตุการณ์สำคัญ ๆ จังหวะภาพดี ๆ มุมกล้องสวย ๆ ที่อยากเก็บไว้ชื่นชมนาน ๆ แล้วใช้รั ก็ไม่ลังเลเลยที่จะเลือกใช้กล้องฟิล์มในการถ่ายภาพ ทั้งที่รู้ว่ากล้องดิจิตอลก็เก็บไว้ได้นาน เช่นเดียวกัน แบบนี้เองที่เขาเรียกกันอย่างสุภาพว่า ติดเป็นนิสัย สำหรับกล้องดิจิตอล จึงใช้ถ่ายภาพทั่ว ๆ ไป ที่ต้องใช้ในปริมาณมาก ๆ เพราะถ่ายมากแค่ไหนก็ไม่ต้องเสียตั้งค้ ค่าล้างอัดภาพ เอาหละครับสำหรับความหลังเกี่ยวกับกล้อง คราวนี้จะเล่าประสบการณ์ ถ่ายภาพที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมบ้างนะครับ

คำว่า **ศิลปวัฒนธรรม** มีความหมายกว้างขวางและครอบคลุมหลายเรื่อง เช่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ การประกอบอาชีพ การละเล่น การกิน การนั่ง การนอน โดยรวมอาจเรียกว่า ทุกเรื่องที่ มนุษย์ปฏิบัติสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน จนถึงเป็นแนวปฏิบัติของคน กลุ่มนั้น ๆ

หลวงพระบาง สปป.ลาว
26 ธันวาคม 2549

มักมีคำถามเสมอว่า ถ่ายไปทำไม ภาพศิลปวัฒนธรรม ไม่เห็นจะมีประโยชน์ต่อตนเอง ตรงไหนเลย ทำไมไม่ถ่ายสาวสวย ๆ หรือคนหล่อ ๆ หรือไม่ก็ถ่ายภาพวิวทิวทัศน์ ดอกไม้ นก หนู ไม่ดีกว่าหรือ พุดอีกก็ถูกอีก การถ่ายภาพก็สุดแล้วแต่ความชอบของแต่ละคน แล้วแต่รสนิยมของคนถ่าย ผู้เขียนว่า ถ่ายอะไรก็ดีทั้งนั้นแหละ หากถ่ายภาพไปแล้ว คนถ่ายดูภาพที่ตนเองถ่ายแล้วมีความสุข เป็นการจรรโลงใจ ภาพไหนงาม ๆ ก็อัดขยายใหญ่ไว้ชื่นชม แต่ผู้เขียนก็มีแนวความคิดที่อยากเสนอว่า จะถ่ายภาพอะไรก็ถ่ายไปเถอะ แต่หากมีโอกาสงาม ให้ถ่ายภาพที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไว้บ้าง เพราะภาพที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม มีข้อดีหลายอย่าง ที่สำคัญ ยิ่งนานวันยิ่งมีคุณค่า ไม่อยากเห็นนักเล่นกล้อง ส่องภาพ มาเสียใจภายหลังเหมือนกับผู้เขียน นึกแล้วก็อยากจะย้อนอดีตกลับไปสักหลาย ๆ สิบปี เป็นร้อยปี ยิ่งดีใหญ่ จะได้ไม่ต้องมานั่งเถียงกันเรื่องประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติพันธุ์ให้มันยุ่งยากอีกต่อไปเหมือนเช่นทุกวันนี้ หากสมัยก่อนมีกล้องถ่ายภาพ เราก็คงได้เห็นรูปร่างหน้าตาของบรรพบุรุษที่คิดค้นตัวอักษรไทยที่ทำให้เรามีอักษร-ภาษาประจำชาติอย่างในปัจจุบัน รวมทั้งบรรพบุรุษของเราอีกหลายต่อหลายคนที่เราเคารพบูชา โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมาในอดีต แต่ก็อย่างว่า คนไทยเราก็เก่ง สามารถจินตนาการสร้างภาพย้อนอดีตมาเขียนมาปั้นให้คนในยุคปัจจุบันได้ดูได้สักการะในสมัยก่อนผู้เขียนเป็นคนบ้านนอก บ้านอยู่แถบภูเขา มีเรื่องราวมากมายที่ปัจจุบันนี้ไม่มีให้เห็นแล้ว หากคิดได้อย่างปัจจุบัน วันแรกที่ถ่ายภาพเป็นจะตามไปถ่ายทุกสิ่งทุกอย่างเอาไว้ มาถึงวันนี้ภาพเหล่านี้มีค่านัก เป็นภาพที่หายาก ผู้เขียนมาจุใจคิด การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมจริง ๆ และเป็นเรื่องราว เมื่อปี พ.ศ. 2523 ผ่านมาแล้วเกือบ 27 ปี ภาพที่เริ่มถ่าย เริ่มเก็บส่วนใหญ่จึงเป็นภาพที่มีอายุไม่ถึง 20 ปีด้วยซ้ำ (แต่อาจมีคุณค่ามาก ๆ ในอีก 50-100 ปีข้างหน้าก็อาจเป็นไปได้ จะพยายามรอดู) ในช่วงของการถ่ายภาพวัฒนธรรมช่วงแรก ผู้เขียนสนใจการถ่ายภาพวิถีชีวิตผู้คนเป็นหลัก ภาพส่วนใหญ่ที่ได้เก็บและอัดขยายไว้ จึงเป็นภาพการทำไร่ทำนา การหาเลี้ยงชีพ เลี้ยงวัว หาดปลา หาหน่อไม้ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่พบเห็นโดยทั่ว ๆ ไป ถ่ายไปนาน ๆ ภาพก็เริ่มจะซ้ำซากจำเจ จึงหันไปถ่ายภาพอาชีพหัตถกรรม เช่น การทอผ้า จักสาน ขึ้นชอนนายแบบ นางแบบ ที่เป็นพ่อใหญ่

แม่ใหญ่ หรือไม่ก็เป็นเด็กน้อยไร้เดียงสา ลักษณะการถ่ายภาพอย่างนี้จึงติดเป็นนิสัยมาถึงปัจจุบัน ประสบการณ์ที่ได้อยากจะบอกว่า มากมาย ดังนั้นการถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรม หากจำแนกลักษณะการถ่ายภาพเป็นหลักใหญ่ อาจจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การถ่ายภาพแบบฉับไว ตามสถานการณ์จริง

การถ่ายภาพแบบนี้ผู้ถ่ายภาพจะต้องหุตาไว มีไหวพริบ หมายความว่า จัดมุกกล้องฉับไว หากเห็นว่างาม เหมาะเจาะดีแล้ว รีบยกกล้องขึ้นเล็งและถ่ายภาพทันทีที่ไม่มีลังเล ภาพที่ได้จะมีคุณค่ามาก เพราะเป็นภาพเหตุการณ์ เป็นการถ่ายโดยธรรมชาติ ไม่มีเสแสร้ง ไม่มีจรรยาบรรณ เห็นอย่างไรก็สะท้อนมุมมองออกมาอย่างนั้น ที่สำคัญไม่มีให้เห็นอีกครั้ง

มัดโพธิ์ บ้านทัพไทย อ. วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2543 ▲
सानคล้า บ้านดอนข่า ต.ทรายทอง อ. ศรีบุญเรือง จ. หนองบัวลำภู ปี พ.ศ. 2543 ►

เกิดแล้วเกิดเลย แต่การถ่ายภาพแบบนี้มักมีข้อเสียอยู่บ้างคือ การถ่ายอะไรที่เร็วเกินไป การจัดมุกกล้อง แสง หรือองค์ประกอบภาพมักไม่ค่อยดี ภาพอาจไหวไม่ชัด ตำแหน่งการถ่ายภาพอาจยังไม่เหมาะสม หากช่างภาพด้วยกันมองภาพที่ถ่ายก็ชวนให้มีข้อสงสัยว่าทำไมถ่ายมุกนี้ มุกอื่นสามารถถ่ายได้ดีกว่านี้เยอะ

สำหรับการถ่ายภาพในลักษณะนี้ ผู้เขียนมีแนวคิดว่าจะเหมาะสำหรับช่างภาพที่มีประสบการณ์ในการมองเห็นสิ่งที่เห็นว่าเป็นจังหวะที่หายาก ต้องถ่ายทันที หากมัวแต่จัดโน้

จัดนี้ก็เสียโอกาสไปเลย หรือหากจัดใหม่อาจทำให้ภาพเสียคุณค่าไปเลยก็เป็นได้ อีกประการหนึ่งก็คือ ช่างภาพควรมีทักษะในการใช้กล้องเป็นอย่างดี การปรับแต่งกล้อง ใช้เวลาสั้นหรือเป็นอัตโนมัติทันที พุดง่าย ๆ ก็คือ การถ่ายภาพแบบนี้ คนถ่ายภาพต้องมีประสบการณ์สูงทั้งมุมมอง มุมกล้องและใช้กล้องอย่างคล่องมือเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของคนถ่าย แต่ก็ขอเตือนเอาไว้ให้ระมัดระวังเกี่ยวกับเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกถ่ายภาพไว้ด้วย เพราะห้วงแต่อยากได้ภาพ เลยต้องโดนด่าไปบ้างก็มี

2. การถ่ายภาพตามโอกาสและสถานที่

การถ่ายภาพลักษณะนี้มีให้เห็นทั่วไป อยากได้ภาพงาม ๆ ต้องรู้จักเรื่องเวลา เพราะเวลาทำให้เกิดแสงเงาที่ดี ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนเกิดการเคลื่อนไหว เวลาเข้าตรู่ผู้คนทำอะไร สาย เที่ยง บ่าย เย็น มีกิจกรรมอะไร การแต่งกาย สีหน้า อารมณ์ เป็นอย่างไร หากช่างภาพเดินทางไปถ่ายภาพที่ใดให้รู้จักเรียนรู้วัฒนธรรมของคนในที่แห่งนั้นประกอบกับการศึกษาสถานที่ ก็จะเสาะแสวงหาภาพงาม ๆ จากแหล่งที่เดินทางไปได้

แม่บ้านทำไม้กวาด ต.บุ่งหวาย อ. วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี
ปี พ.ศ. 2544

พ่อใหญ่จักตอกไม้ฝ้าย ถ่ายที่ อ. ธวัชบุรี จ. ร้อยเอ็ด
ปี พ.ศ. 2547

บางครั้ง เราก็ต้องรู้จักการรอคอย การเลือกมุมกล้อง การแก้ไขปัญหาเรื่องแสงที่ไม่อำนวย การแก้ปัญหาลบหลักรบกวนที่เราไม่ต้องการให้ปรากฏในภาพ คุณค่าของภาพในลักษณะนี้อยู่ที่การใช้จังหวะในการถ่ายภาพที่เหมาะสมพอดี ตำแหน่งมุมมองที่ดีไม่เหมือนใคร ผู้เขียนไม่แปลกใจเลยที่บางครั้งเราไปถ่ายภาพชนิดเดียวกัน แต่ภาพออกมาสวยกว่ากันมาก เพราะจริง ๆ แล้ว การถ่ายภาพต้องอาศัยปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องหลายอย่าง หากมีกล้อง อุปกรณ์ดี คนถ่ายภาพมีแนวคิด มุมมอง และรู้จักเลือกจังหวะได้ดี พร้อมสรรพแบบนี้ภาพที่ออกมาก็คงสวยสมใจ

3. การถ่ายภาพแบบจัดแสดง

การถ่ายภาพแบบนี้มักเกิดจากจินตนาการของผู้ถ่ายภาพและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมบางครั้งเรามักจะพบอยู่เป็นประจำในเรื่องขององค์ประกอบภาพไม่ได้ตั้งใจ แสงไม่ดี สิ่งแวดล้อมไม่ดี แต่เราอยากได้ภาพดี ๆ เลยต้องจัดฉาก มีการเสริมเติมแต่งให้ดูใจ แต่ต้องไม่ผิดแผกไปจากความเป็นจริงจนเกินไปเลย

เก็บรังไหมออกจากจ่อ บ้านโคกสี อ. แกดดำ จ. มหาสารคาม ปี พ.ศ. 2531

เทคนิควิธีการถ่ายแบบง่าย ๆ ในการสร้างหมอกควัน เพื่อบรรยากาศตอนเช้าหรือปิดบังฉากหลังที่ไม่ต้องการ อาจใช้การก่อไฟสุมควันด้วยใบไม้สดกลบด้านบน หากยังไม่พอให้ใช้น้ำพรมเท่านี้ก็ได้อากาศสลัว ๆ ของหมอกควัน หากต้องการแสงสีทองตอนเช้า ก็อาจใช้กระดาษแก้วสีเหลืองทองที่ใช้ห่อของปิดหน้าเลนส์ตามความเข้มที่ต้องการ ภาพก็จะได้สีทอง ลองศึกษาดูนะครับ มีหลากหลายวิธีมาก เล่าตรงนี้คงไม่หมด ดังนั้น ผู้ถ่ายภาพต้องมีความเข้าใจในสภาพที่แท้จริง เข้าใจบรรยากาศจริง จากนั้นจึงจัดวาง จัดแสดง ถ่ายเท่าไรก็ได้ตามใจชอบภาพที่ได้จึงจะมีองค์ประกอบภาพที่ดี มีแสงเงาดี และมีคุณค่าให้ความรู้สึกเสมือนจริง

การถ่ายภาพ ทั้ง 3 ลักษณะ ผู้เขียนเห็นว่าดีและเหมาะสม ขึ้นอยู่กับสภาวะการณ์และความเหมาะสม เพราะลักษณะของตากล้องที่ดี คือ

1. ต้องถ่ายภาพที่สามารถสะท้อนให้เห็นตามความเป็นจริงได้ ไม่ใช่การหลอกลวง
2. ภาพที่แสดงออกมาต้องไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งว่าจริง หรือไม่จริง
3. ภาพต้องมีความงามตามธรรมชาติ ให้ความรู้สึกที่ดีในมุมมอง

เพื่อให้เห็นภาพพจน์ของการถ่ายภาพวัฒนธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนจะยกตัวอย่างการถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมสัก 3 ประสพการณ์ ที่เกิดขึ้นตามแถบลุ่มแม่น้ำโขง คือ

1. การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมที่ประเทศกัมพูชา
2. การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมในภาคอีสานของประเทศไทย

หลากหลายสไตล์ กัมพูชา-ลาว-ไทย

การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมที่ประเทศกัมพูชา

กัมพูชา เป็นประเทศที่กำลังอยู่ในช่วงการพัฒนา มีโบราณสถานติดอันดับโลก มีวิถีชีวิตของผู้คนในรูปแบบของตนเอง ด้วยเหตุที่รายได้ส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยว ผู้คนจึงมักประกอบอาชีพที่สนองตอบต่อการท่องเที่ยวของประเทศ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวนิยมถ่ายภาพนครวัด นครธม โบราณสถานแห่งมหาปราสาทหินอันยิ่งใหญ่ และปราสาทหินต่าง ๆ อีกมากมายหลายแห่ง การถ่ายภาพแต่ละครั้งที่ขาดไม่ได้ก็คือ ต้องมีภาพของตัวเองปรากฏอยู่ตามสถานที่นั้น ๆ ด้วย (แน่นอน คนถ่ายต้องเป็นคนอื่น) ผู้เขียนถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมที่ประเทศกัมพูชาในเขตจังหวัดเสียมเรียบ หรือเสียมราฐในอดีต ได้แง่คิดมุมมองว่า หากจะเก็บภาพผู้คนและโบราณสถานให้สนุก ได้อารมณ์ต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถานที่ก่อน เพราะการถ่ายภาพอะไรได้ดี ผู้ถ่ายภาพต้องมีศรัทธาต่อสิ่งนั้นก่อน หากเราเข้าใจสิ่งที่เห็น เราก็จะเกิดจินตนาการได้มากขึ้น ผู้เขียนโชคดีที่ในครั้งแรกของการเดินทางไปประเทศกัมพูชา ได้มีโอกาสร่วมเดินทางไปกับ ศ.ดร. ประกอบ วิโรจนกูฏ และ รศ. ดร. วิโรฒ ศรีสุโร เพราะทั้ง 2 ท่านที่กล่าวถึงนี้มีประสบการณ์ในการเดินทางที่กัมพูชาหลายครั้งแล้ว จึงมีเรื่องเล่าต่าง ๆ มากมายให้ผู้เขียนได้รับรู้รับทราบ ท่านมีข้อเสนอที่ดีว่า มุมไหนที่ดูแปลกกว่าที่อื่น ๆ น่าถ่ายเก็บไว้ โดยเฉพาะ รศ. ดร. วิโรฒ ศรีสุโร ท่านเป็นสถาปนิกไทยที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรม และประวัติศาสตร์ สามารถเล่าตำนานต่าง ๆ ได้อย่างสนุกสนาน ฟังได้ทั้งวันไม่เบื่อ การซึมซับความรู้เรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ไปด้วย ถ่ายภาพไปด้วย ทำให้รู้ว่าสิ่งใดควรถ่าย สิ่งใดไม่ควรถ่าย เพราะถ่ายมากเกินไปก็ไม่ได้ เปลืองฟิล์ม เปลืองดั่งค์

ภาพที่น่าถ่ายเก็บไว้เมื่อเราไปกัมพูชาหากให้จัดอันดับก็คือ 1) ภาพโบราณสถาน หมายถึงการถ่ายโดยรวมให้เห็นบรรยากาศ เน้นความงามตามธรรมชาติ และภาพถ่ายที่เจาะในรายละเอียดทางด้านลวดลายการแกะหิน การแกะรูปภาพตามตำนานความเชื่อต่าง ๆ 2) ภาพวิถีชีวิตของเด็ก ๆ ที่อยู่อย่างลำบาก บางคนต้องวิ่งขายของ เด็กที่กัมพูชา

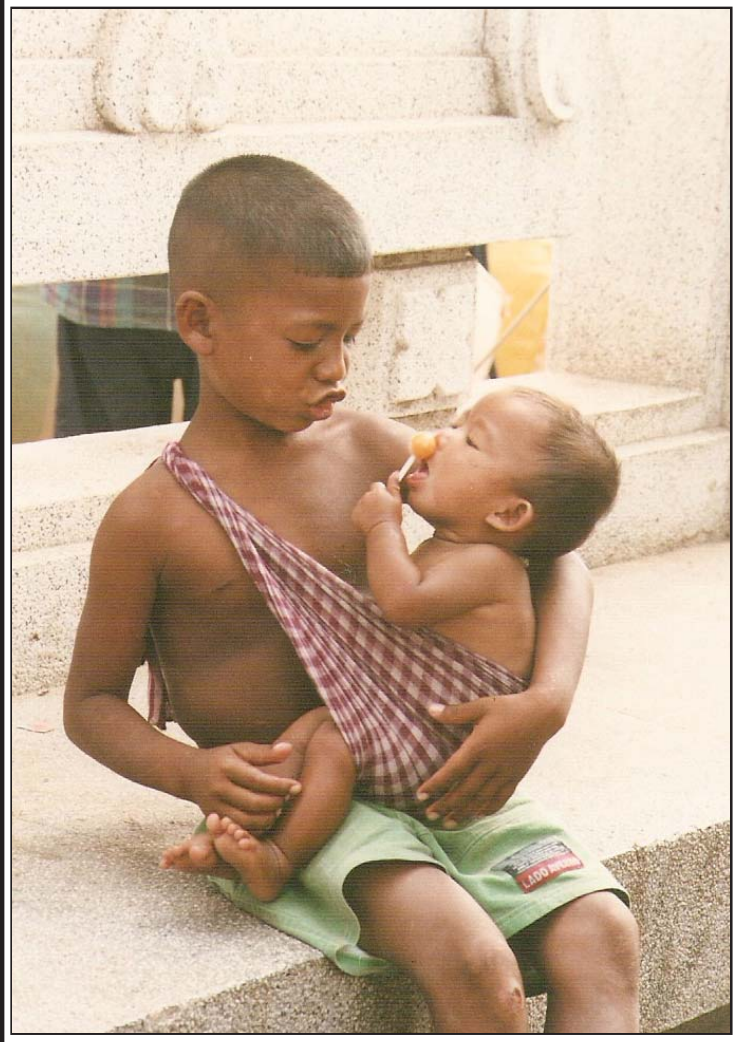
เป็นนักขายที่ดี มีวิธีการขายหลากหลายวิธี พูดได้หลายภาษา 3) ภาพการประกอบอาชีพ การทำมาหากินของผู้คน มีอาชีพต่าง ๆ มากมายที่น่าถ่ายภาพไว้ อีกไม่นานความเจริญ รุ่งเข้ามา อาชีพเหล่านี้ก็จะค่อย ๆ จางหายไป เหลือไว้เพียงความทรงจำ นับตั้งแต่การ เร่ขายของให้กับนักท่องเที่ยวข้างรถโดยสาร การวางแผงขายของที่ระลึก หาบเร่ต่าง ๆ รถบริการในรูปแบบต่าง ๆ 4) บ้านเรือน อาคารสถานที่ ต้องบอกว่าปัจจุบันกำลังเริ่ม เปลี่ยนไป ปัจจุบันยังพอหาถ่ายได้ หากในตัวเมืองควรถ่ายภาพบ้านเรือนและอาคารที่เป็น รูปแบบดั้งเดิมเก็บไว้ แต่หากเป็นตามหมู่บ้านก็จะพบกับบ้านเรือนในสไตล์กัมพูชา ได้ถุน มีพิน มีเกวียน คาดว่าอีกไม่นานน่าจะสูญหายและเปลี่ยนรูปแบบไป

ประสบการณ์ที่ผู้เขียนเดินทางไปถ่ายภาพที่กัมพูชา 3 ครั้ง ได้มุมมองที่แตกต่างกัน เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ภาพหินแกะสลักบางภาพที่เคยถ่ายไว้เมื่อหลายปี ก่อน เมื่อกลับมาดูอีกครั้งก็หายไปจากที่เดิม แหล่งโบราณสถานที่ยังไม่มีมีการบูรณะ ก็เริ่มมีการบูรณะจัดระเบียบ เป็นธรรมชาติของโลก ใครที่ยังไม่เคยไปก็ควรไป เกิดมา ชาติหนึ่งไม่เห็นนครวัด มรดกโลกที่อยู่ใกล้บ้านจะน่าเสียดายมาก แต่อย่าลืมตามที่บอก ตั้งแต่ต้น จะให้สนุกกับการถ่ายภาพต้องเรียนรู้แหล่งที่จะไปก่อน หากได้ภาษาตาม ความจำเป็นบ้างจะทำให้สะดวกยิ่งขึ้น

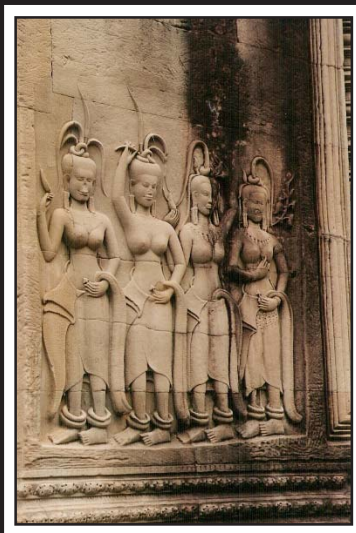
ขอร้องด้วยคน

รศ.ดร.วิโรฒ ศรีสุโรและศิลปินแห่งชาติประสาธตาทพรหม เมื่อปี พ.ศ. 2545

ภาพนี้ชื่อ จูจูบ บักทำน้อย

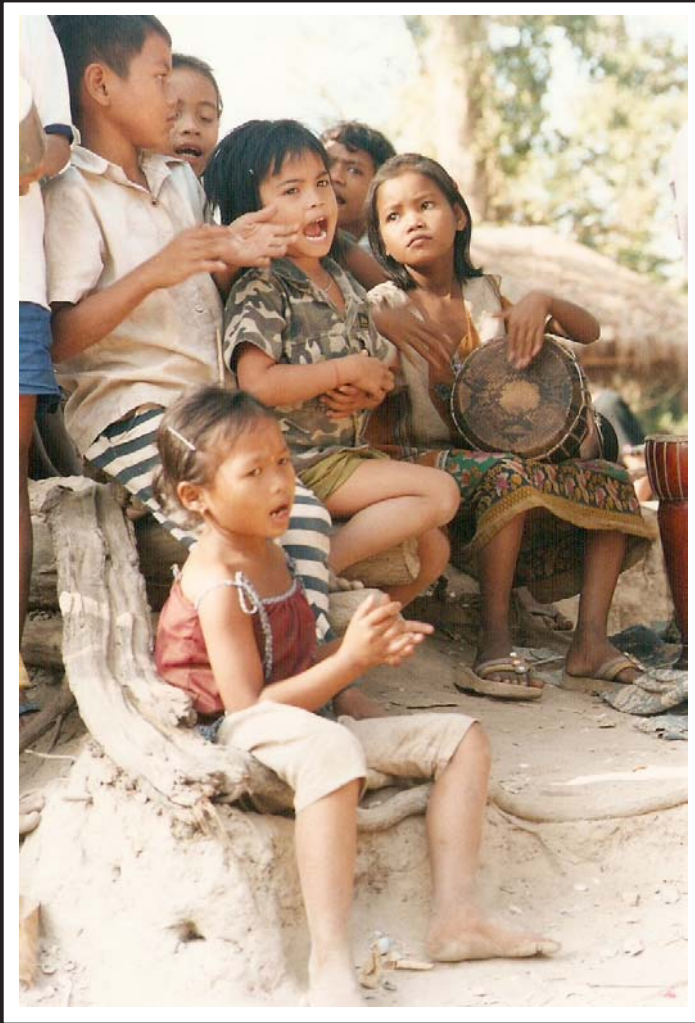
ถ่ายที่ด่านอรัญประเทศ จังหวัดกัมพูชา เมื่อ ปี พ.ศ. 2545 สภาพอย่างนี้มีให้เห็นทั่วไป ลักษณะการถ่ายภาพเน้นลีลาท่าทางของแบบ ถ่ายไป 3 ภาพ ดูดี 1 ภาพ ซึ่งคนถ่ายภาพต้องแอบถ่าย อาศัยจังหวะที่เป็นธรรมชาติ ได้อารมณ์ บอกเรื่องราวของพี่ที่กำลังหลอกล่อให้น้องกินลูกอมที่นำมาปลอมใจให้น้องหยุดร้องไห้ เป็นภาพวิถีชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงความรัก ความผูกพัน และความรับผิดชอบของพี่ที่มีต่อน้อง เราเคยมีความรู้สึกแบบนี้กับน้องของเราบ้างไหม

กัมพูชา เป็นประเทศที่ร่ำรวยทางด้านวัฒนธรรมไม่แพ้ประเทศอื่นใดในโลก มีสิ่งก่อสร้างโบราณสถานในโลกตะลึง เป็น 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก การถ่ายภาพควรเก็บทุกแง่มุม ทั้งภาพมุมกว้างให้เห็นบรรยากาศ มีคนประกอบบ้างเพื่อให้มีชีวิตเห็นการเคลื่อนไหวและใช้เปรียบเทียบกับขนาด เมื่อเข้าไปใกล้เราจะเห็นความงดงามประณีตของงานแกะสลักหินตามฝาผนัง ควรค่าแก่การถ่ายภาพเก็บมาชื่นชม ถ่ายภาพอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ บันทึกไว้ไม่เสียหาย เพราะนี่คือ การบันทึกประวัติศาสตร์

ร้านค้าตามรายทางของแต่ละประเทศ แต่ละยุคสมัยก็จะแตกต่างกันไปตามสภาวะเศรษฐกิจทั้งของคนขายและของคนซื้อ การเก็บภาพเหล่านี้จะเห็นความเปลี่ยนแปลง เมื่อหลายปีผ่านไป ภาพบน เป็นร้านค้าขายของที่ระลึกประเภทหินแกะสลัก ภาพเขียน เครื่องเงิน และเครื่องจักสาน มีอยู่ทั่วไปตามสถานที่แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานของประเทศกัมพูชา เปรียบเทียบกับภาพล่าง เป็นสภาพร้านค้าตามหมู่บ้าน ชายเปียร์อังกอร์ น้ำอ้อย บุหรี่ น้ำดื่ม และเหล้าดองยา ช่างเข้าใจนักท่องเที่ยวอะไรอย่างนี้

ภาพชื่อ ขอร้องให้สุดเหวี่ยง ไม่เกี่ยงเวที

ถ่ายบริเวณร้านค้า ด้านหน้าของปราสาทตาพรหม ประเทศกัมพูชา เป็นอะไรที่แปลกมาก สภาพปกติจะไม่มีการเล่นดนตรี ร้องรำทำเพลง แต่เมื่อมีคณะนักท่องเที่ยวเดินมาใกล้จะถึงบริเวณในภาพ เด็ก ๆ รวมทั้งนักดนตรี ก็จะรีบวิ่งมารวมกลุ่มกันร้องเพลง ประสานเสียง ไพเราะมาก นักท่องเที่ยวก็จะถ่ายรูปกันใหญ่ และให้เงินสนับสนุนศิลปินน้อย ๆ ตามจิตศรัทธาและความชื่นชม ผู้เขียนชอบมาก เด็ก ๆ ดูน่ารักไร้เดียงสา การถ่ายภาพแบบนี้ หากอยากได้ภาพที่ได้อารมณ์ต้องดูจังหวะ สายตา สีสันแอ็ดชั่นดี ๆ ไม่จำเป็นต้องถ่ายภาพรวมอย่างเดียว เลือกมุมงาม ๆ จับหว่าให้ดี ๆ

อยากจะตั้งชื่อภาพนี้ว่า ร่มร่ำจะเอาไหม

ภาพนี้ไม่ใช่ฝีมือผู้เขียนถ่ายเองแน่นอน เพราะกำลังตกเป็นเป้าของการถูกรุมและร่ำร่ำให้ช่วยซื้อ กลายเป็นนายแบบกับการถ่ายภาพที่เปลือย ทุกคนในภาพนี้ไม่ทราบเลยว่าถูกแอบถ่าย ผู้เขียนมาทราบอีกครั้งเมื่อตอนเห็นเป็นภาพแล้ว จังหวะพอดีมาก แสงเงาก็ดี บ่งบอกเรื่องราวได้โดยไม่ต้องมีคำอธิบายแต่อย่างใด เหตุการณ์นี้เกิดบริเวณข้างรถที่จอดอยู่บริเวณหมู่บ้านในเขตเสียมเรียบ (เสียมราฐ) ประเทศกัมพูชา ภาพนี้ถ่ายโดย ศ.ดร. ประกอบ วิโรจน์กัญ ซึ่งนั่งอยู่บนรถโดยสาร แสดงถึงประสบการณ์ในการถ่ายภาพที่รู้จังหวะ มุมกล้อง และการตัดสินใจที่ฉับไว ผู้เขียนชอบภาพนี้มาก เพราะนาน ๆ จะมีภาพของตัวเองสักภาพ ส่วนใหญ่ถ่ายแต่ภาพคนอื่น

การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมที่ สปป.ลาว

สปป.ลาว มีอยู่ 16 แขวง 1 เขตปกครองพิเศษ และ 1 นครหลวง เดิมมักจะบอกว่า สปป.ลาว มี 3 ชนชาติ คือ ลาวสูง ลาวเทิง และลาวลุ่ม มี 68 ชนเผ่า ปัจจุบันจัดแบ่งใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) สปป.ลาว ประกอบด้วย 49 ชนเผ่า มีทั้งหมด 4 หมวดยุทธศาสตร์คือ 1) หมวดยุทธศาสตร์ลาว-ไต 2) หมวดยุทธศาสตร์มอญ-ขะแม 3) หมวดยุทธศาสตร์จีน-อีเบต และ 4) หมวดยุทธศาสตร์ม้ง-อีเวมี่ยน เหตุที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนมาเรื่อย ๆ เป็นเพราะ สปป.ลาว มีสภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกันมากทั้งส่วนที่อยู่ริมแม่น้ำ พื้นราบ หุบเขาและบนภูเขา ผู้คนที่อาศัยอยู่มีหลากหลายชนเผ่าและภาษา วิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชนแตกต่างกันมาก ที่ต้องเกริ่นให้ทราบก่อนล่วงหน้าเพราะสภาพของ สปป.ลาว ก็มีรูปแบบของตนเอง ไม่เหมือนใคร ถ้าหากจะบอกว่าใกล้เคียงก็คงจะเป็นภาคอีสานของประเทศไทย

ไป สปป.ลาว มีอะไรน่าสนใจ สำหรับคนไทยแล้ว ประเทศที่ไปแล้วรู้สึกสบายใจ ปลอดภัย เหมือนอยู่บ้านตนเอง ก็ สปป.ลาว นี่แหละ ภาษาอาจจะไม่เหมือนกันแต่ก็พูดกันเข้าใจ อาหารการกิน รสชาติใกล้เคียงกัน ศาสนาก็ไม่แตกต่างกันมาก จุดสนใจสำหรับช่างภาพ เมื่อเข้าไป สปป.ลาว ก็คือ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม หากอยู่ในบริเวณพื้นที่สังคมเมือง วิถีชีวิตค่อนข้างใกล้เคียงกับภาคอีสานของไทย แต่หากพิจารณาโดยละเอียด จะเห็นความแตกต่างที่น่าสนใจ ผู้เขียนไปเก็บข้อมูลที่ สปป.ลาว หลายครั้งทั้งลาวทาง ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ หากไปภาคเหนือของ สปป.ลาว นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ มักจะมุ่งตรงไปที่หลวงพระบาง เมืองมรดกโลก มีวัด มีพระราชวัง บ้านเรือน สถานที่ราชการ ที่งดงามบอกถึงความรุ่งเรืองในแต่ละยุคสมัย ควรค่าแก่การบันทึกไว้บนแผ่นฟิล์ม ลองวางแผนการถ่ายภาพเล่น ๆ ดู ตอนเช้าเป็นเวลาสำคัญของนักท่องเที่ยว เพราะมีพระออก บิณฑบาตรจำนวนมากเดินเป็นแถวยาวเหยียดให้ช่างภาพบันทึกความทรงจำที่ไม่เหมือนใคร ผู้คนมีทุกวัยออกมาทำบุญใส่บาตรตอนเช้า การแต่งกายอนุรักษ์ความเป็นพื้นถิ่น เสร็จจากการถ่ายภาพพระบิณฑบาตรแบบมีหมอกและแสงสลัว ๆ ไปถ่ายภาพกันต่อที่ตลาดเช้าพบปะ วิถีชีวิตที่หลากหลายชนเผ่า พิธีกรรมธัญญาหารที่แปลกตา พอถึงกลางวันเที่ยวชมวัด และแหล่งหัตถกรรมจากผ้า หรือเครื่องเงิน สุดท้ายช่วงเย็นถ่ายภาพถนนคนเดิน มืงาน

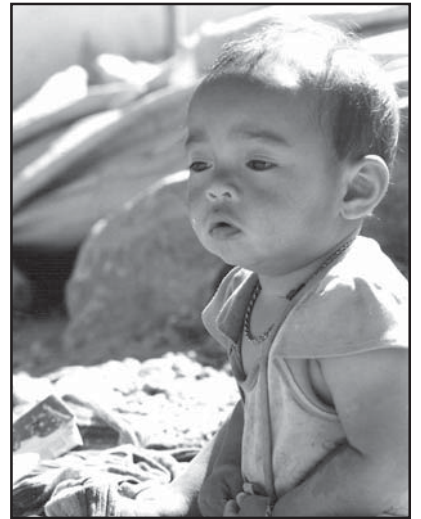
หัตถกรรมจำหน่ายตามท้องถนนมากมาย นักถ่ายภาพมาที่นี้ต้องจุใจกับการถ่ายภาพที่หาได้ยากในเมืองไทย

หากต้องการถ่ายภาพ สังคมชนบทตามชนเมืองหรือหุบเขาในเขตลาวตอนกลาง หรือตอนใต้ คงต้องอาศัยคนนำทาง เพราะแต่ละพื้นที่มีหลายสิ่งหลายอย่างที่น่าสนใจ และแตกต่างกัน ยิ่งเดินทางลึกเข้าไปในหมู่บ้าน ความหลากหลายทางด้านความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิต รูปแบบงานหัตถกรรม ก็น่าสนใจมากขึ้น ผู้เขียนก็อยากจะแนะนำว่า ช่างภาพที่จะเสาะหาประสบการณ์จากการถ่ายภาพในชนเผ่าต่าง ๆ นอกจากจะหาความรู้จากแผนที่ และเส้นทางการเดินทางแล้ว ควรจะศึกษาข้อมูลความเชื่อต่าง ๆ ของแต่ละชนเผ่าก่อน ไม่ควรบุกเดี่ยวโดยไม่รู้เรื่องอะไรเลย การไปทำผิดฮึดคงประเพณีความเชื่อเป็นเรื่องใหญ่ ปัจจุบันมีคนเดินทางเข้าไปจำนวนมากและได้เขียนตำนานต่าง ๆ เอาไว้มากลองศึกษาทำความเข้าใจก่อนไป เพราะบางชนเผ่าที่ผู้เขียนเข้าไปและขออนุญาตถ่ายภาพ กว่าจะพูดคุยกันรู้เรื่องได้ก็ใช้เวลานานมาก และมีจำนวนมากที่ไม่ยอมให้ถ่ายภาพ เพราะเกรงเรื่องการนำภาพไปใช้ในทางที่ไม่ดีที่เกี่ยวข้องถึงภูตผีไสยศาสตร์ ความเชื่อเหล่านี้ คือสิ่งที่ช่างภาพต้องทำความเข้าใจให้ความเคารพ นอกจากการศึกษาข้อมูลล่วงหน้าแล้ว ในการเดินทางต้องเตรียมตัวให้พร้อม การแต่งกายต้องเหมาะสม เครื่องประดับหากใส่ควรดูความเหมาะสม

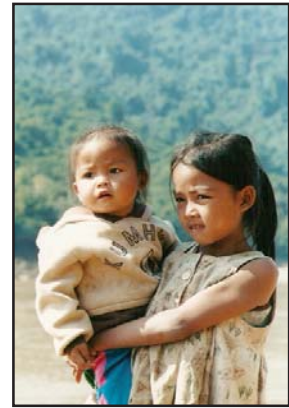
จะถ่ายภาพอะไร ต้องดูความชอบของตนเองเป็นสำคัญ เพราะแต่ละคนมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายภาพต่างกัน แต่ถ้าจะให้ดีสุดสำห้เดินทางไปไกลถึงต่างประเทศน่าจะใช้กล้องทั้ง 2 ระบบ คือ ทั้งกล้อง SLR และกล้องดิจิตอล ซึ่งกล้องดิจิตอลจะมีประโยชน์มากในการถ่ายภาพจำนวนมาก ๆ ถ่ายได้ทุกอย่างทุกอย่าง ทุกสถานการณ์ และทุกสภาพแสง โดยไม่ต้องเสียตายดั่งค์ แต่กล้อง SLR ใช้ฟิล์ม ซึ่งเราสามารถถ่ายภาพเคลื่อนไหวได้เร็ว จับภาพนับวินาที ไม่เสียโอกาสสร้างความงามที่มีคุณค่าได้ตามสไลด์กล้องฟิล์ม

ภาพจากนครหลวงเวียงจันทน์ และรายทางไปหลวงพระบาง บรรยายาคบนท้องถนน ที่ผู้คนสัญจรไปมาในแต่ละช่วงเวลา สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ทำมาหากิน ยานพาหนะที่นิยมใช้ตามยุคสมัย อาคารบ้านเรือนที่เป็นไปตามความเจริญของโลก ช่างภาพไม่ควรพลาดโอกาสดี ๆ อย่างนี้ในการเดินทางแต่ละครั้ง อย่ามัวแต่นอนตื่นสาย หรือวิ่งหาซื้อของฝากจนลืมภาพที่หาได้ยากในยามเช้า

ภาพวิถีชีวิตของชนชาติลาวสูง สปป.ลาว ถ่ายบนรถโดยสารขณะกำลังเดินทางจาก นครหลวงเวียงจันทน์ไปหลวงพระบาง ด้วยแสงเงาที่ดี มุมกล้องที่ดี ก็จะสามารถสร้างสรรค์ภาพที่ดีได้ แม้ว่าบางครั้งสถานการณ์จะไม่เอื้ออำนวย ไม่สามารถจะลงจากรถเดินไปหามุม หรือตำแหน่งในการถ่ายภาพได้ตามใจชอบก็ตาม

ภาพโดยรวมแสดงวิถีชีวิตระหว่างพี่น้อง ถ่ายภาพตามรายการจากนครหลวง เวียงจันทน์ไปหลวงพระบาง เมื่อ ปี พ.ศ. 2546 ภาพเหล่านี้เมื่อนำมาจัดในกลุ่มเดียวกัน ทำให้เรามองเห็นวิถีชีวิต ความรัก ความขัดแย้ง และความรับผิดชอบระหว่างพี่น้องของเด็กๆ ใน สปป.ลาว ซึ่งก็เหมือนกับเด็กทั่วไปที่มีทุกศาสนา มีความต่างที่เห็นจากแววตา อารมณ์ คือ ความใส ชื่อ บริสุทธิ์ ดุน่ารัก อะไรอย่างนี้

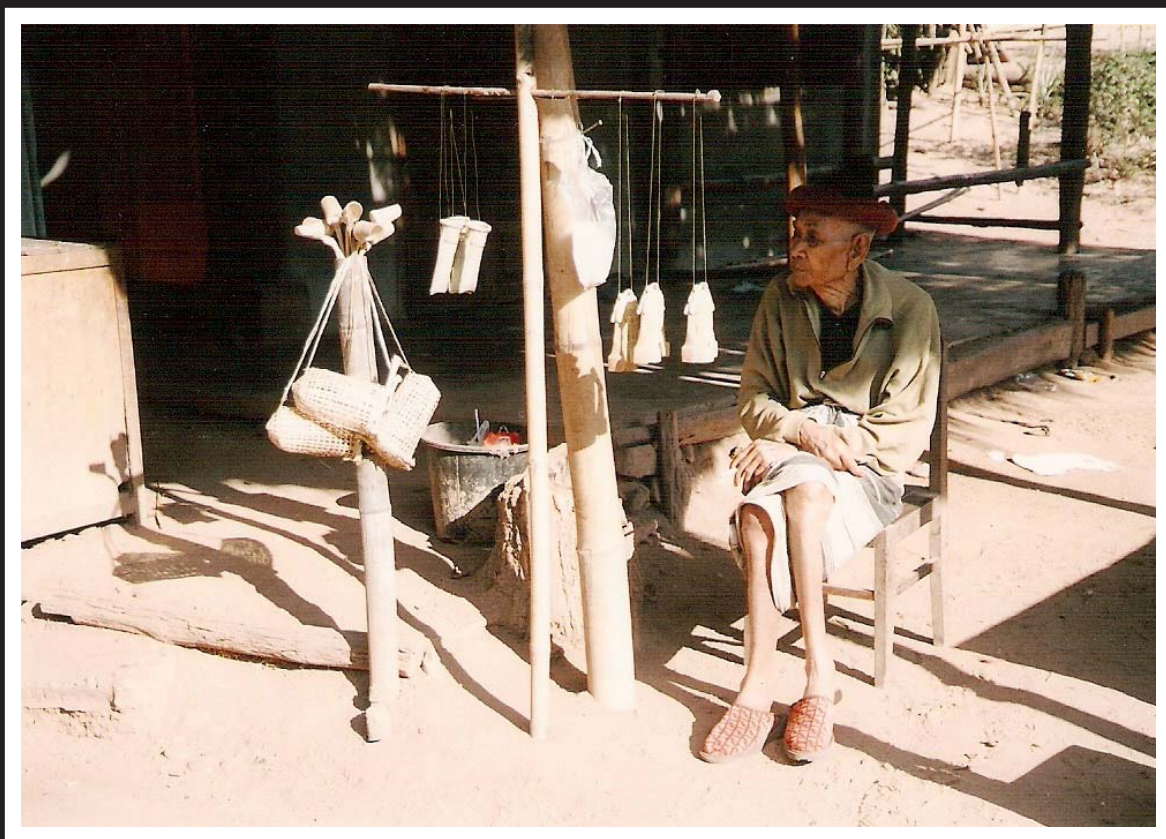

พระบิณฑบาตที่หลวงพระบาง

เป็นงานถ่ายภาพที่ทำหายช่างภาพ เพราะต้องมารอถ่ายตั้งแต่ตี 4 ในสภาพมีหมอก ปกคลุม อากาศที่หนาวเย็น แสงยังไม่มีต้องอาศัยไฟแฟลช และต้องดูจังหวะของพระและโยมที่พอดี ยังโชคดีอยู่บ้างที่การบิณฑบาตของพระที่หลวงพระบางมีเป็นจำนวนมากและใช้เวลานาน เราสามารถถ่ายภาพได้อย่างจุใจตั้งแต่ยังไม่มีแสง จนแสงเริ่มโผล่ มุมกล้อง จังหวะ ระยะของการถ่ายที่พอดี เป็นส่วนสำคัญของการถ่ายภาพลักษณะนี้

ภาพนี้ตั้งชื่อว่า อาบแดดรอ

ถ่ายที่บ้านช่างโท หลวงพระบาง เมื่อ ปี พ.ศ. 2546 สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนเฒ่าคนแก่ที่มีฝีมือในงานจักสานไม้ไผ่ เมื่อโลกเปลี่ยนไป ของใช้ดั้งเดิมแต่โบราณประเภท ผักมิด หมากซิก บ่วง (ช้อนไม้ไผ่) กะทอใส่นก ถูกผลิตมาจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวเป็นของที่ระลึก แสงเงาของภาพเป็นบรรยากาศยามเช้าประมาณ 09.00 น.

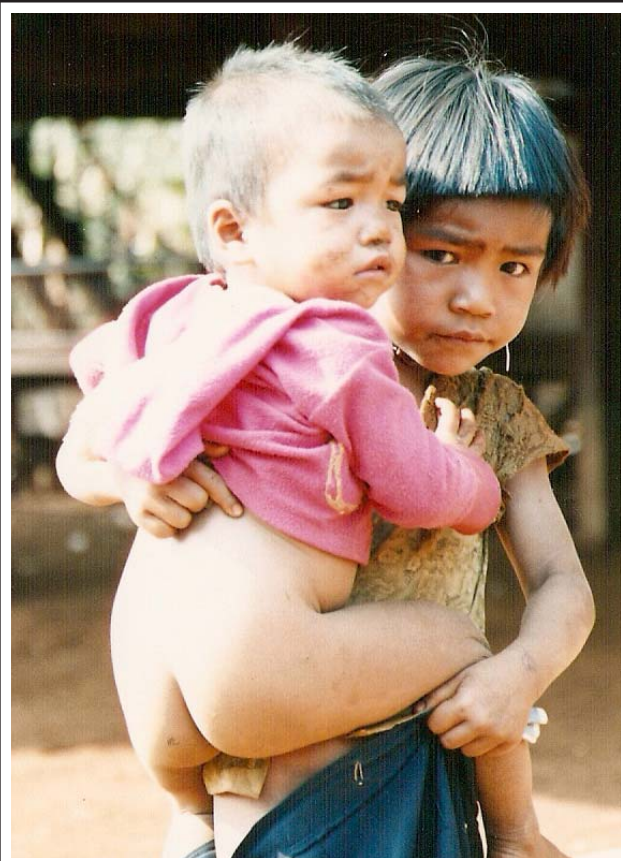
ผ้าทอมือที่บ้านผานม หลวงพระบาง คงพลาดไม่ได้หากมีโอกาสไปหลวงพระบาง ต้องแวะไปที่หมู่บ้านหัตถกรรมผ้าทอมือขึ้นชื่อของหลวงพระบาง นอกจากการตระเวนถ่ายภาพตามหมู่บ้าน ยังมีอาคารจำหน่ายสินค้าผ้าทอมือและสาธิตการทอผ้า เลือกมุมกล้องที่ดี นางแบบที่ดี องค์กรประกอบที่ดี เพื่อบอกเล่าเรื่องราว ภาพนั้นก็ออกมาดี ดูได้ไม่เบื่อ

เปรียบเทียบให้เห็นบรรยากาศของการขายของในแต่ละเส้นทางทางท่องเที่ยว ทั้งทางบกและทางน้ำ ของแขวงจำปาสัก สปป.ลาว ในปี พ.ศ. 2545 บางแห่งก็ไม่แตกต่างจากบางจังหวัดของไทย นี่คือวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงของสองประเทศ ไม่แน่ว่าบรรยากาศของความเป็นกันเองอย่างนี้จะมีให้เห็นอีกนานเท่าใด

ภาพชนชาติลาวเทิง ของ สปป.ลาว ที่มีวิถีชีวิตเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน วัฒนธรรมการสูบกอก ดูดเหล้าไท เมื่อเข้าไปชมวิถีชีวิตในบ้านทุกบ้าน ก็จะมีการก่อกองไฟประกอบอาหารในบ้านมีแผงไม้ไผ่แขวนไว้ด้านบนสำหรับวางอาหารที่ ถนอมไว้รับประทานนาน ๆ นี่คือ ภาพที่ควรค่าแก่การบันทึก ซึ่งไม่แน่ว่าวัฒนธรรมนี้จะอยู่นานเพียงใด

ภาพนี้ชื่อ ชื่นซี่ (ผ้าถุงหลุด)

ถ่ายภาพที่บ้านจะคำไทย์ เมืองท่าแตง แขวงเซกอง สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2545
 ความเป็นจริงเด็กก็อยู่ปกติสุขของเขาดี ๆ นี่แหละ กำลังมองด้วยความสงสัยว่า เราจะทำ
 อะไรกัน วันนั้นผู้เขียนมองดูแสงตอนเช้าเห็นแสงสวยเข้าท่าดีก็เลยมองหาเหยื่อ เกิด
 ความรู้สึกว่ พี่น้องคู่นี้ดูน่ารัก น่าซังดี ลองจัดองค์ประกอบ หันทิศทางให้กันขาวขาว
 รับกับแสงให้แดดสาดส่องกันสักหน่อยน่าจะงาม พอเริ่มถ่ายภาพแรกเด็กก็บอกร่าย พอถ่าย
 ไปถ่ายมา ผ้าชิ้นคนพี่ก็เลยบังคับไม่ค่อยอยู่ ถ่ายภาพนี้ออกมาสะท้อนมุมมองให้เห็น ถึงความ
 รับผิดชอบ ห่วงทั้งน้องจะหลุดมือ ห่วงทั้งผ้าชิ้นที่กำลังจะหลุด ห่วงทั้งตากล้องที่ถ่ายภาพ
 ไม่ยอมเสร็จสักที ภาพนี้ก็เลยน่าเอ็นดูดีนะ

การถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมในภาคอีสานของประเทศไทย

เหตุที่ยกเอาภาคอีสานของประเทศไทยมาเล่าเป็นกรณีตัวอย่าง เพราะตั้งแต่ต้นผู้เขียนพยายามจับเส้นทางแม่น้ำโขงเป็นสายวัฒนธรรมให้ท่านผู้อ่านได้ติดตาม ภาพประกอบต่าง ๆ ที่นำมาใช้จะได้เกิดข้อเปรียบเทียบในแง่มุมต่าง ๆ ได้ มีคนเคยกล่าวไว้ว่า สายน้ำเป็นแหล่งก่อกำเนิดวัฒนธรรม เนื่องจากตั้งแต่โบราณมา การอพยพเคลื่อนย้ายชุมชนโบราณมักจะสืบค้นได้จากแหล่งน้ำต่าง ๆ แม่น้ำโขงก็เช่นเดียวกันมีหลายอย่างที่น่าศึกษา

ภาคอีสานของไทยเลียบลำน้ำโขงมาตั้งแต่จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร และอุบลราชธานี มีแม่น้ำสายสำคัญในภาคอีสานไหลลงสู่แม่น้ำโขง 2 สายคือ แม่น้ำชี และแม่น้ำมูล วิถีชีวิตของคนอีสานมีทั้งรูปแบบตามลำน้ำ พื้นที่ราบ และบริเวณหุบเขา ก่อเกิดวัฒนธรรมมากมายทั้งสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม งานหัตถกรรม ความเชื่อ ประเพณี ฮีตสิบสองคองสิบสี่ การละเล่นพื้นบ้าน และอื่น ๆ ปัจจุบันอยู่ในช่วงของการปรับเปลี่ยนระหว่างวิถีสังคมใหม่และวิถีสังคมแบบดั้งเดิม

ผู้เขียนเป็นคนอีสานได้แต่รู้สึกเสียดายเหตุการณ์ในอดีตต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตและค่อย ๆ ผ่านเลยไปโดยที่ยังไม่มีโอกาสได้บันทึกภาพไว้ทุกแง่มุม อยากจะกลับไปถ่ายอีกก็สายเกินไปหลายเรื่องแล้ว สิ่งที่ได้ทำก็คือ ความรู้สึก ภาพที่ติดตามฝังใจมาแต่อดีต บางส่วนที่สามารถถ่ายภาพแบบจัดฉาก/จัดแสดงได้ก็ทำ เพราะอย่างไรก็คงจะไม่มีทางย้อนอดีตกลับมาได้ จะรอให้คนยุคหลัง หรือคนถิ่นอื่นมาถ่ายให้ก็คงไม่ได้ความรู้สึกที่แท้จริง ดังนั้นหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมจึงต้องตามถ่ายตามเก็บบันทึกข้อมูลไว้ไม่ให้สูญหายไป บางท่านอาจสงสัยว่า จะต้องไปตามถ่ายตามเก็บไว้ทำไม ด้วยเหตุที่ถิ่นเกิด คือ อีสาน มุมมองทางด้านความงามของศิลปวัฒนธรรมจึงมีมากและฝังลึกเป็นภาพที่ชัดเจน หากเราไม่ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งดี ๆ เหล่านี้ไว้ แล้วลูก หลาน เหลนเราจะรู้ได้อย่างไร เพราะนับวันสิ่งเหล่านี้ก็จะเริ่มหายไป ภาพถ่ายเป็นอะไรที่เก็บรักษาได้ง่าย เผยแพร่ได้รวดเร็ว หากเราไม่มีสิ่งภูมิใจในอดีตก็เหมือนลูกกำพร้าที่ไม่รู้จักว่าพ่อแม่คือใคร ดังนั้นในหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา หลังจากที่ได้เขียนได้นำภาพถ่ายออกเผยแพร่ทั้งการทำเป็นไดอารี่ และตีพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ มีผู้คนที่ให้ความสนใจ บางคนก็แอบขโมยนำไปตีพิมพ์ต่อ บางคนก็ขออนุญาตนำเผยแพร่ บางคน

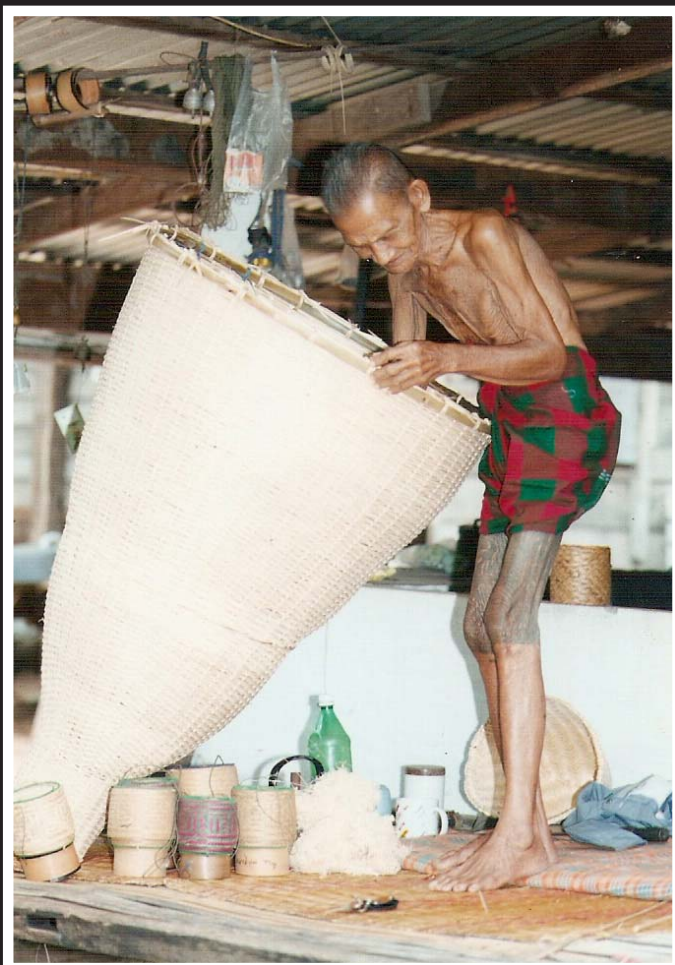
ก็นำไปเป็นแบบในการเขียนภาพวิถีชีวิต จากสิ่งที่เกิดขึ้น อย่างน้อยก็เกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนช่วยอนุรักษ์ความเป็นพื้นถิ่นเอาไว้ แม้จะขออนุญาตหรือไม่ก็ดีใจในผลงานและฝีมือของตน

วิถีชีวิตของคนอีสานในฤดูกาลทำนา ปัจจุบันเป็นภาพที่หาดูได้ยาก การไถ การคราด ยังคงใช้ควาย คนที่ทำหน้าที่คราดก็ทำไป คนที่เหลือก็ช่วยกันปักดำ และสุดท้ายก็เป็นบรรยากาศของการนวดข้าว เป็นอะไรที่น่าดู สะท้อนให้เห็นบรรยากาศที่แท้จริงของคนอีสาน

การถ่ายภาพงานหัตถกรรม ไม่เป็นเพียงการถ่ายภาพสิ่งของที่เป็นผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่เป็นการสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของคนทำ ภาพพ่อใหญ่ในลีลาต่าง ๆ ที่เป็นธรรมชาติ บอกกับมุมมองแสดงให้เห็นสิ่งที่ทำ สามารถบอกเรื่องราวและให้ความรู้สึกที่ดีได้ ที่สำคัญทุกครั้งถ่ายอย่าลืมจดบันทึกรายละเอียด

ภาพนี้ถ่ายที่อำเภอดอนตาล
จ. มุกดาหาร เมื่อปี พ.ศ. 2543 คิดว่า
คงหาครูได้ยากในปัจจุบัน สองพ่อใหญ่
ขณะนั้นอายุ 80 กว่าปี ยังคงแข็งแรง
ตั้งอกตั้งใจช่วยกันขึ้นขอบเครื่องจักสาน
ที่ใช้ในการตีฝ้ายให้ลูกหลานได้ใช้งาน
ขาของพ่อใหญ่ทั้งสองข้างสั่นคลอนดำ
ตั้งแต่เข้าขึ้นไปตามความเชื่อของ
ชายชาติรีในสมัยโบราณ แล้วทุกวันนี้
จะไปหาถ่ายภาพดีได้อย่างนี้ได้ที่ไหน

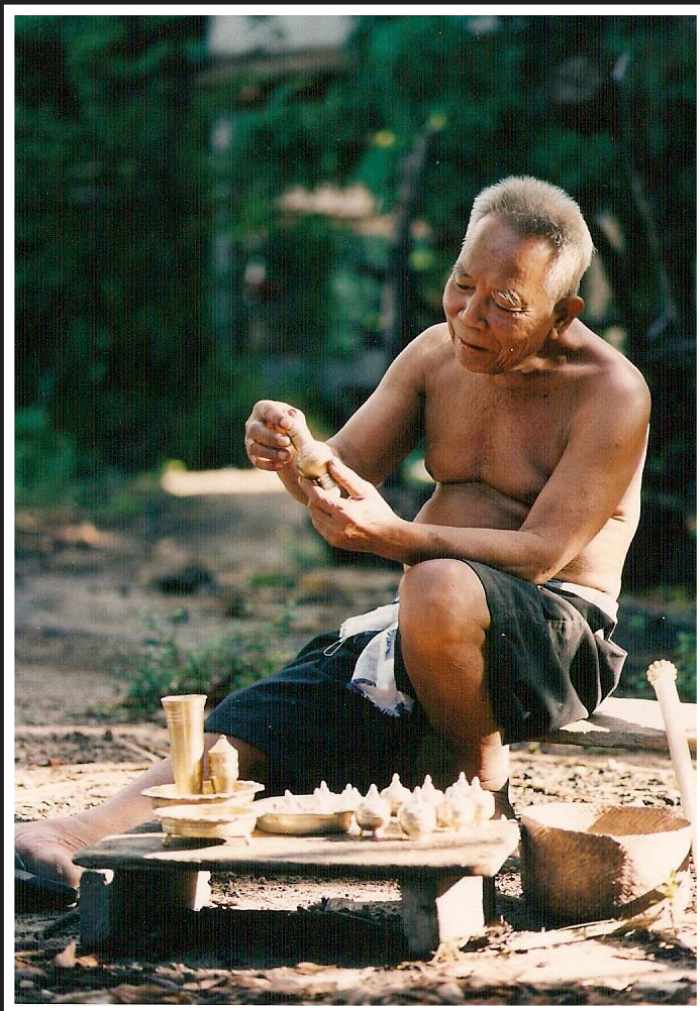

การถ่ายภาพผลิตภัณฑ์

ในงานหัตถกรรมที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน มีความหลากหลายมาก เช่น เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเงิน ผ้าทอมือ และเครื่องจักสาน การถ่ายภาพลักษณะนี้ให้เด่น มีหลายวิธี ผู้ถ่ายภาพอาจนำกระดาษขาว หรือดำ มาทำเป็นพื้นหลังก็ได้ แต่หากไม่สะดวก ลองหามุมที่ดี แสงสะท้อนที่พอดีจะช่วยให้เห็นความงาม ลวดลายรูปทรงของผลิตภัณฑ์ได้ดีขึ้น

การปั้นเตา บ้านช่างโท ต.ท่าซ้องเหล็ก อ.วารินชำราบ หัตถกรรมเด่นของ จ.อุบลราชธานี
 อยากจะเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของการถ่ายภาพ 2 ภาพนี้ หากเราถ่ายโดยไม่เลือก
 จังหวะและมุมกล้อง ภาพก็จะออกมาดูรกเหมือนภาพเล็ก แต่หากเรารู้จักเลือกมุมกล้องบ้าง
 รอจังหวะของมือและอากัปกิริยาของช่างปั้นเตาบ้าง จะได้ภาพที่ดีขึ้น ในภาพนี้ผู้เขียน
 ได้ก่อกองไฟ สร้างหมอกควันไว้ด้านหลัง เพื่อช่วยบดบังสิ่งที่ดูรก และขับผิวของแบบให้เด่นขึ้น
 บังเอิญสุนัขที่ช่างปั้นเลี้ยงไว้อยู่ใกล้ๆ โผล่เข้ามาพอดี ภาพนี้จึงได้จังหวะ บรรยากาศ และ
 เรื่องราวที่ดูเป็นธรรมชาติ

ลุงทอง ล้อมวงศ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมทองเหลืองบ้านปะอาว ต. หนองซอน อ. เมือง จ. อุบลราชธานี ใครต่อใครมา จ. อุบลราชธานีก็อยากจะมาชมงานหัตถกรรมทองเหลืองบ้านปะอาวได้ถ่ายภาพลุงทองผู้บุกเบิกงานหล่อทองเหลือง แบบโบราณ ลุงทองถูกถ่ายภาพจนชิน มีลีลาท่าทางที่ถ่ายได้เป็นธรรมชาติ (น่าเสียดายปัจจุบันลุงทองเสียชีวิตแล้ว) ภาพแห่งความทรงจำเหล่านี้มีค่ามาก ภาพที่ดีและมีคุณค่าจะเกิดขึ้นเมื่อเรามีการจัดองค์ประกอบที่ดีเข้าร่วมด้วย

อยากฝากความในใจไว้สำหรับนักถ่ายภาพที่อยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ว่าจะภูมิภาคไหน อย่าไปเสียต่ายเลยกับการกดชัตเตอร์ 1 ครั้ง เพราะทุกครั้งที่ผ่านมาเลยไป สิ่งเหล่านั้นได้กลายเป็นอดีตไปแล้ว ไม่สามารถย้อนกลับไปถ่ายได้อีกครั้ง หรือถึงแม้จะกลับไปถ่ายได้ก็ไม่เหมือนเดิม ท่านจะเห็นคุณค่าเมื่อท่านมีโอกาสนำออกมาใช้ ความสุขเกิดขึ้นเมื่อมีคนถามถึง ทุกวันนี้ภาพเก่าในอดีตมีค่ามาก ไม่ว่าจะเป็นภาพที่ถ่ายได้องค์ประกอบงาม ๆ หรือถ่ายได้สุดแสนซีทรูก็มากไปด้วยคุณค่า เพราะคนถ่ายจะเก่งเพียงใดก็ตาม ก็ไม่สามารถกลับไปถ่ายได้อีก แม้ว่าจะนำมาจัดแสดงเพื่อถ่ายใหม่ คุณค่าก็แตกต่างกันอยู่ดี

ลองทบทวนกันให้ดีอีกที ทุกวันนี้หากอยากจะทำภาพคนนวดข้าวแบบดั้งเดิมจะหาได้ยากยิ่งใด ถึงฤดูเก็บเกี่ยวข้าวของชาวนาสภาพปัจจุบันนิยมเครื่องจักรกลแทบทั้งสิ้น อยากจะถ่ายภาพคนคลอດลูกแบบโบราณที่ใช้หมอต่ำแย จะไปหาที่ไหนได้ ในเมื่อผู้คนทุกวันนี้ไปคลอດที่โรงพยาบาลทั้งสิ้น จะถ่ายคนตำข้าวด้วยครกกระเดื่องก็หาไม่ได้แล้ว เพราะครกกระเดื่องก็หายไปสิ้น เหลือแต่โรงสีข้าวเข้ามาแทน ยิ่งเรื่องของบ้านเรือนแล้ว ยิ่งไม่ต้องกล่าวถึงเลย บ้านเรือนแบบอีสานโบราณแทบจะหาไม่เจอ ถึงเจอก็เป็นเรือนจำลองไปเสียแล้ว ไม่เหลือกลิ่นไอความเป็นอีสานที่แท้จริง ทั้งท้ายขอฝากไว้ว่า ศิลปวัฒนธรรมของผู้คนบนโลกมนุษย์ มีความเปลี่ยนแปลงทุกวัน การเล่าเรื่องราวให้ลูกหลานได้เกิดความภาคภูมิใจในอดีตที่ขาดหลักฐาน ไม่มีอะไรน่าเชื่อถือ น่าสนใจ และน่าฟัง แต่การนำเสนอด้วยภาพถ่ายที่มีการถ่ายโดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ดี การศึกษามุมกล้องที่ดี การเลือกถ่ายภาพในเวลาที่เหมาะสม มีแสงดี ๆ รวมถึงการจัดองค์ประกอบที่ดี ประกอบกับการศึกษาให้ข้อมูลในสิ่งที่ถ่าย มีการบันทึกข้อมูลภาพทุกครั้ง ลองคิดว่า ภาพของท่านจะมีคุณค่ามากเพียงใด

เรื่องที่ไม่อยากเล่า

ประสบการณ์อาจได้จากความไม่พร้อม ความรีบร้อน เผลอเลอ ขาดการสังเกต หรือไว้วางใจเกินไป
ผิด คือ ครู ไม่รู้ก็อาจไม่ผิด เมื่อรู้แล้วให้ลูกคิด อย่าทำผิดซ้ำอีกเลย

หัตถ์ข้า

บ้านหาดทรายดำ เมืองสามกสิข แขวงอัตตะปือ สปป.ลาว

8 กุมภาพันธ์ 2550

Nikon Coolpix E8800 Mode A (f/2.8)

ฉลองอุบล 200 ปี

ทุ่งศรีเมือง อ. เมือง จ. อุบลราชธานี

เมื่อปี พ.ศ. 2535

Nikon FM 2 Lens 35-105 mm. SS 1 f/8

ใส่ฟิล์มหรือยัง?

เมื่อครั้งผู้เขียนยังเป็นนักศึกษาเรียนวิชาการถ่ายภาพ ต้องออกเลาะถ่ายภาพเพื่อส่งงานอาจารย์ นั่งซ้อนท้ายมอเตอร์กันจาก มศว. มหาสารคาม ไปตามเส้นทางสายโกสุมพิสัย-ขอนแก่น พร้อมสายตาสอดส่องมองหาเหยื่อตามหมู่บ้านรายทางก่อนจะถึง อ. โกสุมพิสัย (จำชื่อหมู่บ้านไม่ได้แล้ว สมัยเป็นนักศึกษายังไม่เห็นความสำคัญของการจดบันทึก รู้สึกเสียใจภายหลังหลายเรื่องเมื่อเวลาผ่านไป) มองแว็บไปเห็นผู้หญิงกำลังยืนตากผ้าสีสันทาตัดกับสีเขียวของกอไผ่ คิดเป็นภาพทันที จะอย่างไรเสียภาพนี้ต้องออกมาสวยแน่ ๆ จึงชวนกันเลี้ยวรถมอเตอร์ไซด์วกกลับมาเพื่อขอถ่ายภาพ เจรจาพาที่จนเป็นที่เข้าอกเข้าใจกัน จากนั้นก็ช่วยกันจัดฉากอย่างสวย ด้วยการก่อกองไฟสุ่มควันสร้างบรรยากาศหมอกควันและช่วยกำจัดฉากหลังที่ดูเหมือนจะรกไปหน่อยให้ดูดีขึ้น บังเอิญพ่อของนางแบบโผล่มาจากไหนก็ไม่ทราบ หน้าตาซึ่งขงจริงจัง ชักนุ่นถามว่า “จะถ่ายไปทำไม!” ผู้เขียนก็พยายามอธิบายจนเป็นที่เข้าใจจึงยอมให้ถ่ายภาพลูกสาวโดยดี (ไม่ค่อยเต็มใจ) พร้อมคำทิ้งท้ายว่า “รีบถ่ายแล้วรีบไป” จากนั้นก็รีบร้อนถ่ายภาพตามคำสั่งเสีย นางแบบก็ให้การสนับสนุนอย่างดี บอกให้ทำตัวอย่างไรได้หมด แสงที่ส่องก็กำลังดี สีของผ้าที่ตากก็งามตัดกัน คราวนี้แหละได้ภาพส่งงานอาจารย์แน่ ๆ ถ่ายไปหลายสิบภาพ จนหน้าใจ ยังไงต้องได้ภาพสวย จากนั้นก็ขอบคุณและบอกนางแบบจำเป็นออกเลาะต่อไป ขณะเดินทางเกิดการสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านมาหมาด ๆ อย่างสนุกสนานสำราญใจ คุยกันไปคุยกันมา จุกคิดได้ว่า ที่ถ่ายภาพอย่างกระหน่ำหน่าหน่านั้นทำไมฟิล์มไม่ยอมหมดสักที ใส่ฟิล์มหรือยัง ? เอ่ยปากถามกันได้ข้อสรุปว่า ด้วยความร้อนรกรกแล้วพลาดโอกาสงาม ๆ เลยไม่ได้ใส่ฟิล์ม จึงเป็นบทเรียนที่ไม่อยากเล่า เพราะผู้เขียนสะเพร่าไม่เตรียมกล้องให้พร้อมก่อนออกเดินทาง

เยือนต่างถิ่น อย่างนิ่งนอนใจหาที่พักแรม

คำไหนนอนนั้น (ยังกะทัวร์นกขมิ้น) สโลแกนของช่างภาพที่ชอบลุยงานด้านศิลปวัฒนธรรม ยิ่งเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชาวบ้านได้ยิ่งดี ความจริงก็ควรจะเป็นเช่นนั้น ที่พักไม่ใช่เรื่องซีเรียส หากไม่ใช่ช่างภาพหญิง ไปเยือนต่างถิ่น อย่างนิ่งนอนใจ หาที่พักแรมให้ได้ก่อน อย่างอื่นว่ากันทีหลัง ไม่จั้นลำบากแน่แท้ ดังเช่น เมื่อปี 2541 ทีมงานออกโครงการรวบรวมข้อมูลและภาพถ่ายลุ่มน้ำโขง โดยออกเดินทางสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำโขงฝั่งไทยตั้งแต่อำเภอเชียงคาน จังหวัดหนองคาย เรื่อยมา จนถึงบ้านเวินบึก จังหวัดอุบลราชธานี จากการเดินทางในหลาย ๆ วัน ที่ผ่านมาประสบกับปัญหาเกี่ยวกับที่พักอย่างยิ่ง บางแห่งที่ทีมงานเราไปค้างแรมหาที่พักค่อนข้างลำบาก หรือมีก็ไม่ค่อยน่าอภิรมย์ชมชื่นสักเท่าไร มีแต่มากรูดที่เพิ่งเสร็จสิ้นภารกิจไปร้อน ๆ สุดอนาถ ถึงขั้นหาที่พักไม่ได้เลย ไม่มีเข้าจริง ๆ จำต้องนอนในรถ ขอจอดนอนตามโรงพักตำรวจเพื่อความปลอดภัย ของแบบนี้ต้องทำใจ สุดแท้แต่वासนาครานั้นเดินทางผ่านมาพลบค่ำที่อำเภอขานูมาน จังหวัดอุบลราชธานี สิ่งที่ต้องปฏิบัติการก่อนภารกิจอื่นใดก็คือ การเสาะหาสถานที่สำหรับพักแรม ซึ่งทีมงานเราใช้เทคนิคสอบถามข้อมูลจากคุณตำรวจที่ป้อมยามจราจรหน้าตลาดอำเภอขานูมานได้ความว่า ที่อำเภอแห่งนี้มีที่พักเพียงที่เดียวชื่อว่า โลตัส อยู่ไม่ห่างจากตัวอำเภอมากนัก (ว่าแล้ว คุณตำรวจก็ชี้บอกเส้นทางเลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวาแล้วเลี้ยวซ้ายอีกทีทำนองนี้แหละ) ยังแถมท้ายบอกต่ออีกว่าไม่ค่อยแน่ใจว่าสุภาพสตรีที่ร่วมเดินทางมาด้วยจะสะดวกพักหรือไม่ ทีมงานเราจึงเดินทางไปตามเส้นทางที่คุณตำรวจบอก เพื่อติดต่อที่พักและดูสถานที่ให้ตรงกับลูกกะตาเสียก่อนเพื่อความมั่นใจว่าคืนนี้เราจะมีที่พักแน่นอน เมื่อดูสถานที่พักเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จำเป็นต้องโอเคเพราะไม่รู้ว่าจะมีที่แห่งใดที่ดีกว่านี้อีกแล้ว ในที่สุดปัญหาเรื่องที่พักสำหรับคืนนี้ก็หมดสิ้นไปแถมได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าของที่พักในหลาย ๆ เรื่องเกี่ยวกับอำเภอแห่งนี้

โลตัสรีสอร์ท

ลูกหลานชาวผู้ไทบ้านคำเดียว บรรพบุรุษข้ามน้ำโขงมาจากเมืองเซโปน
แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว สมัยสงคราม

หลังจากสำรวจสถานที่พักและสอบถามข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เราพบว่า ณ บริเวณ
หน้าว่าการอำเภอแห่งนี้มีแนวต้นตาลที่ขึ้นสลับไขว่กันเรียงรายอย่างสวยงามประหนึ่งว่า
ผู้ปลูกจงใจเจตนาสรรค์สร้างไว้ให้คู่กับแม่น้ำโขง นับได้ว่าเป็นจุดเด่นของอำเภอแห่งนี้
เลยทีเดียว (พรุ่งนี้เราจะมาถ่ายภาพพระอาทิตย์ขึ้นที่นี่)

แนวต้นตาลหน้าว่าการอำเภอ

จากนั้นทีมงานก็จัดการหาอาหารใส่กระเพาะให้เรียบร้อย
ก่อนเข้าที่พัก (โลตัสรีสอร์ท) สิ่งสำคัญที่ลืมไม่ได้ก็คือ
พวกเราต้องแวะร้านขายของชำเพื่อซื้อยากันยุงเข้าไป
ด้วย เนื่องจากที่พักคืนนี้ปราศจากทั้งมุ้งลวดและมุ้งกาง
ครั้นถึงที่พักก็นึกสงสัยว่าเจ้าของคงลืมเปิดไฟฟ้าทิ้งไว้ให้
หรือไม่ก็ประหยัดไฟฟ้าจนเกินเหตุเพราะที่นี่มีดสนิท
จนดูน่ากลัวสุดๆ แต่พวกเรา ก็คาดเดาผิดไป สาเหตุ
ที่เจ้าของที่พักยังไม่เปิดไฟฟ้าทิ้งไว้ให้ อันเนื่องมาจาก
ถูกกองทัพบกมองเฝ้าบุกโจมตีนั่นเอง พวกเราได้แต่นั่ง
มองตากันปริบๆ ท่ามกลางความมืดมิดแห่งราตรี
กาล รอให้ทัพแบลงเฝ้าล่าถอยกลับไปก็เป็นเวลาเกือบ
3 ทุ่มครึ่งเข้าไปแล้ว จึงสามารถจัดการกับภารกิจ
ส่วนตัวของแต่ละคนได้ (คืนนั้นมี 2 คน ชักแท้ง)

จะถามอะไร ? กับใคร ? ให้ดูทิศทางอารมณ์ซะก่อน

เป็นช่างภาพ ต้องรู้จักหัดสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้ดี หาไม่แล้ว จักเจอดีเช่นเรื่องนี้แน่ ๆ หลังจากเก็บข้อมูลตามจุดต่าง ๆ ตั้งแต่บ้านคำเดือย อำเภอขามเฒ่า ร้อยมาจนถึงบ้านม่วงเจียด อำเภอเขมราฐ ตามโครงการรวบรวมข้อมูลและภาพถ่ายลุ่มน้ำโขง ที่ทีมงานได้เดินทางผ่านมาที่บริเวณหน้าว่าการอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งที่นี่กำลังมีการจัดงานบุญประเพณีแห่เทียนพรรษา มีผู้คนพลุกพล่านเป็นธรรมดาและที่นี้อีกเช่นกันโดยปกติแต่ละวันจะมีการติดต่อค้าขายระหว่างสองฟากฝั่งโขง ราษฎรจาก สปป.ลาว นำหน่อไม้ เห็ด ปลา ฯลฯ ข้ามมาขายที่ฝั่งไทย และนำเครื่องอุปโภค บริโภค เช่น แป้ง (ผงซักฟอก) สบู่ ยาสีฟัน น้ำมัน ยารักษาโรคต่าง ๆ และสิ่งของอื่น ๆ อีกมากมายข้ามกลับไปยังฝั่งลาว

หน้าว่าการอำเภอเขมราฐ

พ่อนโพน

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี 7 ก.ค. 2541

เรื่องมีอยู่ว่า มีเอเยนต์ปลา ... มารับซื้อปลาชาวบ้านที่ทำขึ้นปลาหน้าที่ว่าการอำเภอ
ช่างภาพอย่างเรา (ผู้เขียน) ชี้สงสัยใคร่รู้ว่าปลานางแม่น้ำโขงตัวจะโตขนาดไหน เพราะตั้งแต่
ออกเดินทางมาเคยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปลาแม่น้ำโขงจากเจ้าของร้านส้มตำเรณูที่
จังหวัดอำนาจเจริญ เขาเล่าให้ฟังว่า ตัวโตขนาดน้ำหนักมากถึง 8 กิโลกรัมก็มี ความที่อยากรู้
จึงทะเล่เหล่าเข้าไปสอบถามคุณแม่ค้า ...

ผู้เขียน...คุณแม่ค้าเจ้าขา...ปลานางตัวโตขนาดนี้ น้ำหนักเท่าไร และที่เคยเจอมา
มีตัวโตกว่านี้ไหมเจ้าคะ

บังเอิญคุณแม่ค้าเอเยนต์ปลาอารมณ์ดีจอย จึงตอบสวนกลับมาว่า ... ตัวเท่าควายก็มี
คนถามเป็นง ... ปลานางพันธุ์ไหนหนอ ตัวโตจังเลย...

ดินฟ้าอากาศ ประมาทไม่ได้

ผู้เขียนมีโอกาสได้ไปเขาพระวิหาร ซึ่งมีทางเข้าอยู่ด้านฝั่งไทย อ. กันทรลักษ์ จ. ศรีสะเกษ ครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2542 ตอนนั้นยังไม่รู้ตัวว่าจะได้ไป เจ้านายที่บ้านเขาชวนขึ้นรถกะทันหัน บอกว่าไปเขาพระวิหารกันเถอะ โดนชวนแบบจู่โจมไม่ได้ ตั้งตัว แต่ก็ยังอุตส่าห์กระวีกระวาดตระเตรียมตัวตามประสาตากล้องที่ไม่ยอมพลาดโอกาสเก็บภาพงามๆ ความที่ไม่เคยไป ไม่รู้ข้อมูลอะไรสักอย่างเกี่ยวกับเขาพระวิหาร ทำให้นึกภาพสถานที่ที่จะไปไม่ออกว่ามีสภาพเป็นอย่างไร จึงเตรียมกล้องกับอุปกรณ์ขนข้าวของไปเพียบ เก็บใส่กระเป๋ากล้องพร้อมสรรพทุกอย่างตามแบบฉบับพร้อมลุยเสมอ ทุกสถานการณ์ (ซี้คฺย) ขอให้ชวน ครั้นถึงที่หมายปลายทางถึงกับร้องครวญครางเป็นชนเผ่าโอย แดดออกเปรี้ยง ร้อนก็ร้อน แดดยังไล่เลื้อยก็ซ่อนเข้าไปอีก หน้าข้าวต้องเดินอีกไกล นึกแล้วคงอนาคตชาติใจแน่หากต้องแบกสัมภาระที่ขนมาทุกอย่างขึ้นบันไดเขาพระวิหาร จึงจัดแจงเอาเฉพาะกล้องคล้องคอติดตัวไปเพียงอันเดียวที่เหลือเอาไว้ที่รถชะเถอะ เพื่อไม่ให้เป็นการระของใครคนหนึ่ง

แดดออกเปรี้ยง ร้อนก็ร้อน ถึงขั้นแฉะซ้อหมวกใส่

ผลอีกที ฝนตกหนัก ต้องอาศัยเสื้อกั๊กแทนกระเป๋ากล้อง

จากนั้นก็แฉะซ้อหมวกซึ่งวางขายอยู่ริมทาง 1 ใบ (ผู้เขียนไม่ได้ซื้อ ก็เลยไม่ได้ใส่) ถ่ายภาพไป พักเหนื่อยไป จนกระทั่งได้เวลากลับ ช่วงระหว่างเดินลงเขา ฝนเกิดตกหนัก กะทันหัน ไม่มีที่หลบ จำต้องเดินตากฝน คนเปียกไม่เป็นไร ใจห่วงกล้องที่คล้องคอมา หากเปียกฝนคงอาการหนักเพราะเป็นโรคกลัวน้ำ โชคดีที่อากาศร้อนแต่ไม่ได้ถอดเสื้อกั๊กทิ้งไว้ที่รถ จึงได้เสื้อกั๊กแทนกระเป๋ากล้องเดินลงมา เฮ้อ ที่หลังจำไว้ ดินฟ้าอากาศ ประมาทไม่ได้

โถ...เรื่องมันเศร้า เอาโทรศัพท์แช่น้ำ

ก่อนจะทำอะไร ให้รอบคอบทุกด้าน เรื่องจะได้ไม่เศร้า เหมือนเอาโทรศัพท์แช่น้ำ

เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อน้องมือใหม่ไปเป็นผู้ช่วยช่างภาพ เพื่อที่จะถ่ายภาพดอกบัวไปประกอบการจัดแสดงนาฏการแสงเสียง ชุด วรรณศาสตร์ เรื่องศิลป์ ถิ่นไทยดี ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2545 ที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีรับเป็นแม่งาน ความที่ช่างภาพอย่างเรา (ผู้เขียน) วายน้ำไม่เป็น แต่วิญญานช่างภาพเข้าสิงอย่างแรง อยากถ่ายภาพดอกบัวให้ได้ตั้งใจ จำต้องลงน้ำที่ลึกท่วมหัว เท้าเหยียบพื้นไม่ถึง คล้ายๆ กับไม่เข้าถ้ำเสือแล้วจะได้ลูกเสืออย่างไร (เกี่ยวกันไหมเนี่ย) น้องที่ไปด้วยก็อยากจะช่วยให้สมหวังตั้งใจเหลือหลาย จึงหาเรือมาช่วยประดับประดาเพื่อไม่ให้ช่างภาพจมน้ำตาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยกันระมัดระวังเป็นพิเศษคือ กล้องกับน้ำไม่ถูกกัน อย่างอื่นเลยลืมกันไป จึงได้บทเรียนสอนใจว่า โทรศัพท์ก็ไม่ถูกกับน้ำเช่นกัน หากเอาติดตัวไปแช่น้ำเล่น เครื่องมันก็เจ๊งนะสิ

ดอกบัวก็ได้ถ่ายตั้งใจ

ตัวช่างภาพกับกล้องก็ปลอดภัย

รูปที่ได้ก็ออกมาสวย

แต่ผู้ช่วยเราเศร้า เพราะเสียโทรศัพท์

เรื่องก็เลยจบลงไม่ด้วยดี นี่ได้อีกทีเรื่องนี้ก็ไม่อยากเล่า เพราะพวกเราเสียดังค์

เข้าใจไปคนละทาง

การสื่อสารที่เข้าใจกันไปคนละทาง ย่อมเป็นบ่อเกิดแห่งโศกนาฏกรรม จำไว้ให้ดี เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อครั้งลงพื้นที่สำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชนเผ่าละแวกที่บ้านวงวิไลใต้ เมืองพวน แขวงอัตตะปือ ในปี 2549 อ.พี (ชื่อเล่น) หนึ่งในทีมที่มักจะชวนกันลงสำรวจข้อมูลชนเผ่าเสมอๆ ได้พาน้องจากกรุงเทพฯ ติดตามมาด้วยคนหนึ่ง น้องคนนี้แสบสุดเหี้ยมมาก เรื่องอุปกรณ์ถ่ายภาพมีพร้อมสรรพทุกอย่าง ที่ว่าแสบไม่เกินไปหรอก เพราะว่าน้องจะไม่ยอมวางอะไรไว้เลย หอบหิ้วติดตัวตลอดเวลา ไม่ว่าจะไปที่ไหนๆ (ก็ของมันแพง) ขนาดถ่ายรูปสลิม (โบสถ์) แดดออกเปรี้ยงยังใช้ขาตั้งกล้องเลย จะเหี้ยมขนาดไหน

เล้าข้าวเสาเดียวของชนเผ่าละแวก
ภาพนี้ถ่ายก่อนเกิดเหตุที่บ้านวงวิไลใต้
เมืองพวน แขวงอัตตะปือ สปป.ลาว
29 มกราคม 2549

เหตุการณ์ที่ไม่อยากเล่านี้เกิดขึ้นขณะที่นั่งในรถตู้ อ.พี กำลังเล่าเรื่องเล้าข้าวของชนเผ่าละแวกสู่กันฟังถึงความไม่เหมือนใคร เนื่องจากเป็นเล้าข้าวสูงมาก ๆ มีเสาเดียว ว่าแล้วแกก็ชี้ให้ดูอยู่ไกลๆ แล้วบอกว่า เดี๋ยวจะให้รถตู้จอดค่อยถ่ายในรถก็ได้ ไม่ต้องลงไปจะเสียเวลา ว่าแล้วก็บอกรถตู้ให้ขับหนีดขับหนีหน่อยเพื่อเล็งให้ได้มุมกล้องที่ดี โอ้เรา (ผู้เขียน) ก็เกิดสนใจอยากถ่ายไว้มั่ง ความที่เข้าใจแล้วว่า ถ่ายในรถ ไม่ต้องลงไปก็ได้ อีกทั้ง

นั่งอยู่ด้านหลังก็ไม่สะดวกจะลงอยู่แล้ว เลยเปิดกระจกด้านข้างของรถตู้ เล็งอย่างสวย กำลังจะกดชัตเตอร์ถ่ายภาพพอดี เสียงดังโครม กล้องก็ชักแหงกๆ คาดกับกระจกรถตู้ เลยเป็นงง เกิดอะไรขึ้น พอหายงง จึงรู้ว่าน้องสุดเหี้ยมแสบไม่สะใจที่จะถ่ายภาพในรถ เผลอเปิดประตูรถตู้สุดกำลัง ก็จะลงไปถ่ายให้สะใจว้างั้นเถอะ

การลงพื้นที่ที่ผ่านมาทุกครั้ง ผู้เขียนมักมีกล้องสำรองไปด้วยเสมอ แต่ครั้งนี้อยากจะให้กล้องตัวหลักหน่อย ถึงคราวเคราะห์ไปเก็บข้อมูลด้วยกล้องเพียงตัวเดียวจึงไม่ได้ข้อมูลอะไรกลับมาเลย เสียเวลา เสียตั้งค์เสียโอกาสงามๆ กับความรู้สึกดี ๆ ไปจนสิ้นสุดแห่งห้วงเวลาของการเดินทาง นับเป็นบทเรียนราคาแพงอันแสนยิ่งใหญ่ การเดินทางในครั้งนั้นจึงเปล่าประโยชน์สำหรับเรา (ผู้เขียน) เพียงคนเดียว

เพราะแบตหมด จึงอดภาพงาม
ภาพนี้ผู้เฒ่าเย้ยถากถางใจดี อภินันทนาการ

แบตหมด อดภาพงาม

ในบางครั้งความสะดวกสบาย กดง่าย ใช้
คล่อง ไม่ต้องเปลืองตังค์ อย่างกล้องดิจิตอลก็ทำให้
เกิดเรื่องที่ไม่อยากเล่าได้ เช่น เหตุการณ์ที่
ผู้เขียนไปถ่ายภาพงานประเพณีแห่เทียนพรรษา
จังหวัดอุบลราชธานีที่ผ่านมาเมื่อเดือนกรกฎาคม
นี้เอง (ปี พ.ศ. 2550) เรื่องมีอยู่ว่า เป็นธรรมดาของ
นักถ่ายภาพท้องถิ่น ทุกคนจะรู้ว่า หากอยากจะ
ถ่ายภาพต้นเทียนพรรษาให้สวยงาม ผู้คนไม่แออัด
ยัดเยียดแล้วไซ้ ต้องตื่นนอนก่อนฟ้าสาง ผู้เขียน
จึงชวนคู่ขาพาท่องเที่ยวที่บ้านซึ่งชอบถ่ายภาพ
เหมือนกัน แต่ชอบถ่ายภาพด้วยกล้องฟิล์ม ไป
ยลต้นเทียนพรรษายามฟ้าสาง แต่โชคไม่อำนวย
เป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้ เมื่อไปถึงบริเวณทุ่งศรีเมือง
ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งต้นเทียนพรรษา ปรากฏว่า
ท้องฟ้ามีดครึ้ม ฝนตกปรอยๆ ตลอดเวลา

จนกระทั่งสายโด่งก็ยังไม่ปรากฏแสงตะวันฉายส่องลงมาเลย จึงคิดว่าเมื่อฝนไม่เป็นใจ
ฟ้าไม่ใส ไหนๆ ก็มาแล้ว ถ่ายอย่างอื่นเล่นเพลินๆ ก็ได้จะไม่เสียอารมณ์ ถ่ายไปถ่ายมา
ท้องฟ้าเริ่มเปิด แสงอาทิตย์เริ่มส่อง แสงช่วงฟ้าหลังฝนสวยงามอร่ามตา พลันสายตา
ก็หันเลื้อยไปเห็นเงาสะท้อนของต้นเทียนพรรษาบนท้องถนน คิดดูจะหาได้ที่ไหน
หากฝนไม่ตก ดีใจเสียยกใหญ่จะได้ภาพงามๆ ที่หาดูได้ยาก "ภาพเงาสะท้อนน้ำ
ต้นเทียนบนท้องถนน" จึงหามุมมองสะท้อนที่เห็นเด่นใส กระซิบๆ สักภาพ ไ้พระเจ้าช่วย
กล้วยจี แบตเตอร์รี่กล้องหมด เลยอดได้ภาพงามๆ พร้อมกับคำเย้ยถากถางของคน
ที่มาด้วยบอกว่า ช่วยไม่ได้

Delete All

สมัยก่อนมีคำเปรียบเปรยไว้ว่า จะยืมรถหนึ่ง ปีนหนึ่ง เขาว่ายืมเมียไปเสียจะดีกว่า เป็นเพราะว่า ทั้งรถ ทั้งปีน หากยืมไปแล้วเกิดอุบัติเหตุขึ้น คนชวยก็คือ ผู้เป็นเจ้าของ ที่ครอบครองนั่นเอง แต่ในหมู่นักถ่ายภาพขอเพิ่มอีกอย่าง "อย่ายืมกล้องของเราเลย" (อึดอัดใจ) บางครั้งก็มีกรณียกเว้นอยู่บ้าง เช่น ยืมกันในหมู่นักถ่ายภาพด้วยกันเพราะเห็นว่า ใช้กล้องและอุปกรณ์เป็น แต่ถึงใช้เป็นไม่รู้จักรักษาก็ยังต้องคิดอีกที ไม่ใช่จะมีใจคับแคบชี้เหนียวอะไรมากมายหรอกเพียงแต่กล้องเป็นอุปกรณ์สำคัญสำหรับนักถ่ายภาพ ทุกคนและมีราคาแพง กว่าจะซื้อหามาได้สักตัวก็คิดแล้วคิดอีก เลือกแล้วเลือกอีก ไม่มีกล้อง ก็ไม่ใช่ถ่ายภาพ หรือหากมีแต่ไม่รู้จักรักษาก็ไม่ใช่ช่างภาพที่ดีอีกนั่นแหละ นอกจากนี้ กล้องยังเป็นอุปกรณ์ที่ค่อนข้างบอบบางกระเทือนอะไรมาไม่ได้ หากกล้องเกิดชำรุดเสียหายจากการถูกยืมไปใช้ก็ไม่อาจทราบได้ทันทีด้วยตาเปล่าที่ดูเพียงผิวเผินแต่รูปลักษณะภายนอกเท่านั้น จนกว่าเราจะนำมาใช้งานอีกครั้ง ซึ่งก็อาจทำให้เสียใจเพราะเป็นงานสำคัญ เกิดความเสียหาย จึงไม่ค่อยมีนักถ่ายภาพคนไหนอยากยืมใครยืมกล้องไปใช้ ที่กล่าวมาข้างต้น อาจล้าสมัยไปบ้างแล้ว เป็นเพราะว่ากล้องดีราคาถูกลงสมัยนี้มีมากมายให้เลือกใช้ แต่ที่ร้ายกว่านั้นก็คือ ทุกวันนี้ส่วนใหญ่นิยมใช้กล้องดิจิทัล ด้วยเห็นว่าใช้งานคล่องไม่ต้องเปลืองดั่งค

นี่คือ รุ่งพี

ส่วนไอ้ตัวดีนี้ รุ่งน้อง

เหตุเกิดที่น้ำตกสร้อยสวรรค์ ตอนไปตั้งค่ายถ่ายภาพ 16 กันยายน 255

ล้างฟิล์มอัดรูป จึงไม่ค่อยระมัดระวัง รักษา กัน ใครถ่ายก็ได้ เลยลืมไปว่า ถึงจะใช้งานคล่อง กดย่างๆ แต่กับ คนที่ไม่เคยใช้หรือใช้ไม่เป็นก็กดปุ่ม ลองมั่วซี้ซัวทุกปุ่มที่มี สุดท้ายเลยเจอดี รุ่งพีติดใจให้รุ่งน้องยืมกล้องไปใช้ ข้อมูลสำคัญมากมายและงานสำหรับ เตรียมจะส่งอาจารย์เป็นอันตรายหมด เพราะรุ่งน้องตัวดีดันไปกด **Delete All**

ก่อนปิดกล้อง

ไม่มีกล้องใดที่มีคุณสมบัติดีที่สุดครบถ้วนในกล้องตัวเดียว ก่อนเลือกกล้องถ่ายภาพ ต้องถามใจตัวเองก่อนว่า จะซื้อกล้องประเภทใด ? มืงบประมาณเท่าใด ? ใช้อุปกรณ์ประกอบอะไรบ้าง ? และจะใช้กับงานถ่ายภาพประเภทใด ?

ที่สำคัญ ผู้เขียนขอย้ำว่า ไม่มีใครถ่ายภาพเก่งมาตั้งแต่เกิด จะถ่ายภาพให้ได้ดี มีภาพงามๆ ไร้ชิ้นชม ต้องอาศัยใจรัก ซึ่งมาพร้อมกับดวง และพรแสวง เพื่อสั่งสมประสบการณ์ จากข้อมูลพื้นฐานและหลักการถ่ายภาพเบื้องต้น ทุกคนสามารถถ่ายภาพสวยๆ งามๆ อย่างที่คิดได้ ขึ้นอยู่กับแนวคิดมุมมองของตัวท่านเอง ไม่มีใครไปกำหนดท่านได้

เอกสารอ้างอิง

- คาเมราร์ด. เรียนถ่ายภาพอย่างมีระดับกับคาเมราร์ด Vol. 3 . กรุงเทพฯ : บริษัทเลเซอร์กราฟฟิก, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.
- ณัฐพงศ์ ฐิติมานะกุล และรัชศักดิ์ ลิทธิวิไล. กล้องดิจิตอล เต็มที่กับทุกรายละเอียดของการถ่ายภาพ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเสริมวิทย์ อินฟอร์เมชั่น เทคโนโลยี จำกัด, 2550.
- ทอม เชื้อวิวัฒน์. เปิดกล้องส่องโลก ชูด องค์ประกอบศิลป์ (เรียนถ่ายภาพด้วยตนเอง). กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.
- มังกรดำ. Digital & Film ม้วนเดียวเขียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, 2547.
- มังกรดำ. Sense Impression in Lighting เคล็ดลับการวางแสงภาพถ่าย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โกสินทร์, 2546.
- มังกรดำ. Sense Impression in Lighting อารมณ์แสง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โกสินทร์, 2546.
- สมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทย และสมาคมสร้างสรรค์ไทย. ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์พัฒนาประเทศ. กรุงเทพมหานคร : บางกอก พรินท์ติ้ง, 2535.
- สุรเดช วงศ์สินหลั่ง. เทคนิคการวัดแสง. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2544.
- หนังสือที่ระลึกงานนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี. เทนือเกล้าชาวไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ศพรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์, 2549.
- อนันต์ จิรมหาสุวรรณ. ถ่ายภาพให้ได้อย่างมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2550.
- อรวิทย์ เมฆพิรุณ. 108 เทคนิคการถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิตอล. กรุงเทพมหานคร : โปรวิชั่น, 2549.

Digital Camera. the Magazine for today's photographer March 2007 Issue 39.

Photo & Life. นิตยสาร Exposure. นนทบุรี : Photo & Life. ปีที่ 11 ฉบับที่ 124
กรกฎาคม 2546.

Photo & Life. นิตยสาร Exposure. นนทบุรี : Photo & Life. ปีที่ 11 ฉบับที่ 126
กันยายน 2546.

Shutter Photography. 108 คำถาม การถ่ายภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก
(มหาชน) , 2544.

Shutter Photography. นิตยสาร Shutter Photography. ปีที่ 17 ฉบับที่ 10
เดือนพฤษภาคม 2550.

Nikon Club Thailand. วารสารเพื่อการเผยแพร่สาระจากผลิตภัณฑ์นิคอนทั่วโลก.
ฉบับที่ 6 เดือนกรกฎาคม-กันยายน 2542, หน้า 5.

Nikon Club Thailand. วารสารเพื่อการเผยแพร่สาระจากผลิตภัณฑ์นิคอนทั่วโลก.
ฉบับที่ 8 เดือนมกราคม-มีนาคม 2543, หน้า 4 และ 11.

โครงการจัดทำหนังสือเผยแพร่ความรู้ทางการถ่ายภาพศิลปวัฒนธรรมแถบลุ่มน้ำโขง
กองส่งเสริมการวิจัย บริการวิชาการและศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี